

BEHEERPLAN BUITENPLAATS

november 2012

DUNO

Oostkapelle, provincie Zeeland

Periode 2013-2019

COLOFON

December 2012

Projectteam:

Ir Peter Verhoeff, Landschapsarchitect BNT

Drs Ronald H.M. van Immerseel, Historicus

Ing. Korneel D. Aschman, Adviseur groen erfgoedbeheer

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke manier dan ook, zonder schriftelijke toestemming van Stichting In Arcadië.

Stichting In Arcadië

't Zand 44

3811 GC Amersfoort

www.stichtinginarcadie.nl

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	5
1 Kengegevens	7
1.1 De buitenplaats	7
1.2 Bescherming als Rijksmonument	7
1.3 Gegevens Natuurschoonwet	7
1.4 Ecologische hoofdstructuur en Natura 2000	8
1.5 Bestemmingsplan	8
1.6 Nationaal Landschap Zuidwest Zeeland	9
2 Cultuurhistorische ontwikkeling	13
2.1 Inleiding	13
2.2 Vroegste periode tot en met de 16e eeuw	13
2.3 De 17e eeuw	15
2.4 De 18e eeuw	19
2.5 De 19e eeuw	25
2.6 De 20e eeuw	35
2.7 Conclusie	40
3 Bodem en waterhuishouding	43
3.1 Landschappelijke ontwikkeling	43
3.2 Bodem	43
3.3 Waterhuishouding	43
3.4 Conclusie	43
4 Natuur	45
4.1 Inleiding	45
4.2 Natuurbeschermingsmaatregelen	45
4.3 Landschappelijke elementen	45
4.4 Flora	47
4.5 Fauna	47
4.6 Conclusie	47
5 Recreatie	49
5.1 Recreatieve betekenis van Duno voor Walcheren	49
5.2 Recreatief gebruik van de buitenplaats	49
5.3 Conclusie	49
6 Streefbeeld	51
6.1 Inleiding	51
6.2 Actuele situatie van de buitenplaats	51
6.3 Interpretatie en waardering	51
6.4 Visie en streefbeeld	54
6.5 Uitwerking deelgebied Huiseiland	57
6.6 Uitwerking deelgebied Omgrachting	65
6.7 Uitwerking deelgebied Parkbos	69
6.7.1 Toegangslaan en dwarslaan langs de gracht	69
6.7.2 Noordelijk parkbos	73
6.7.3 Zuidelijk parkbos met ronde vijver	75
6.8 Uitwerking deelgebied omringende landbouwgronden	79
Bijlagen	
Bijlage 1 Kadastrale kaart met begrenzing van de Complex historische buitenplaats	84
Bijlage 2 Omschrijving volgens de monumentenwet	85

INLEIDING

Duno is een voormalige buitenplaats, die onderdeel is van de als Complex historische buitenplaats beschermde buitenplaats Zeeduin te Oostkapelle. Als zelfstandige buitenplaats bestond Duno tot in de 19e eeuw. Rond 1820 werd het hoofdhuis afgebroken, waarbij de parkaanleg met lanenstructuur werd gehandhaafd. In 1840 werd de aanleg betrokken bij buitenplaats Zeeduin en is Duno in gebruik genomen als hofboerderij van Zeeduin.

In 2004 heeft de Stichting tot behoud van Particuliere Historische Buitenplaatsen (PHB) het beheerplan voor Zeeduin opgesteld. Op dat moment was Duno nog niet opgenomen in de complexbescherming. Kort daarop heeft Duno de status van Rijksmonument gekregen, als onderdeel van Complex historische buitenplaats.

In de afgelopen decennia is in de parkaanleg de bestaande situatie gehandhaafd en beheerd en was de boerderij in gebruik als boerderij en onderdeel van Manege Duno. Op het moment van schrijven is de naoorlogse beplanting op leeftijd en de conditie ervan verslechtert sterk. Daarnaast heeft de eigenaar, Landgoed Zeeduin BV, vergevorderde plannen om de agrarische bedrijfsvoering van de boerderij op Duno te verplaatsen naar Manege Duno, ten noorden van het plangebied. De boerenwoning van Duno wordt omgevormd tot twee woningen, met ieder een eigen tuinperceel. De historische aanleg van Duno behoeft hierom een gefundeerde beheervisie ten aanzien van de parkstructuur en –beplanting en een cultuurhistorisch verantwoorde wijze waarop de nieuwe ontwikkelingen in de parkaanleg worden ingepast.

De eigenaar heeft Stichting In Arcadië daarom gevraagd een beheerplan op te stellen voor buitenplaats Duno. Met het plan wordt aangehaakt bij het beheerplan dat destijds voor de tuin- en parkaanleg van buitenplaats Zeeduin is opgesteld.

Het beheerplan bevat:

Een inventarisatie van cultuurhistorische, tuin – en landschapsarchitectonische, natuur- en recreatieve waarden;

Een beheervisie die aangeeft welke elementen van belang zijn;

Een streefbeeld voor de historische buitenplaats;

Maatregelen die nodig zijn om het streefbeeld te realiseren.

Het cultuurhistorisch onderzoek is voorjaar 2011 verricht in het kader van het project Verborgene Buitens op Walcheren.

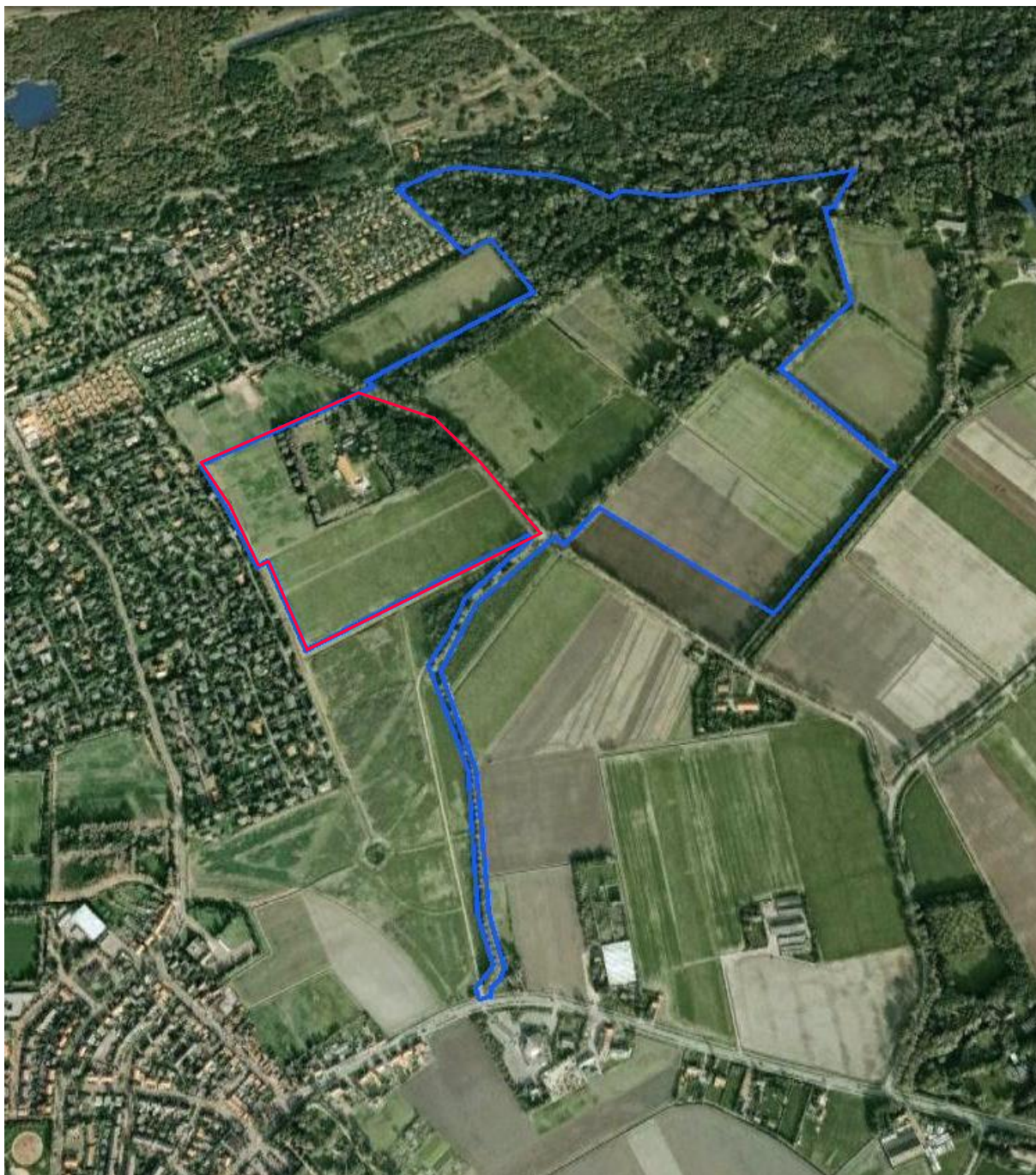
Stichting In Arcadië hanteert met betrekking tot het beheerplan de volgende algemene doelstellingen:

Doelstelling cultuurhistorie: behoud en versterking van de historische tuin- en parkaanleg. Doel is de instandhouding van de historische structuurbepalende onderdelen en waar ze zijn vervaagd, in bijvoorbeeld beplanting of padenstructuur, deze onderdelen te herstellen.

Doelstelling natuur: behoud, versterking en ontwikkeling van de natuurwaarden, voor zover deze niet strijdig zijn met de doelstelling cultuurhistorie.

Doelstelling recreatie: behoud en versterking van de recreatieve betekenis van de buitenplaats, voor zover dit niet strijdig is met de doelstellingen voor cultuurhistorie en natuur.

Het plan is door de Minister van LNV en de Minister van OCW passend verklaard voor het behoud van de historische buitenplaats. Voor wijzigingen in de historische parkaanleg dient bij de gemeente Veere aangevraagd te worden of een vergunning in het kader van de Monumentenwet noodzakelijk is.

Afb. 1.1 Duno op een recente luchtfoto. Met rode lijn is het plangebied aangegeven, met blauwe lijn de begrenzing van het Rijksmonument. Bron: Google Earth

1 KENGEGEVENS

1.1 DE BUITENPLAATS

Naam : Duno
Straat : Dunoweg 3
Postcode/Plaats : 4356 EJ Oostkapelle
Gemeente : Veere
Provincie: : Zeeland

Eigenaar : Buitenplaats Zeeduin B.V.
Contactpersoon : Ir. J.C. Lantsheer
Tel. : 06 53 24 18 13
E-mail : jclantsheer@planet.nl

Kadastrale gemeente : Veere
Sectie :
Juridisch eigenaar : Buitenplaats Zeeduin B.V.
Soort recht : vol eigendom

1.2 BESCHERMING ALS RIJKSMONUMENT

Duno is als onderdeel van landgoed Zeeduin Rijksmonumentaal beschermd als complex historische buitenplaats. Dit betekent dat de historische parkaanleg met de historische bebouwing als een samenhangend geheel wordt gezien en als zodanig wordt beschermd.

Complexnr. : 409332
Complex historische buitenplaats Zeeduin, waarvan Duno met 3 onderdelen: 520094, 528733 en 528734
Bescherminsfase : Art. 6 d.d. 11-12-1991
Beschermingsstatus : complex historische buitenplaats voor 1850

Zie ook bijlage 1 en 2 voor de Redengevende omschrijving en kaart met de begrenzing van de bescherming.

1.3 GEGEVENS NATUURSCHOONWET

Duno is als volgt gerangschikt onder de Natuurschoonwet (NSW);

NSWnr.	: <u>Laser 9312011 / 826</u>	NSW Eigenaar	: Buitenplaats Zeeduin B.V.
	NSW 96 / 174	Openstellingregiem	: NSW-OP
Datum	: mei 1997		

De parkaanleg is in het kader van de NSW opengesteld voor publiek. De NSW geeft de eigenaar fiscale tegemoetkomingen en faciliteiten en planologische bescherming. In ruil daarvoor verplicht de eigenaar zich de onroerende goederen als landgoed in stand te houden en zo het natuurschoon te bevorderen. Binnen het opengestelde deel van Duno is het huiseiland om privacyredenen niet voor publiek toegankelijk.

1.4 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR EN NATURA 2000

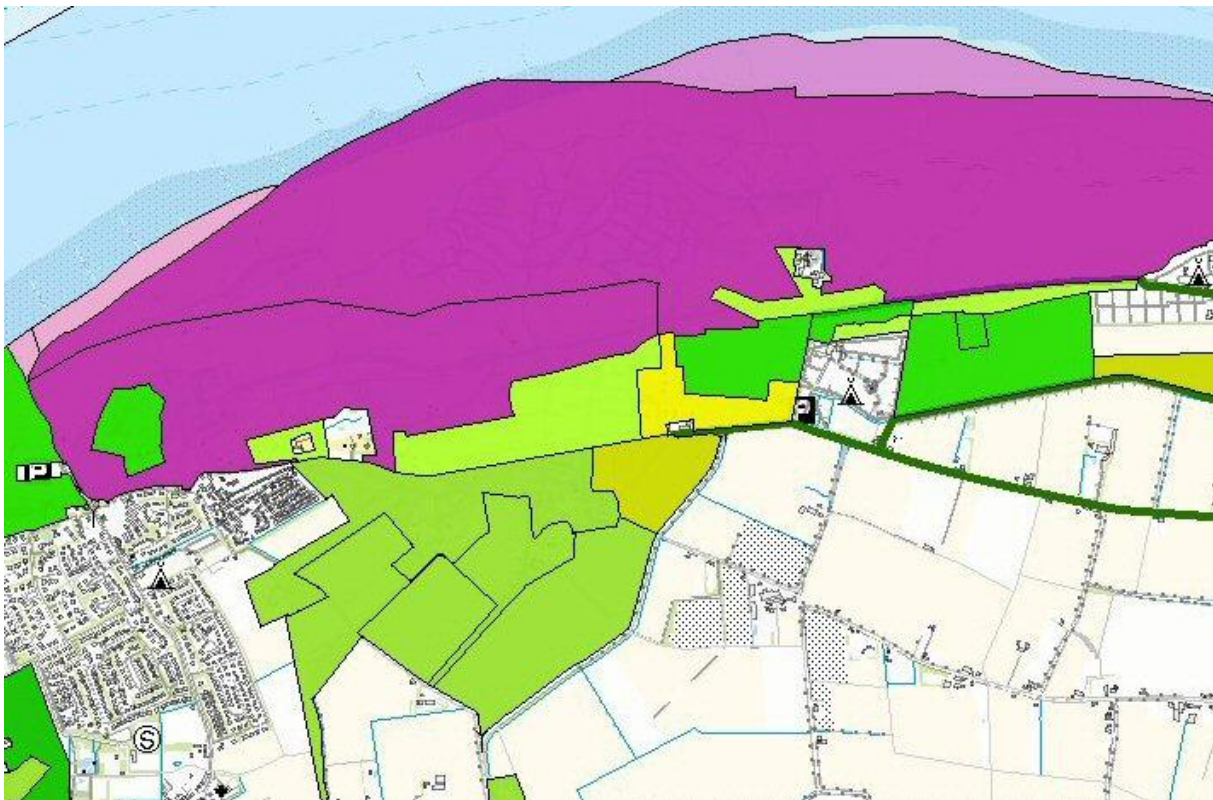
De gronden die behoren tot Landgoed Zeeduin, zowel het huispark, het grondgebied van Duno, als een deel van de omringende landerijen, zijn opgenomen in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. De EHS kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur. De vorming van het netwerk moet gereed zijn in 2018. Duno vormt de zuidwestpunt van een aaneengesloten EHS-gebied, dat zich uitstrekt over noordelijk duingebied van Walcheren.

De parkaanleg van Zeeduin en het parkbos van Duno zijn opgenomen in het Natuurmonument De Manteling van Walcheren (2001). Het Natura 2000-gebied (januari 2011) heeft dezelfde begrenzing. Het huiseiland en omliggende landbouwgronden van Duno vallen buiten het Natura 2000-gebied.

Voor Duno betekent dit dat de buitenplaats wat betreft de natuurwaarden niet op zichzelf staat, maar dat de verbinding met Zeeduin en De Manteling van groot belang is voor flora en fauna. In hoofdstuk 4 Natuur wordt dit op onderdelen gepreciseerd en in hoofdstuk 6 Visie en Streefbeeld bij de maatregelen uitgewerkt.

1.5 NATIONAAL LANDSCHAP ZUIDWEST ZEELAND

Duno ligt in het Nationaal Landschap Zuidwest Zeeland, deelgebied Walcheren. De Nationale Landschappen zijn in 2004 aangewezen en maken samen met de EHS onderdeel uit van de Ruimtelijke Hoofdstructuur. Doel van de invoering is het vereenvoudigen van de uitvoering van de EHS, omdat het om een groter aaneengesloten gebied gaat. De begrenzing van een Nationaal Landschap wordt beschreven en vastgelegd in een Streekplan. Alle Nationale landschappen zijn gebieden met internationaal zeldzame of unieke en nationaal kenmerkende landschapskwaliteiten, en in samenhang daarmee bijzondere natuurlijke en recreatieve kwaliteiten. In deze gebieden is 'behoud door ontwikkeling' het uitgangspunt voor het ruimtelijk beleid. De landschappelijke, cultuurhistorische en natuurlijke kwaliteiten dienen behouden te blijven, duurzaam beheerd en waar mogelijk versterkt. In tegenstel-

Afb. 1.2 Plankaart, behorend bij Natuurgebiedsplan Zeeland 2001. De buitenplaats staat aangegeven als 'bestaande natuur, met aankooptitel'. De gronden rond Duno en aan weerszijden van de oude oprijlaan zijn niet in dit Natuurgebiedsplan opgenomen.

ling tot een Nationaal park is het Nationaal landschap niet alleen gericht op natuurontwikkeling, maar op een integrale ontwikkeling van wonen, werken, recreatie, landbouw en natuur. De woonkernen en bedrijven zijn hier dus ook onderdeel van het nationaal landschap. Het Nationaal Landschap Zuidwest Zeeland bestaat volgens de website www.nationalelandschappen.nl uit drie afzonderlijke gebieden: *"Walcheren, de Zak van Zuid-Beveland en het westelijk deel van Zeeuws-Vlaanderen. Elk onderdeel heeft zijn eigen karaktertrekken, maar ze hebben ook gemeenschappelijke kenmerken. De strijd tegen het water is wel de belangrijkste. Duinen, dijken, wielen, kreekrestanten en vliedbergen vertellen het verhaal van Luctor et emergo.*

Walcheren is zich van het naburige Zuid-Beveland gaan onderscheiden als gevolg van de Tweede Wereldoorlog. Bij het herstellen van de schade die door de inundaties was ontstaan, is het kleinschalige verkavelingspatroon niet teruggekeerd. Ook de meidoornhagen langs de perceelsgrenzen zijn niet herplant en de wegen verloren deels hun bochtig verloop. Wel bleef het verschil tussen de lagere, open poelgronden in het hart van Walcheren en de hogere, beslotener kreekruiggronden aan de binnenduinrand bestaan. Het is zelfs versterkt door de aanplant van bossen. Dit alles maakt van Walcheren een goed voorbeeld van een naoorlogse ruilverkaveling die is uitgevoerd aan de hand van een landschapsplan."

Omdat het een Nationaal Landschap betreft, is het Natuurgebiedsplan Zeeland 2001 opgesteld als toetssteen voor de realisering van het natuur- en landschapsbeleid van rijk en provincie, zie afbeelding 1.2. In het daarbij behorende *Uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap Zuidwest Zeeland* (vastgesteld 2006), worden de kernkwaliteiten voor Walcheren genoemd voor wat betreft het landschap en de daarin voorkomende cultuurhistorische patronen en elementen;

<i>Kernkwaliteiten landschap</i>	<i>Plaatsbepaling en beschrijving van de kernkwaliteit</i>
Stedelijk landschap	Herkenbare structuur van verstedelijking die is gekoppeld aan hoge ligging van kreekruigen.
Dijkenlandschap	Agrarisch karakter met relatief grootschalige verkaveling en veelal beplante binnendijken.
Kreekruigen/poelgronden-landschap	In het landschap herkenbare kreekruigen en open poelgebieden.
Natuurlandschap	Bijzonder duinlandschap aan de noordwestzijde (o.a. de Manteling) en de zuidwestzijde (o.a. Kaapduinen).
Groen wonen landschap/	Bebost duinlandschap met (historische) landgoederen en buitenplaatsen en recreatielandschap met uitgebreide recreatieve voorzieningen

Duno ligt op een overgang van de zones 'kustzone' en 'kleinschalig gebied'. Het Uitvoeringsprogramma vermeldt in de paragraaf omtrent het versterken en ontwikkelen van de kernkwaliteiten;

In de **kustzone** bepalen duinen en in de binnenduinzone een afwisseling van bos, struweel, dorpen, recreatieterreinen en landgoederen de invulling en kwaliteit. (...) Het project Zwakke Schakels maakt het mogelijk de kenmerken van robuustheid en natuurlijk meer te versterken met aandacht voor het inpassen van ondermeer de historische bebouwingskernen en bestaande bos- en natuurgebieden. Verder vraagt de binnenduinrandzone om het verder verstevigen en plaatselijk aaneensluiten van bos- en natuurgebieden. In het kader van de landinrichting wordt een groot deel van deze opgave gerealiseerd door op een aantal locaties langs de kust nieuwe bosgebieden aan te leggen. De gebieden integreren de recreatieterreinen, geven mogelijkheden voor meer afwisseling in recreatief medegebruik en vormen de overgang naar het open middengebied. In de Manteling speelt het behoud en eventueel verder ontwikkelen van de landgoederen met bijbehorende bos- en natuurgebieden. De kustzone gaat hier over in een kleinschalig gebied dat loopt tot de lijn Domburg – Serooskerke – Vrouwenpolder.

Het **kleinschalige gebied** ligt op de wat hogere gronden die zich vanaf de kust uitstrekken tot het laagliggende poelgebied. Belangrijk voor dit gebied is de zorg voor behoud en versterking van het kleinschalige karakter dat bestaat uit de vele fraaie beplantingen langs wegen, bermen en kavels. Ook het kleinschalige en gemengde agrarische gebruik ondersteunt de karakteristiek en is het behouden waard. Ontwikkelingen die inspelen op een verbreding van het agrarische gebruik passen hier uitstekend zolang ze het kleinschalige en overwegend agrarische karakter niet aantasten.

In het voor Duno relevante deel van de uitwerking van het bovenstaande wordt beschreven;

- *Herstel van weg- en dijkbeplantingen en bloemdijken, aanleg beplantingen rondom bedrijven-terreinen, aanleg streekeigen erfbeplantingen en verwijderen storende objecten.*

Dit leidt tot het hiërarchisch aanbrengen van beplantingen langs wegen op de hoger liggende kreek-ruggen (op basis van de groenstructuurvisie provinciale wegbeplantingen van Provincie Zeeland en het Groenbeheerplan van Waterschap Zeeuwse Eilanden). Verder het aanvullen van ontbrekende beplantingen

op polderdijken en het ontwikkelen van bloemdijken. Deze opzet zorgt niet alleen voor behoud en herstel, maar voegt ook nieuwe kwaliteiten toe aan het unieke polderlandschap van Walcheren. Bovendien draagt herstel bij aan een groenblauwe dooradering en ontstaan er mogelijkheden voor het landschappelijk netwerk. Ook de aanleg van erfbeplantingen en beplantingen rondom bedrijventer-reinen draagt bij aan het verbeteren van de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten, evenals het verwijderen van sterk verstorende objecten in het open polderlandschap.

- *Herstel en consolideren van waardevolle cultuurhistorische landgoederen, buitenplaatsen, boerderijen en relictten.*

Het herstellen en consolideren van unieke en waardevolle cultuurhistorische buitenplaatsen, landgoederen, boerderijen en relictten die bijdragen aan de kwaliteitsverbetering van het landschap, cultuur-historie en toeristisch recreatieve beleving.

- *Verbeteren recreatieve toegankelijkheid in overige agrarische polderlandschap, aanleg rust-punten en informatievoorzieningen.*

Het verbeteren en opwaarderen van de toeristische recreatieve toegankelijkheid van het overige agrarische polderlandschap door het realiseren van een groenblauwe dooradering en een landschap-pelijk netwerk. Het gaat hierbij om de aanleg van met name onverharde recreatieve paden (langs akkers en bijvoorbeeld de Domburgse Watergang), de aanleg van uitzichtpunten en de aanleg van rustpunten en informatievoorzieningen in routenetwerken. De uitwerkingen kunnen uiteenlopen van een (tijdelijk) kleinschalig agrarisch landschapsbeheer tot meer permanente grootschalige omvormin-gen.

Bron; Uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap Zuidwest Zeeland, Van beleid naar uitvoering, Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Zeeland op 11 juli 2006

1.6 BESTEMMINGSPLAN

Duno ligt in de gemeente Veere. Voor het plangebied is geen vigerend bestemmingsplan aangetroffen op de website van de gemeente. Voor Oostkapelle is de "structuurvisie Oostkapelle" van toepassing, zoals vastgesteld op 4 juli 2002. Hierin wordt ten aanzien van Landgoed Zeeduin vermeld; *"Gelet op de woningbouwopgave en de beperkte plancapaciteit in Oostkapelle is het ontwikkelen van een nieuwe woningbouwlocatie van groot belang. Door de gemeente is de voorbereiding voor planvorming gestart. Gelet op de ruimtelijke structuur van de kern en de kwaliteiten van de kernranden is het gebied tussen de Noordweg en Duinweg het meest geschikt voor substantiële woningbouw. Hier is voldoende ruimte aanwezig voor de bouw van ongeveer 40 tot 50 woningen. Het gebied tussen de Noordweg en de Duinweg is een open agrarisch gebied. Het heeft landschappelijke betekenis voor de geleding tussen het dorp en het woon- en verblijfsrecreatiegebied ten noorden van het dorp. Het terrein vormt verder de overgang tussen de kern en het landgoed Zeeduin. Bij de ontwikkeling van de woonwijk dienen deze kenmerken richtinggevend te zijn voor het stedenbouwkundige ontwerp, zodat een goede landschappelijke overgang wordt gewaarborgd en de bufferzone tussen dorp en woon- en recreatiegebied gewaarborgd blijft.*

Het fijnmazige net van wandel- en fietspaden van de kern naar buiten vormt een grote kwaliteit. Door de aanleg van het bos aan de oost- en westzijde van de kern wordt hieraan een nieuw element toegevoegd. Voor de uitlooptmogelijkheden van de beide campings aan de zuidzijde van de kern (Ons Buiten en In den Bongerd) ontbreken belangrijke schakels. (...) Aan de oostkant is een kortsluiting tussen de camping en de poort van het landgoed Zeeduin wenselijk."

Afb. 1.3 Het entreehek aan de Noordweg en de voormalige oprijlaan naar Duno door het Nieuwe bos. Aan de horizon het parkbos van Duno.

Afb. 1.4 Zicht naar Duno en het parkbos vanaf de Dunoweg. Op de voorgrond de kruising met rechts de entree tot Zeeduin en links het fiets- en wandelpad door het Nieuwe bos.

Afb. 2.1 Uitsnede uit de Kaart van de ambachtsheerlijkheid van Oostkapelle, omstreeks 1600. Centraal de door een gracht omgeven huisplaats van Duno. Met op het eiland een prominent hoofdhuis, twee bijgebouwen en een boomgardaanduiding.
Legenda 1. Hoge Dijkje; 2. Dunoweg; 3. De huisplaats van Duinhelm. H.U.A., archief Des Tombe.

Afb. 2.2 Ornament uit vermoedelijk eerste helft 17e eeuw, in renaissance-stijl. De herkomst is onbekend. Mogelijk maakte het deel uit van de aanleg van Duno en/ of vormt het een element van het verdwenen hoofdhuis.

2 CULTUURHISTORISCHE ONTWIKKELING

2.1 INLEIDING

In het kader van het project Verborgen Buitens op Walcheren is een aantal voormalige buitenplaats-terreinen geselecteerd waarvoor historisch onderzoek wordt verricht. Dit historisch onderzoek vormt mede de basis voor maatregelen om verborgen buitens weer beter zichtbaar te maken.

Landschapsbeheer Zeeland heeft Stichting In Arcadië gevraagd het onderzoek naar de ontwikkelings-geschiedenis van de voormalige buitenplaats Duno aan de Dunoweg in Oostkapelle te verrichten. Het terrein van Duno is deels beschermd als onderdeel van het rijksmonument de complex historische buitenplaats Zeeduin (bijlage 1).

In de afgelopen jaren is veel onderzoek verricht naar de geschiedenis van Duno. In het kader van het project Verborgen Buitens is het bestaande historisch, bouwhistorisch, geofysisch en archeologisch onderzoek naar het terrein binnen de grachten gebundeld en door de heer B. Silkens van de Walcherse Archeologische Dienst samengebracht in het conceptrapport "*Van Duin hoofd tot Duno. Historisch, bouwhistorisch, geofysisch en archeologisch onderzoek naar 't Hof Duno te Oostkapelle, gemeente Veere*" (Walcherse Archeologische Dienst, Rapport 22, mei 2011).

In aanvulling hierop én als onderdeel van het project Verborgen Buitens is aanvullend historisch onderzoek gedaan naar de tuin- en parkgeschiedenis van Duno zowel binnen als buiten de grachten. Dit onderzoek zal als apart hoofdstuk aan het bovengenoemde rapport worden toegevoegd.

2.2 VROEGSTE PERIODE TOT EN MET DE 16^E EEUW

Duno wordt voor het eerst vermeld in 1247. Het plangebied vormde toen de westelijke begrenzing van een groot poldergebied, dat liep tot aan het huidige Veerse meer. Duno lag zo op de grens van het oude land van Walcheren en de jongere polders. In de 13^e en 14^e eeuw wordt Duno vermeld als "stenen huis" met een in het oogspringend poortgebouw. De hofstede fungeerde als uithof en beheerscentrum van de Norbertijner Onze-lieve-vrouwe-abdij in Middelburg, waarbij Duno ook een representatieve functie had¹.

In 1574 werden op Walcheren alle kerkelijke goederen geconfisqueerd en geregistreerd. Enige tijd daarna is Duno verkocht aan Geuzenkapitein Jacob Simonsz de Rijk en Margaretha Hooft. Zij verkochten op 26 juni 1581 de hofstede door aan Pieter de Coster. In de bijbehorende transportakte is Duno vermeld als "*een huijs met zijne schuijre hofstede en[de] bomgaert van Duijnhoo tsamen groot met zijn graften vijff gemeten XCI r[oeden]*".²

De eerste afbeelding waarop Duno staat weergegeven is de kaart van de ambachtsheerlijkheid van Oostkapelle uit circa 1600 (afb. 2.1). Deze schetsmatige kaart komt grotendeels overeen met de beschrijving uit 1581, alleen de gracht en het voorparkje zijn niet weergegeven. Op deze kaart is het erf met zijn bebouwing weergegeven; op het erf zijn drie gebouwen zichtbaar die in een U-vorm aan een voorplein staan. Aan de zuidzijde is het herenhuis ("*huijs*") zichtbaar. Recht hier tegenover de boerenwoning ("*hofstede*"). Aan de westzijde staat een grote schuur ("*schuijre*") ingetekend. De entree naar het eiland bevindt zich aan de oostzijde en komt uit op de (voorloper van de) Dunoweg. De entree is weergegeven als een pad tussen Dunoweg en schuur. Aan de oostzijde is tevens het Hoge Dijkje weergegeven. Ten noorden van de bebouwing staan bomen ingetekend, dit zal de in 1581 genoemde boomgaard betreffen. In de zuidwesthoek van het eiland is schematisch een perceelindeling zichtbaar, op de plaats waar de kaart van 1771 (detail op afb. 2.14) de tuin bij het huis weergeeft.

Afb. 2.4 Kaarte van het Eyland Walcheren de anno 1641 door Christoffel Bernards. Kopie door D.W.C. en of A. Hattinga. Zeeuws Archief, Atlas Hattinga (toegang 293), inv.nr. 13.

Afb. 2.5 De twee hekpalen aan de gracht. De hekpalen zijn samengesteld uit hardstenen basement, gemetselde pijlers en een bekroning met hardstenen leeuwen met wapenschild. Aan de buitenzijde van de pijlers zijn twee cartouches ingemetseld met de tekst 'anno' '1629'. Het is onbekend waar de leeuwen vandaan komen en of de cartouches mogelijk uit de gevel van het verdwenen hoofdhuis afkomstig zijn. Foto richting de Dunoweg.

2.2 DE 17^E EEUW

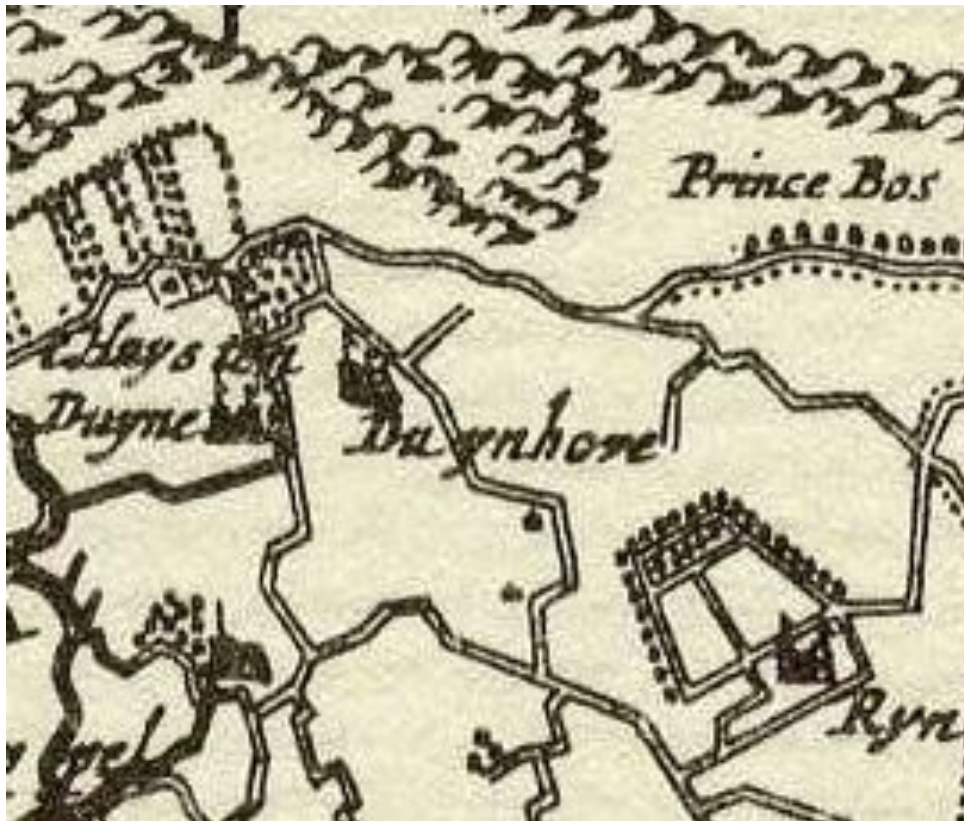
Het eerstvolgende kaartbeeld waarop Duno staat weergegeven is Christoffel Bernards *Kaarte van het Eyland Walcheren de anno 1641* (afb. 2.4). Hierop is voor het eerst de in 1581 al genoemde omgrachting zichtbaar. De gracht is getekend met de noordzijde gebogen en aan de zuidzijde een knik. De bebouwing geeft alleen het herenhuis in de zuidoostelijke hoek weer en de hier recht tegenover gelegen boerenwoning. Opvallend is de loop van de Dunoweg, die vanaf de richting van Oostkapelle met een haakse bocht naar Duno voert en niet in noordelijke richting doorloopt. Hoewel niet zichtbaar op de kaart is de entree naar het huiseiland hier gemarkeerd door twee gemetselde hekpijlers, die volgens het opschrift uit 1629 stammen. De bouw van de hekpijlers kan samenhangen met de verandering van eigenaar; in het eerste kwart van de 17e eeuw overleed eigenaar Jan van Looy. Duno kwam in handen van Christina Jolyt (?-1642), weduwe van Adriaen Henderikx ten Haeff (1560-1608), burgemeester van Middelburg, reder en bewindhebber van de West Indische en Oost Indische compagnie. Vermoedelijk uit dezelfde periode dateert een bijzonder ornament, dat er op wijst dat Duno destijds al een siertuin zal hebben gekend of mogelijk een gevelornament uit het verdwenen hoofdhuis betreft (zie afb. 2.2).⁶ Dit ornament staat, in ieder geval sinds begin 20e eeuw, aan de buitenzijde van de dam op de grachtoever (zie ook afb. 2.24).

Duno werd, waarschijnlijk na het overlijden van Christina Jolyt, verkocht aan het in 1642 gehuwde echtpaar Pieter de Huijbert (1622-1697), heer van Burgh en Kraayenstein, raadpensionaris van Zeeland in de periode 1664-1687 en Anna Elisabeth van Panhuijs (1622-1669).⁴

Op de eerdergenoemde kaart van 1641 lijkt de Dunoweg voorbij Duno in noordelijke richting te zijn opgeheven en is alleen als een lijntje weergegeven. Dit komt overeen met een notariële verklaring van Gillis Wondergem uit 1658. Wondergem verklaart dan, op 49-jarige leeftijd, dat Duno eertijds aan een kapitein Jan de Looy toebehoorde en dat deze de weg tussen Duno en een nabijgelegen hofstede als algemene passage voor wagens had afgesloten.³ De 60-jarige Willem Pietersen verklaarde in 1658 hierover "*dat over veertich en meer jaren ten tijden dat alle de landerijen voor desen aen Duynho gehoort hebbende, doemaels een capitein Loij alleen toecomende tusschen Duijnho voornoemt en de wesen van Mevrouw Colve zaliger* [vermoedelijk buitenplaats Burgvliet]".⁵ Op de kaart van Bernards is wederom de beplanting op het huiseiland zichtbaar. In tegenstelling tot de kaart uit circa 1600, is nu ten oosten van Duno tussen de gracht en de Dunoweg een grote boomgaard of bosje zichtbaar. Opvallend is het langgerekte rechthoekige perceel onder het woord "*Duijnloo*". Dit lijkt een vijver maar ligt op de plek van het Hoge Dijkje. De blauwe kleur is in feite verkleurd groen. De *Comitatus Zelandia*, bekend onder de naam Visscher-Romankaart, door Nicolaas Visscher en Zacharius Roman bevestigt dat het hier inderdaad het Hoge Dijkje betreft (afb. 2.6). Uit deze kaart blijkt tevens dat de Dunoweg na de dood van Jan de Looy inmiddels weer als doorgaande weg in gebruik is genomen.

Op een latere versie van de Visscher-Romankaart uit 1681 blijkt het Hoge Dijkje inmiddels van een laanbeplanting is voorzien en doorgetrokken is tot aan de Vroonweg (afb. 2.7). De beplanting komt verder overeen met de kaart van Bernards uit 1641. Een toevoeging in 1681 is de boomsingel aan de buitenzijde van de noord- en westzijde van de gracht. De bebouwing is door Visscher en Roman sjablonematisch aangegeven. Zowel in 1650 als in 1681 maakt de weergave van het huis duidelijk dat het hier om een aanzienlijk huis ging, maar valt er voor situering en vorm niets uit af te leiden. Op de Visscher-Romankaart uit 1681 staat ten noorden van Duno de naam "*Hubert*" ingetekend bij de buitenplaats Burgvliet. Dit verwijst naar de buitenplaats Burgvliet, die eveneens in bezit was van Pieter de Huijbert. Vermoedelijk nog onder het bezit van De Huijbert zal de Dunoweg ten noorden van Duno verlegd zijn naar zijn huidige loop. Op de Visscher-Romankaart uit 1681 (afb. 2.7) staat deze nog op de oorspronkelijk plek weergegeven, de Hattingakaart uit 1750 (afb. 2.8) geeft de verlegde weg weer die de uitbreiding van Burgvliet in de zuidoosthoek mogelijk maakte.

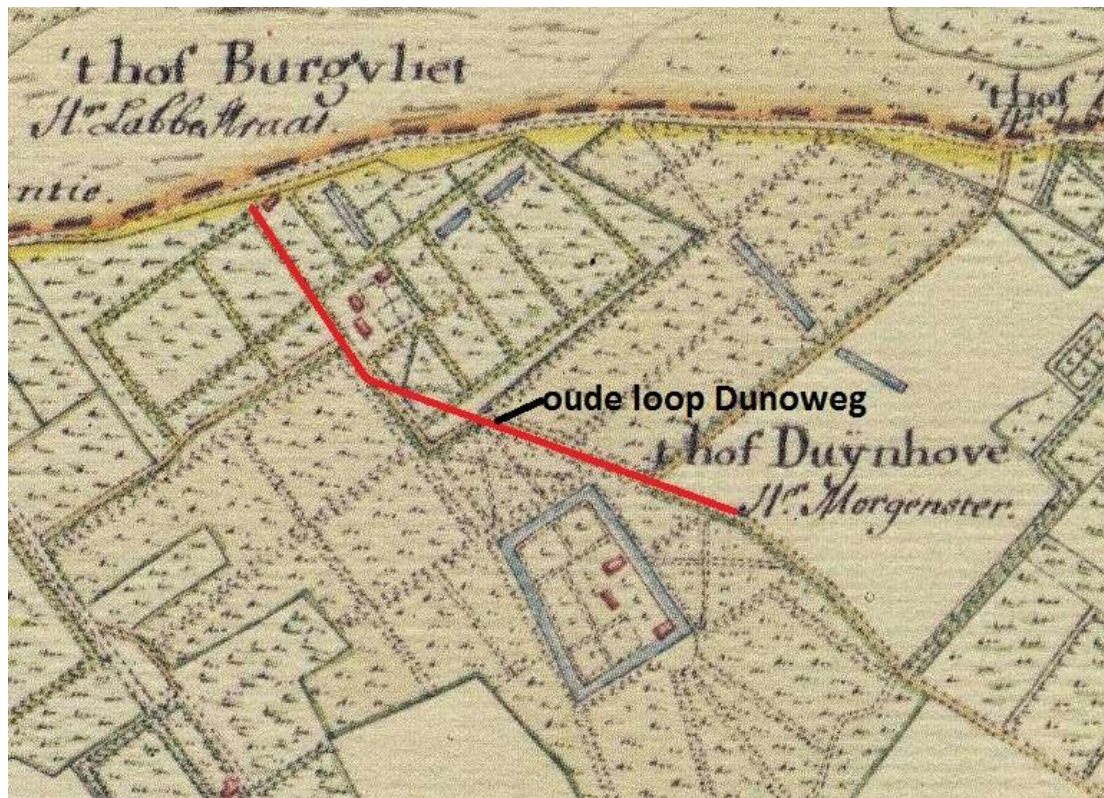
Een kaart uit 1689 (afb. 2.9) geeft het grondbezit weer van het terrein tussen de Dunoweg en Zee-duin. Links van het Hogedijkje betreft het perceel waar op de Hattingakaart de tekst "*t hof Duijnho-ve Mr. Morgenster*" staat geschreven. In 1689 was dit gebied grotendeels in bezit van Duno en betrof voornamelijk weidegrond. Alleen het perceel op de hoek Dunoweg en Hogedijkje heeft als naam "*de conijnenweij of boomgaard*". Gezien de naam betrof dit mogelijk een boomgaard. Het door een kruis in vier percelen verdeelde terrein rechts van het Hogedijkje behoorden in 1689 toe aan de heer Charles Philips van Dorp. Volgens het opschrift betrof het hier "*trieuwe bos*". In 1761 zouden deze percelen door koop bij Duno komen (zie paragraaf 2.3).

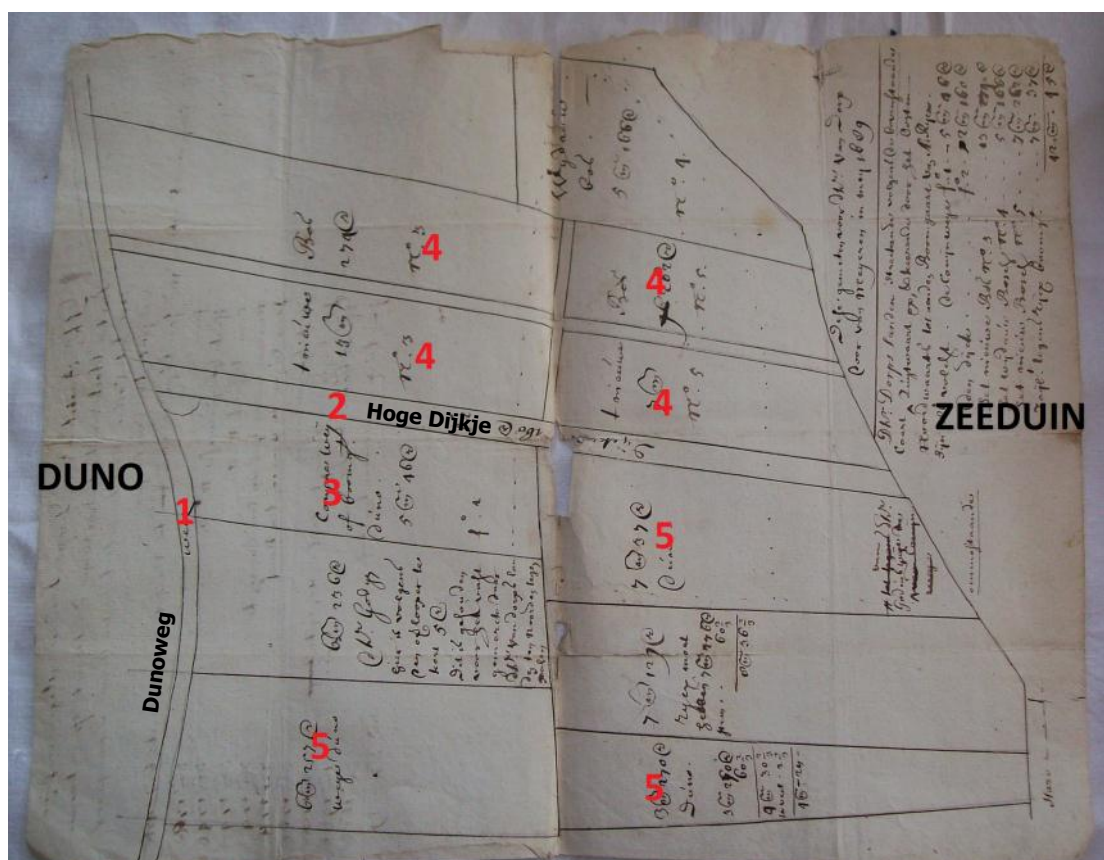
Afb. 2.6 Uitsnede uit de *Comitatus Zelandiae* door Nicolaas Visscher en Zacharius Roman, 1650

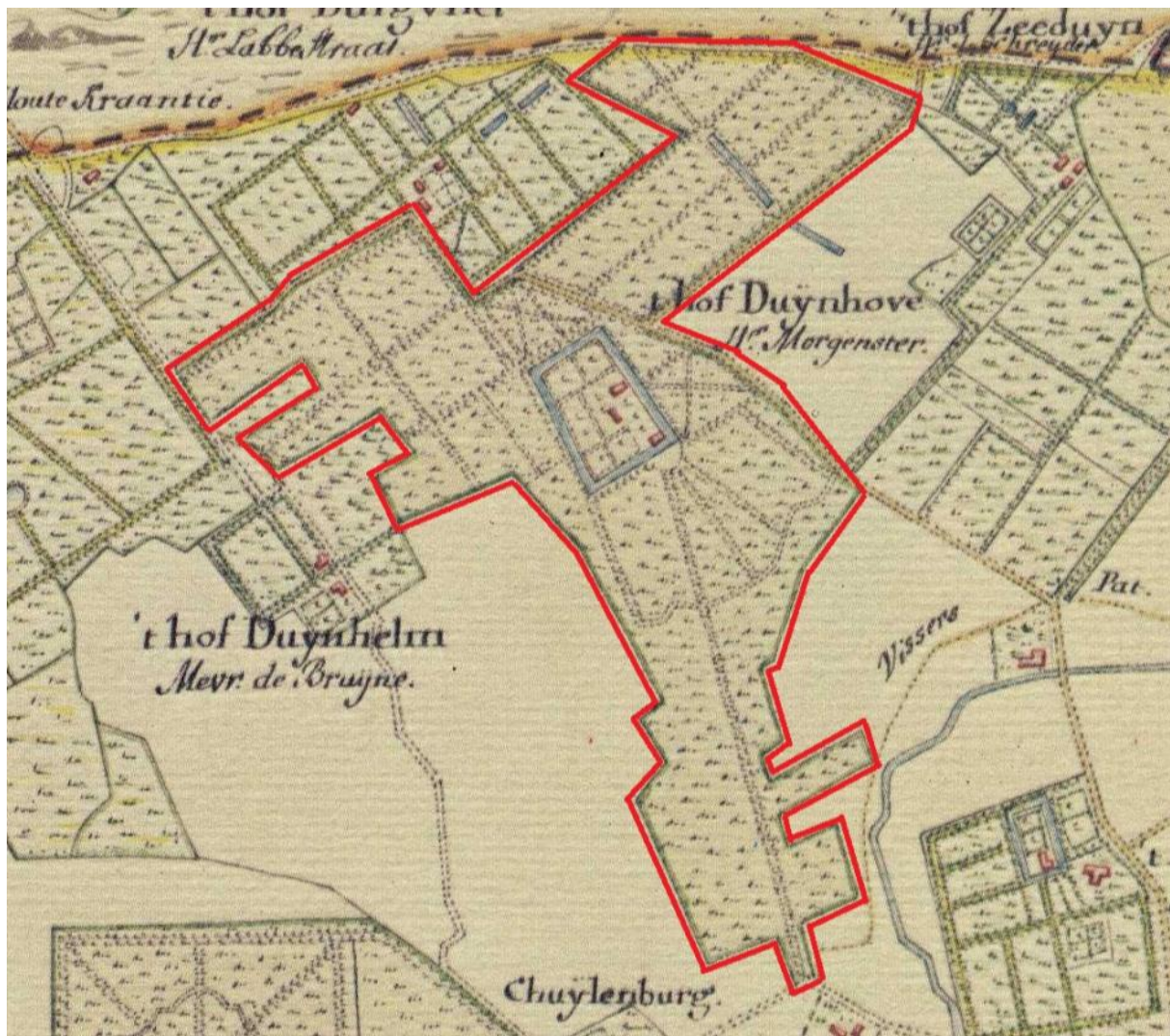
Afb. 2.7 Uitsnede uit de *Comitatus Zelandiae* door Nicolaas Visscher en Zacharius Roman, bijgewerkte latere druk uit 1681.

Afb. 2.8 Kaart van het eiland Walcheren door D.C.W. Hattinga en A. Hattinga, 1753. In rood het oude tracé van de Dunoweg zoals in 1681 nog weergegeven op de Visscher-Romankaart.

Afb. 2.9 Opmetingskaart door "Van Meijeren", mei 1689. Centraal op de tekening is het Hoge Dijkje afgebeeld. Legenda 1. Dunoweg; 2. Hoge Dijkje; 3. Conijnenweij of boomgaard behorend bij Duno; 4. het nieuwe bos in bezit van de C.Ph. van Dorp; 5. weilanden behorend bij Duno. Huisarchief Zeeduin.

Afb. 2.10 Kaart van het eiland Walcheren door D.C.W. Hattinga en A. Hattinga, 1753. In rood de omgrenzing van het bezit van Duno

Afb. 2.11 Toegangshek Zeeduin/ Duno aan de Noordweg, gezien vanaf de oprijlaan, naar de Noordweg.

Afb. 2.12 De naam THOF DUYN, in hoogrelief op de pijlers.

2.3 DE 18^E EEUW

Na overlijden van Pieter de Huijbert in 1697, vererfden Duno en Burgvliet op zijn zoon en schoon-dochter David de Huijbert (1659-1719) en Maria Christina Thibaut van Aagtekerke.

Burgvliet geraakte door verkoop in 1732 uiteindelijk uit handen van de familie De Huijbert. Deze buitenplaats werd aangekocht door Pieter de Labistrate.⁷ Zestien jaar later, in 1748 verkochten de nazaten van David de Huijbert Duno. In het schepenregister van Oostkapelle wordt het goed omschreven als de "*hofstede genaamt Duno (...) den number van een hondert en drij en veertig gemeten 108 ½ roede zoo weij als zaeijland, bosschen, boomgaardt, moestuijn, vijvers met zijn heerenhuijs, boere-wooning, schuere en stallinge*".⁸ Als verkopers traden op de Middelburgse raad en schepen Cornelis Boddaert gehuwd met Jacoba de Huijbert, een kleindochter van bovengenoemde David. Koper van Duno met "*zijn heeren, Boere en tuijnmanswoninge Midsgaders Annexe en Onderhoorige Plantagie, weij en zaeijlander*" was Hermanus Morgenster.

De aanleg van Duno zoals weergegeven op de Hattingakaart uit 1753 (afb. 2.10) zal grotendeels van voor de aankoop door Morgenster stammen. Op de Hattingakaart staan de verschillende fenomenen en parkonderdelen (schematisch) van de buitenplaatsen aangegeven, waarbij echter maatvoering en vormgeving regelmatig niet exact overeenkomen met de werkelijkheid.

De aanleg van Duno rond 1753 was zeer uitgebreid. Op het huiseiland zijn het herenhuis in de zuid-oosthoek, de tegenoverliggende boerenwoning annex tuinmanswoning en de schuur annex stalling afgebeeld. Opvallend is dat het huis niet centraal op het huiseiland ligt maar excentrisch is gelegen in de zuidoosthoek. Het huiseiland is door paden ingedeeld in perken. Hier zullen de moes- en siertuinen hebben gelegen. De gracht betreft in tegenstelling tot de 17e-eeuwse kaartbeelden nu een vrijwel zuivere trapezium waarbij de noordelijke en zuidelijke zijde blijkbaar tussen 1681 en 1753 zijn gereguleerd.

Aan de zuidzijde van Duno op de zuidoostelijke hoek, tegenover het huis, bevindt zich een zogenaamd "patte d'oie" of ganzenvoet van lanen vanaf een halfcirkelvormig plein aan de overzijde van de gracht. De op deze kaart meest westelijke laan voert naar de Noordweg en is de hoofdentree. Deze hoofdlaan is gericht op een zaal of kamer aan de zuidwestzijde van het huis. Het halfronde plein ligt recht voor deze zaal en daarmee niet centraal voor het huis. Dit is goed zichtbaar op de nauwkeuriger opmeting uit 1771 (afb. 2.13). Gezien de lengte en importantie van de laan mag verwacht worden dat het toegangshek aan de Noordweg gelijktijdig met de aanleg van de laan tot stand is gekomen. Het toegangshek aan de Noordweg (afb. 2.11) bestaat uit twee hardstenen hekpijlers met eenvoudig basement, architraaf, fries en kroonlijst. De pijlers hebben inspringende hoeken en zijn bekroond door twee ronde natuurstenen siervazen met deksel op een parallelogram voetstuk. De voor- en achterzijden van de pijlers zijn behandeld als vlakke verdiepte panelen met een geprofileerde omlijsting, aan onder- en bovenzijde voorzien van rocaillemotieven. De zijkanen van de pijlers hebben een rusticamotief. Van het oorspronkelijke hekwerk resteren de vaste, smeedijzeren zijhekkken. In het fries van de linker en de rechter pijler was aan de wegzijde oorspronkelijk "*THOF*" en "*DUYN*" uitgehakt in hoogrelief (afb. 2.12). De pilaren hebben een parallelogramme vorm. Hiermee werd gemaskeerd dat de hoek tussen dreef en Noordweg niet exact haaks was.

De twee patte d'oielanen ten oosten van de oprijlaan blijven op de Hattingakaart binnen de aanleg. Mogelijk was de middelste laan evenwel gericht op de buitenplaats Groot Middenhof. Een pad, waarvan de vormgeving gebaseerd lijkt op een schelpmotief, verbindt de lanen van de patte d'oie en takt aan op enkele andere lanen. Aan de oostzijde van het huiseiland bevindt zich de entree vanaf de Dunoweg. Aan de zuidzijde hiervan ligt een bosje met een x-vormig padenstelsel. Aan de noordzijde van het huiseiland bevindt zich een tweede patte d'oie, met centraal punt aan de noordzijde. De meest oostelijke laan hiervan ligt evenwijdig aan de Dunoweg. Dit is tegenwoordig een weijtje dat nog steeds de naam "*starrebos*" heeft. De beide buitenlanen van de patte d'oie zijn uitgelijnd op de hoeken van de gracht. Hoewel op de Hattingakaart de middenlaan als zichtas bij de gracht stopt, blijkt uit de latere kaart (afb. 2.13) dat deze als centrale as op het huiseiland werd voortgezet. Verder geeft Hattinga een sprink (watergang) bij het Visserspaadje aan de oostzijde van Duno weer afbuigend naar de Noordweg zonder dat deze de oprijlaan van Duno kruist, zoals later op kaartbeelden, tot op heden, wel het geval is. Het betreft de meest noordelijke verbinding tussen de Noord- en Oostwatering.

Afb. 2.13 Uitsnede van 't Hof Duyno", M. Sneevlied, gedateerd 6 april 1771. Zeeuws Archief, aanwinsten 0685.

Op 1 januari 1753 verzocht Hermanus Morgenster aan schout en schepenen van Oostkapelle om het voetpad dat vanaf de Duinweg over het land van de weduwe De Bruijn, bij de buitenplaats Duinhelm, en vervolgens door het park van Morgenster en langs de gracht van Duno naar het "Leendijckje" (het Hoge Dijkje) voerde naar "elders te mogen verleggen". Deze weduwe de Bruijn is - naar alle waarschijnlijkheid - de overgrootmoeder van Cornelia Martha Leijdecker de Bruijn die in 1829 Duno kocht. Hermanus Morgenster kreeg toestemming en het voetpad werd verlegd "langs heen de plantages van de weduwe De Bruijn, vervolgens oost op door de Noorddreef (Dunoweg) van de plantage van Morgenster tot op het Leendijckje". Door deze wegverlegging gelukte het Morgenster en de weduwe De Bruijn om de openbare voetpaden te verleggen naar de rand van hun parken in plaats van over hun grondgebied.

In 1761 kocht Morgenster nog een perceel bos voor ruim 34 ponden Vlaams.⁹ Dit betrof waarschijnlijk het "nieuwe bos" dat in 1689 nog aan Charles Philips van Dorp toebehoorde (zie afb. 2.6) en waar op de Hattingakaart de tekst "t hof Duijnhove Mr. Morgenster" staat geschreven. Deze percelen blijkt in 1771 tot het grondbezit van Duno te behoren. Op 19 februari 1767 verkocht Morgenster Duno aan de Middelburgse koopman Joseph de Moor Grymalla "met deszelfs Heeren huisinge, boerewooninge, schuur, stallingen en verderen timmers (...)".¹⁰ Uit de verkoopakte blijkt dat Morgenster het opgaande hout op de "Olme sinkeling staande aan het hekken van de gemelde buitenplaats" buiten de verkoop hield.¹¹ Hieruit blijkt dat de singel om de gracht uit olmen (iepen) bestond.

In advertenties wordt in de periode november 1766 - november 1768 opvallend veel opgaand hout verkocht op Duno. Zo kondigt de *Middelburgsche Courant* op 11 november 1766 de verkoop aan van "200 opgaande Olme en Abeele Boomen, 200 Willige Tronken met het Kaphout daarop" naast het vijfjarige hakhout van "20 à 21 Gemeten Essen-, Else- en Olmen-Kaphout; eenige Olmen-, Esse- en Willige Kanten en circa 4000 drooge Olme en Willige mustert [= takkenbossen]".¹² In november 1767 betreft "2 à 300 Olme en Essen Boomen, waaronder verscheide zeer zwaar en hoog van Stam, bekwaam voor Wagenmakers en ander Werk".¹³ Een jaar later, in november 1768 wordt verkocht "100 Sware Olme- en Esse-Boomen, bekwaam voor Werkhout, ook nog 200 à 300 Willige-Tronken met het Kaphout daarop".¹⁴ Vermoedelijk had men al eerder overeenstemming bereikt over de verkoop en ging De Moor Grymalla voortvarend aan de slag.

In 1771 liet Joseph de Moor Grymalla door M. Sneevlied een opmeting maken van Duno "met zijn plantage en der zelve weij- en zaailander". Het betreft hier geen ontwerp maar een kartering van de bestaande situatie. Daarmee is deze kaart een nauwkeurige weergave van de situatie en meer betrouwbaar dan de Hattingakaart.

Wanneer we de oppervlakte vergelijken met het grondbezit op de Hattingakaart blijkt Duno te zijn uitgebreid tot over de Dunoweg en het in 1761 nieuwe bos te omvatten.

Ten oosten van de grote oprijlaan richting de Noordweg is het grondgebied tussen 1753 en 1771 iets verkleind. Dit zal alles te maken hebben gehad met de uitbreiding van de buitenplaats Groot Middenhof naast Duno. Na de aankoop van Middenhof in 1753 door Cornelis van den Helm Boddaert breidde hij deze buitenplaats aanzienlijk uit. Voor deze uitbreiding vroeg Van den Helm Boddaert de dijkgraaf en gezworenen van de polder Walcheren toestemming om de weg en sprinkens die, zoals zichtbaar op Hattingakaart, over Groot Middenhof liepen te verleggen naar de oostzijde van deze buitenplaats.¹⁵ De nieuwe sprink die op Duno de grote laan kruist is voor het eerst weergegeven op de kaart uit 1771. De sprink komt uit westelijke richting en maakt na de kruising met de oprijlaan een opvallende haakse bocht in zuidelijke richting en loopt als kavelsloot langs de oostelijke grens, tussen Duno en groot Middenhof, verder richting de Noordweg. Uit de kaart valt helaas de beplanting niet af te leiden maar het in lichtgroen weergegeven terrein zal grotendeels uit aanleg hebben bestaan doorsneden met paden en lanen die bruin zijn ingetekend. Aan de noordzijde is de percelering kleinmazig en bestaat vermoedelijk uit langgerechte rechthoekige stroken hakhout die in een vijf of zevenjarige cyclus werden gekapt. De donker gekleurde percelen langs de westzijde van de oprijlaan betreffen vermoedelijk weide of bouwland. De aanleg met paden en lanen beperkt zich voornamelijk tot rond het huiseiland en bestaat uit een assenstelsel dat de verschillende delen met elkaar verbindt waarbij een aantal assen tot op het huiseiland wordt doorgezet. Opvallend verschil tussen 1753 en 1771 is de ganzenvoet aan de zuidzijde van het huiseiland. Dominant en imposant in de aanleg is nog steeds de oprijlaan vanaf de Noordweg die gericht is op het herenhuis. Deze laan is op de opmetingskaart echter niet de westelijke laan van de patte 'd 'oie, maar de centrale laan. De laan gericht op Groot Middenhof is verdwenen en aan de westzijde lijkt een nieuwe laan aangelegd, vermoedelijk gericht op het Huis te Oostkapelle. Ook het gebogen pad dat de lanen kruist, is anders van

Afb. 2.14 Detail van afb 2.13, van het huiseiland op de kaart uit 1771.

vormgeving. Ten oosten van het huis is de aanleg voorzien van een grote ronde vijver die het hart vorm van een sterrenbosket (afb. 3.5). Deze vijver is in oorsprong een oude weel die ontstaan bij een dijkdoorbraak in de periode vóór 1200 zoals Jan Zwemer overtuigend beschreef in *De Middeldburgsche & Veerse Bode* van 3 september 2008. De noord-zuid gericht laan sluit aan op het bovengenoemde gebogen pad. Bij de entree tot het huiseiland is eveneens een patte d'oie gemaakt waarbij de meest noordelijke laan nieuw is (afb. 3.6). Deze verfraaiingen zullen direct na de aankoop gerealiseerd zijn en verband houden met de grote houtverkappingen in de periode 1766-1768.

Wanneer we naar de aanleg op het huiseiland kijken, komt deze grotendeels overeen met de Hattingakaart, maar is veel nauwkeuriger en gedetailleerder weergegeven (afb. 2.14).

De bebouwing is gegroepeerd rond een groot, rechthoekig voorplein. De stenen opstallen, het huis en de boerenwoning, zijn in rood weergegeven. De houten schuur is wit weergegeven. Zowel bij het herenhuis als de schuur heeft aan de westzijde een donkerblauw vlak weergegeven. Dit betreft geen vijverpartij, de kleur wijkt duidelijk af van het blauw van de gracht en de ronde vijver aan de oostzijde. In het blauwe vlak bij het herenhuis is nog een klein rood vierkant weergegeven. Mogelijk betreffen de blauwe vlakken aan- of bijbouwen in hout. Het huis heeft aan de pleinzijde (noord) een grote stoep met centraal voor het huis een halfronde uitstulping. De zuidgevel van het huis staat in de gracht. Aan de zuidzijde van de gracht ligt een halfrond plein, van waaruit de grote patte d'oie ontspringt. Het plein ligt niet recht achter het huis, maar is gericht op het tweede kwart van de achtergevel. Als de drie lanen worden tekentechnisch doorgetrokken, komen zij samen in midden van de voorgevel, bij de halfronde stoep.

Het verdere terrein op het eiland kent een indeling in vakken. De middelste laan van de noordelijke patte d'oie is doorgetrokken over de gracht heen op het huiseiland.

Voor de rechthoekige sieraanleg in de zuidwesthoek van het huiseiland, met een padenkruis en ronde vijver op het snijpunt van de paden, valt op. Het pad en de vijver liggen op de kaart net niet in het verlengde van de doorgetrokken middenlaan. De tuin betreft hier vermoedelijk een combinatie van sier- en moestuin, zoals in deze periode gebruikelijk was. Aardig detail op de kaart is de schutting die aan de noordzijde de tuin begrensd. Hier zullen aan de zuidzijde leivruchten tegenaan hebben gestaan. De lichtgrijze vlakken aan deze zijde zijn mogelijk broeibakken.

2.16 Verkoopplakkaat buitenplaats Duino, 1812

2.4 DE 19^E EEUW

Na de dood van Joseph de Moor Grymalla in 1808 vererft Duno op zijn weduwe Digna Johanna van der Sloot. Wanneer zij Duno verkoopt in 1812 (afb. 2.16) is er sprake van de buitenplaats Duino met zijn herenhuis, tuinmanswoning, stal en koetshuis, schuur en verdere opstallen. De aanleg binnen de grachten wordt omschreven als *"aangelegd in een ruim Plein en uitgestrekte Moestuin, omringd van een vischryke Vijver"*. Van de aanleg buiten de grachten (de *"Vischrijke Vijver"*) wordt specifiek genoemd *"een welbeplant Bosch, voorzien van ruime en fraaije Wandelingen (...)"*. Koper is Marinus Tak Samuëlszoon namens de firma *"Marinus Tak en zonen"*.

Tak heeft het buitenhuis laten slopen vóór 1820. In zijn *Beschrijving van Zeeland* uit 1820 noemt Zacharius Paspoort Duno in zijn lijst van gesloopte buitenplaatsen. Bij de verpachting van Duno in 1825 is er alleen nog sprake van de *"hofstede genaamd Duino (...), huis, schuur en verdere gebouwen"*. Bijzondere vermelding is artikel 14 uit het pachtcontract; *"de pagter is verplicht de behoorlijke plek gronds op het eiland binnen de groote vijver te laten voor stapelplaats van het hout dat op het onverpachte gedeelte van deze hofstede groeit en jaarlijks geslagen wordt"*.¹⁶ De firma Tak was ook verantwoordelijk voor de sloop van het Huis te Oostkapelle na de aankoop in 1805.

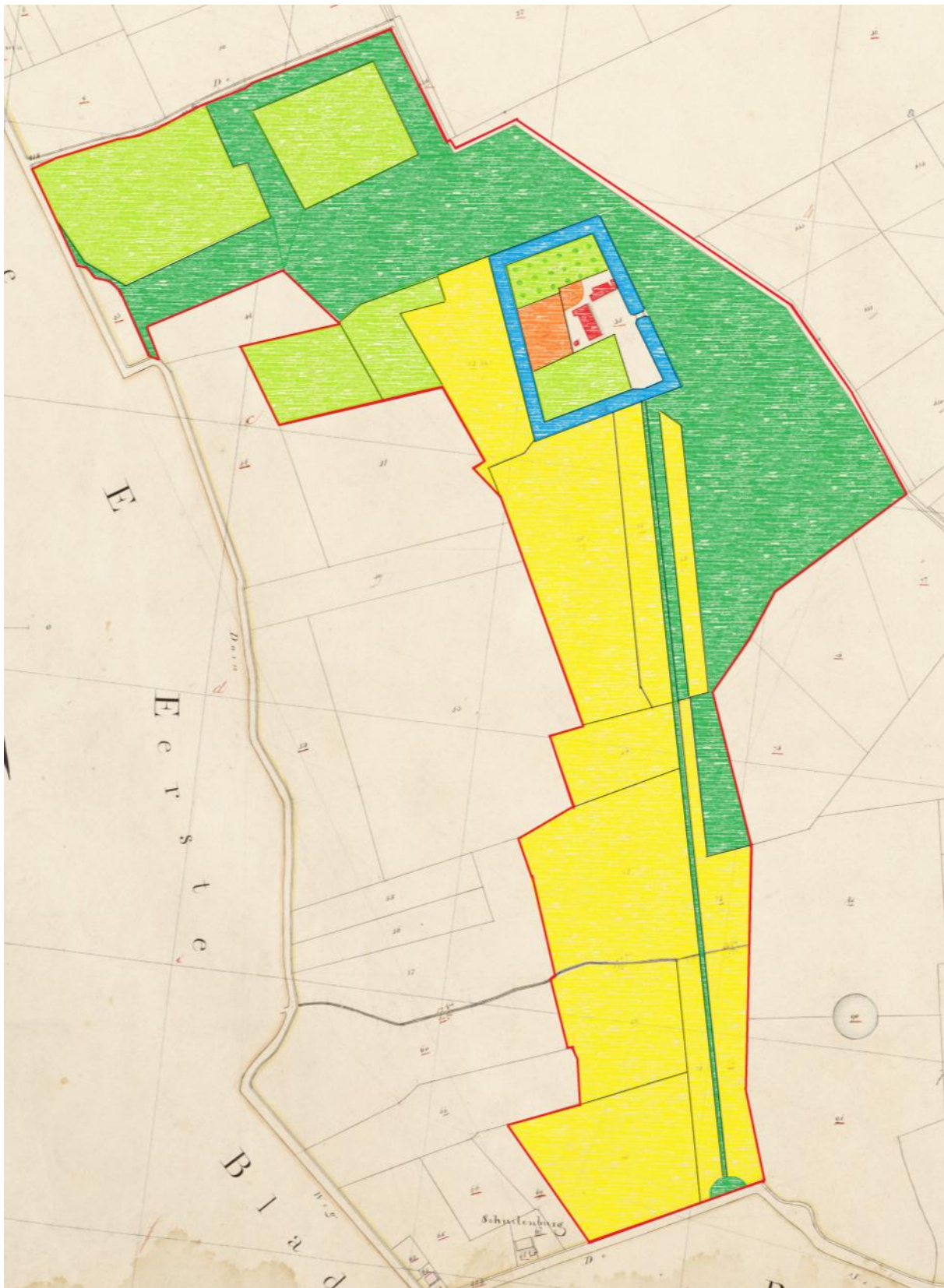
In oktober 1829 werd Duno door de firma Gebroeders Tak en Compagnie verkocht aan Cornelia Martha Leydekker de Bruijn, echtgenote van jhr. mr. Adrianus van der Straten van den Hill. Zij bezat al sinds of voor 1813 de aan de oostzijde aangrenzende buitenplaats Zeeduin. Deze buitenplaats had zij geërfd van haar grootvader mr. Anthony Huysman. In 1819 kocht zij vervolgens Klein Zeeduin (Lijdijsweg, Vrouwenpolder). Cornelia's familie woonde op Walcheren, haar echtgenoot kwam uit Zuid-Holland. Het echtpaar woonde in Den Haag en bezat in Rijswijk de buitenplaats Huis te Hoorn. Door de aankoop van Duno, voor 34.000 gulden, kon Zeeduin aanmerkelijk uitgebreid worden. Duno was toen geworden tot een boerderij met *"hofstede, bestaande in huizing, schuur, stalling, bakkeet en verdere getimmertens genaamd Duino (...) met de nombre van zevenenveertig bunders, eenen-vijftig roeden en zesenzeventig ellen bosch, weij- en zaailander"*.¹⁷

Een gedetailleerde kaart van Duno stamt uit 1832 en betreft het Kadastraal Minuutplan Oostkapelle, sectie A, 1e blad (afb. 2.17). In feite is dit de vroegst bekende kadastrale opmeting die voor geheel Nederland. Deze werd uitgevoerd tussen 1814 en 1832 ten behoeve van de invoering van een uniforme grondbelasting voor het Koninkrijk der Nederlanden. In de in 1832 opgestelde Oorspronkelijk Aanwijzende Tafel, de kadastrale legger, staat het grondgebruik per perceel beschreven. Uit het grondgebruik blijkt dat grote delen van de aanleg zijn omgezet in landbouwgrond en weidegrond. Van de oorspronkelijke bosaanplant resteert alleen nog een schil langs de noordzijde van het huiseiland langs de Dunoweg. Het Kadastraal Minuutplan geeft helaas geen paden weer. Van de lanen is alleen de oprijlaan naar de Noordweg nog herkenbaar. Duidelijk herkenbaar is de nieuwe sprink die aan de zuidzijde de oprijlaan kruist. Op het huiseiland is het herenhuis verdwenen. De tuin met zijn padenkruis met centrale cirkel is omgezet in weiland en vergroot met een deel van het voormalige huisperceel. De rest van huiseiland bestaat uit moestuinen en aan de noordzijde een boomgaard, waarbij de percelering nog identiek is aan de kaart van 1771.

Het echtpaar Van der Straten van den Hill- Leydekker de Bruijn heeft zich intensief bemoeid met Duno. In de periode 1829-1839 komen in archiefstukken diverse keren verleggingen van (openbare) voetpaden aan de rand van het terrein van Duno aan bod ter hoogte van het huidige Dunopark en de Duinweg.

In 1839 werd op verzoek van Van der Straten door het *"Commissariaat over den straatweg van Se-rooskerke naar Domburg (de Noordweg)"* besloten om de weg tussen het hek van Duno/Zeeduin en Schuilenburg onbeplant te laten. De reden hiervoor is vermoedelijk te vinden in de beschaduwing die dit voor het akkerland zou opleveren.

Het echtpaar woonde in Den Haag en had zoals al vermeld een buitenplaats in Rijswijk. In 1838 wordt hun enige zoon, jhr. Campegius Cornelis Anthony Johannes van der Straten van den Hill, voor het eerst vermeld als inwoner van Middelburg, waar hij een huis bezat aan de Lange Noordstraat. In 1838 werd hij directeur van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen.¹⁸ In 1839 probeerde W.C.M. de Jonge van Ellemeet, nieuwe eigenaar van de naastgelegen buitenplaats Overduin, Zeeduin voor een periode van twee jaar te huren van de familie Van der Straten om zo van daaruit opzicht over de bouwwerkzaamheden aan zijn nieuwe huis te kunnen voeren. De onderhandelingen mislukten klaarblijkelijk, want op 26 april 1839 meldde Campegius dat zijn ouders Zeeduin toch niet

2.17 Kadastraal Minuut Plan, Oostkapelle, sectie A, 1^e blad.

Legenda: geel bouwland; lichtgroen weiland; lichtgroen met stippen boomgaard; dondergroen bos; oranje tuin; rood bebouwing; blauw water. Oorspronkelijke legenda OAT no. 31 bosch; 32 bosch; 32bis bouwland; 33 bouwland; 34 water; 35 huis en erf; 36 weiland; 37 tuin; 38 tuin; 39 boomgaard; 41 weiland; 42 weiland; 46 weiland; 47 weiland; 50 bouwland; 51 bouwland; 52 bouwland; 58 bouwland; 58bis sprink; 59 bouwland; 59bis sprink; 70 bouwland; 71 bouwland; 71bis sprink; 72 dreef als bouwland; 73 bouwland; 73bis sprink; 74 bouwland; 74bis sprink.

willen verhuren.¹⁹ In de periode 1847-1857 wordt hij genoemd als rechter in Middelburg. Het ligt voor de hand dat Campegius van der Straten van den Hill vanaf 1838 Zeeduin als buitenplaats gebruikte. Na 1857 verlaat hij Walcheren en gaat in Rijswijk op Huis te Hoorn te wonen. Zeeduin gebruikt hij als buitenplaats tot zijn dood in 1864.

Tot 1840 kende Zeeduin zijn eigen entree richting de Dunoweg. Via de Dunoweg kwam men ter hoogte van Ipenoord op de Noordweg wat een behoorlijke omweg was zowel richting Middelburg als Oostkapelle. In 1840 werd besloten de oprijlaan over de Dunoweg op het (eigen) grondgebied van Duno door te trekken. Op 26 november 1840 kreeg Adrianus van der Straten van den Hill toestemming van de Polder Walcheren om een heul te leggen over de sprink "*ter zake eener te leggen nieuwe rijbaan over de hofstede Duno*".²⁰ Opvallend genoeg werd de oude oprijlaan van Duno hiervoor niet gebruikt maar werd de verlenging, de Voorlaan of Kromme Laan, iets ten oosten hiervan aangelegd op de grens van Duno en Groot Middenhof. Vlak voor de Noordweg sloot de Voorlaan weer aan op de oude laan naar Duno zodat gebruik gemaakt kon worden van het fraaie toegangshek. Hiertoe werden de friezen van het hek gekeerd. De tekst met "*THOF*" en "*DUYN*" werd aan de achterzijde geplaatst en aan de Noordwegzijde werd in de friezen de tekst "ZEE" en "DUIN" in de steen uitgehakt in bas-reliëf.

Onder het echtpaar Van der Straten van den Hill-Leydekker de Bruijn, of hun zoon Campegius vanaf 1838, heeft het park van Zeeduin een aanleg in landschapsstijl gekregen zoals blijkt uit twee gouaches van Zeeduin uit het midden van de 19e eeuw. Van der Straten liet op Zeeduin in de duinen een belvédère bouwen in de 18e-eeuwse zichtas op de duinen. H.M. Kesteloo schreef hier in 1936 over: *‘een koepel op een van brikken samengesteld kegelvormig onderstuk als “de steenen berg” bekend, doch welk niet door sierlijkheid uitmuntend bouwwerk reeds voor lang is weggeruimd*’.²¹ De toren moest de indruk wekken een middeleeuwse kasteelruïne te zijn. Alhoewel de belvédère buiten het park in de duinen lag, was de toren desalniettemin een belangrijk onderdeel van het park. Beide gouaches tonen een park in landschappelijke stijl met de kenmerkende kronkelende paden en gebogen vijverlijnen. Opvallend is de afwisseling in de beplanting met naalddhout, en vele bloemperken. Het resterende deel van de aanleg van Duno is destijds bij het park van Zeeduin getrokken en hiermee verbonden. Zo kon men vanaf Zeeduin diverse grote wandelingen maken over eigen terrein.

Deze aanpassing zal logischerwijze tussen de aankoop in 1829 en 1840 (de aanleg van de Kromme Laan) hebben plaatsgevonden. Op de veldminuut van de Topografisch Militaire Kaart (afb. 2.18) en de nettekening, beide uit 1857, is te zien dat de laan langs de buitenzijde van de grachten aan de westzijde geheel en aan de zuidzijde deels verdwenen is. Aan de westzijde is alleen nog een windsingel zichtbaar. Zowel aan de noordzijde als de oostzijde van het huiseiland voeren slingerpaden door de bossen. Ter hoogte van het Hoge Dijkje en de Kromme Laan sluiten de paden aan op de aanleg van Zeeduin. Aan de noordzijde, waar nu manege Duno ligt, is een slingerpad weergegeven dat in noordelijke richting om twee boomgaarden, tegenwoordig vakantiepark Dunopark, voert. Aan de oostzijde zijn de patte d’oie bij de entree naar het huiseiland en de ronde kom gespaard. In dit bosperceel zijn verder enkele slingerpaden aangelegd die aantakken op de Kromme Laan.

Afb. 2.18 Veldminuut van de Topografisch Militaire Kaart blad 48 NW, 1857.

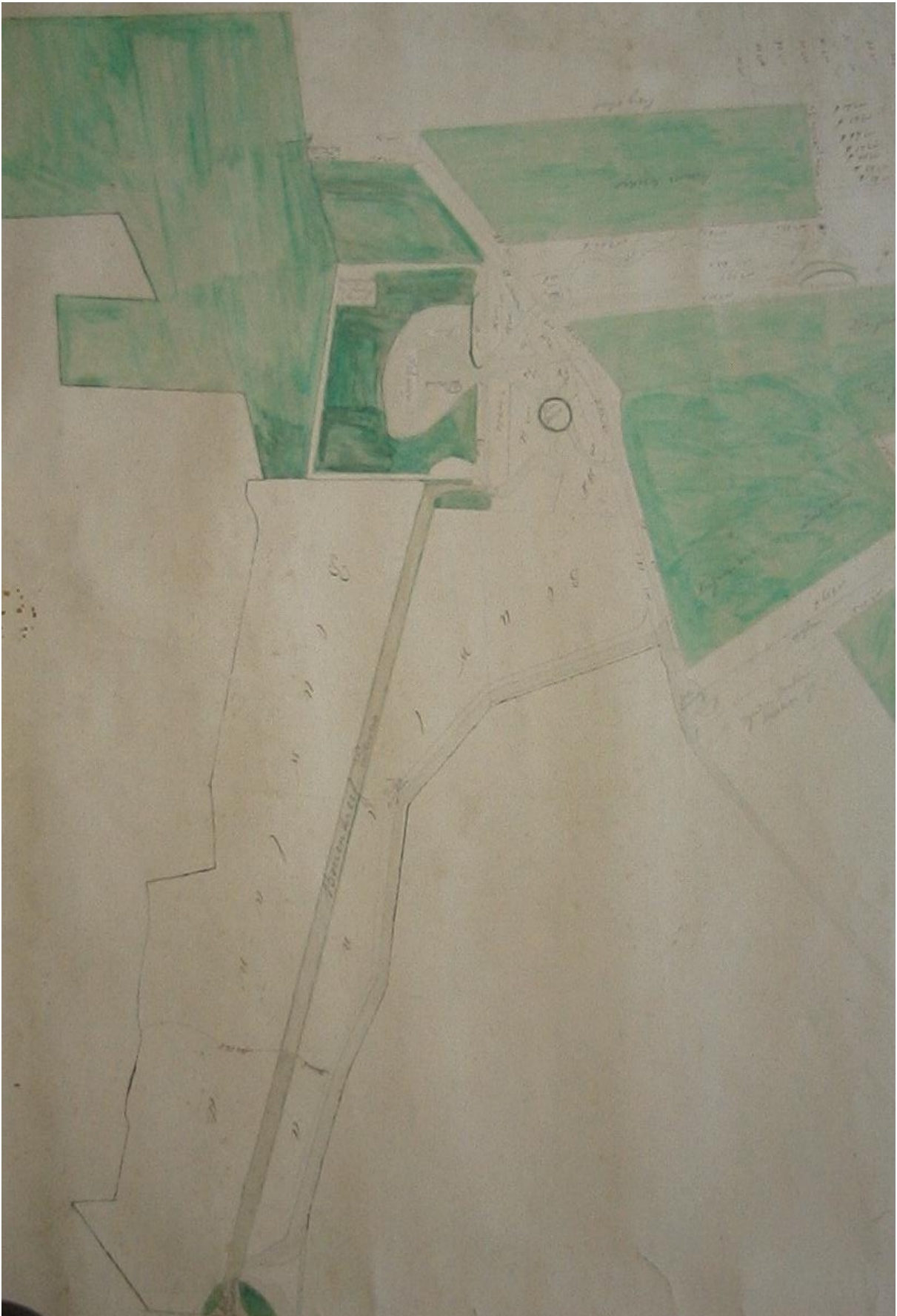
Na het overlijden van Van der Straten van den Hill in 1857 en zijn echtgenote in 1860 vererfden Zeeduin en Duno op hun eerderevermelde zoon Campegius. Uit deze periode is een aantal brieven tussen Van der Straten en zijn pachter op Duno, Willem Maljaars, bewaard gebleven. Op 15 oktober 1860 schreef Maljaars *"in het gedeelte tuin op de hofstede Duino dat volgens de huurcedule mij als pagter van dezelve toebehoort, staat een Peereboom en twee appelboomen die door ouderdom als het ware geen vruchten meer geven, dus weinig waarde meer hebben, zou ik UE niet lastig vallen om van UE vriendelijk te verzoeken of ik die boomen zou moogen roeijen, en dan weder met goede vruchtboomen zij appels of peeren ten mijne kosten in de plaats te zetten even op de zelfde wijs als in dat gedeelte tuin aan de overkant dat UE zelfs gebruikt, ook staan er nog wat Kruisbessen die ook niets waard zijn, dus zou dan alles opridderen en opnieuw planten, dan was het daar veel netter en in 't vervolg meerder waarde hebben"*.²² Uit een brief van 18 december 1860 blijkt dat Maljaars inmiddels toestemming had gekregen om de boomgaard te vernieuwen.²³ Blijkbaar was de boomgaard (perceel nr. 39 op het Kadastraal Minuutplan) deels in gebruik bij de eigenaar en deels bij de pachter.

In 1864 overleed Campegius. Zijn bezittingen, waaronder Zeeduin en Duno, werden door de ongehuwde Campegius nagelaten aan zijn studievriend mr. Henri Frederik Lantsheer en diens echtgenote Maria Wilhelmina van Vollenhoven, ieder voor de helft. Het echtpaar Lantsheer-Van Vollenhoven liet al snel wijzigingen en belangrijke verbeteringen doorvoeren op Duno. Zo werd in 1866 *"het groote hek aan de straatweg [Noordweg] in orde gebracht"* en een nieuw kippenhok gebouwd.²⁴ In 1867 werden een aantal opstallen gerepareerd, het varkenshok verplaatst, de mestput geheel vernieuwd en als belangrijkste werd *"de nieuwe schuur kant en klaar opgeleverd met bijbehorend straatwerk"*.²⁵ Het plein voor het grote hek aan de Noordweg en een deel van de oprijlaan werd bestraat. De oprijlaan zelf werd *"bepuind en beplant"*. In 1869 werd een nieuwe boomgaard ingeplant met 24 vruchtbomen op het huiseiland. In 1873 werd het huiseiland *"geheel beklinderd met afval van den straatweg"*, waarbij de oude bestrating van de Noordweg werd herbruikt.

Uit de tijd na de komst van de familie Lantsheer is een ongedateerde 19^e-eeuwse kaart bewaard gebleven die de aanleg van Zeeduin en Duno weergeeft (afb. 2.19). De kaart dateert vermoedelijk uit omstreeks 1876-1878. Op de kaart is wel al de grondvorm van het nieuwe, door Van Puffelen in 1876-1878 gebouwde, huis Zeeduin ingetekend maar heeft de vijverpartij bij Zeeduin nog zijn oude vorm. De oprijlaan naar Duno is nog duidelijk aanwezig als de *"Boerenlaan Duino"*. Direct ten oosten van deze laan is de Kromme Laan weergegeven als oprijlaan naar Zeeduin.

Wanneer deze kaart vergeleken wordt met de situatie 20 jaar eerder valt op dat de parkaanleg aan de noord- en noordwestzijde van Duno geheel heeft plaatsgemaakt voor weiland. Bijna 8,5 hectare bos werd in 1869-1870 door H.F. Lantsheer gekapt. Tegelijkertijd, volgens een kadastrale wijzigingskaart in 1868, is het arbeidershuisje (afb. 2.21) aan de Dunoweg gebouwd. Dit huis staat op de kaart in inkt weergegeven als "arbeiderswoning", in potlood staat erbij geschreven *"van Burgvliet"*.

Op de kaart is de aanleg aan de oostzijde, tussen de huisgracht en de Dunoweg, inclusief het padenstelsel, uitgebreid, maar schetsmatig weergegeven (afb. 2.20). Herkenbaar zijn de 18^e-eeuwse elementen; de laan langs de oostelijke gracht, de patte d'oie en de kom. De korte rechte paden van het uitstralende padenpatroon rond de kom zijn als slingerpaden verlengd tot aan de parkgrens. Aan de oostzijde, over de Dunoweg heen, is de aanleg van Duno middels de *"de Slinger"* en het Hogedijkje verbonden met Zeeduin (afb. 2.22).

Afb. 2.19 Ongedateerde kaart van Zeeduin en Duno, vermoedelijk omstreeks 1876-1878. Met groen ingekleurde de weilanden. Kaart Huisarchief Zeeduin.

Afb. 2.20 Detail van de ongedateerde kaart van Zeeduin en Duno, vermoedelijk omstreeks 1876-1878. Met groen ingekleurd de weilanden. Kaart Huisarchief Zeeduin.

Afb. 2.21 Het arbeidershuisje van Duno aan de Dunoweg, eerste kwart 20^e eeuw. Foto Huisarchief Zeeduin.

Afb. 2.22 De aansluiting van de aanleg van Duno op Zeeduin ter hoogte van de Dunoweg. Links het Hoge Dijkje en rechts de Slinger.

Dat Duno betrokken werd in de aanleg van Zeeduin blijkt uit de bijzondere voorwaarden in de pachtcontracten uit de 2^e helft van de 19^e eeuw tussen eigenaar A. Lantsheer en pachter W. Maljaars; "*de pachter zal moeten gedogen dat ter verfraaijing van de werf voor de schuur tusschen de mendeuren een vak met laurus ceri en coniferen zij en aan den waterkant van den vijver vlak tegenover het woonhuis een vak beplant zij met zoogenaamd pampasgras (gynerium argenteum of diergelijk effet maken, de gewassen alles met vrijen toegang voor den verpachter of de zijnen, ook met paarden en wagens*".²⁶ De beplanting was bedoeld om de boerenschuur uit het zicht te houden. Voor wat betreft de wegen kreeg de pachter toestemming om als uitwegen 1) de Boerendreef (en de laan langs de oostzijde van de gracht als verlengde hiervan) te gebruiken en 2) de dreef door het bos recht tegenover het eiland naar de Dunoweg.²⁷

Door het schetsmatige karakter van de kaart lijkt er rond 1870 een sterke versmalling van de gracht te hebben plaatsgevonden en zou ter hoogte van het verdwenen hoofdhuis en langs delen van de oostzijde de gracht zelfs gedempt zijn. Dit wordt echter door latere Topografische kaarten weersproken. Voor wat betreft de bebouwing zijn de schuur en de boerenwoning schematisch ingetekend. Het erf ten zuiden van de schuur, met de min of meer rondlopende vorm, is op de luchtfoto uit 1935 (afb. 2.25) goed herkenbaar.

Naast deze opstallen staat in de noordwesthoek van het eiland een derde pand ingetekend. Volgens het opschrift op de kaart betrof dit het "*Huisje Simon den Hollander*". Het betrof hier een in 1867 gesticht werkmanshuisje met een kleine moestuin.²⁸ Simon den Hollander (1843-1915) werd in 1843 in Aagtekerke geboren en huwde in 1867 in Oostkapelle Maatje de Voogd (1843-1919).²⁹ Hun eerste kind werd in 1867 in Domburg geboren, hun tweede kind in februari 1869 in Oostkapelle. Den Hollander zal knecht zijn geweest bij de boer op Duno. Het pachtdossier van Duno uit 1900 vermeldt nog dat in dat jaar het "*schuurtje S. den Hollander gezet ten prijze van f. 100,-*". Van bebouwing, arbeidershuisje en schuur, op deze plek is op verdere kaarten en tegenwoordig in het terrein niets meer te vinden. De Topografische kaarten van 1912 (afb. 2.23) en 1926 geven aan de westzijde van de grote schuur wel twee kleine gebouwtjes weer.

De boerenwoning Duno is in de periode 1877-1879 opgeknapt met restmateriaal uit het gesloopte huis Zeeduin. De pachtdossiers vermelden in 1877 dat de gang van de boerenwoning is belegd met vloerstenen en witte tegeltjes uit Zeeduin. In 1880 werden in de gang "*deuren geplaatst afkomstig van Zeeduin*".

Afb. 2.23 Chromotopografische kaart Bonneblad nr. 615, uitgave 1912

Afb. 2.24 De arbeiders van pachter J. Maljaars (op de achtergrond) poseren in 1926 voor Duno. Goed zichtbaar de beplanting die, zoals opgenomen in het pachtcontract, de boerenschuur uit het zicht moest houden.

2.5 DE 20^E EEUW

De chromotopografische kaart uit 1912 (afb. 2.23) geeft vrijwel eenzelfde beeld als de 'bedrijfskaart' uit circa 1876. Het voorpark is het enige parkdeel dat van de uitgebreide aanleg buiten het eiland resteert. Op het eiland staat een laan of boomsingel langs de gracht. De oude huisplaats ligt open aan de oever. Aan de buitenzijde van de oever is een boomrij weergegeven. De omringende weiden hebben het kenmerkende kleinschalige agrarische landschap, met heggen op de perceelscheidingen. Langs de Boerenlaan is geen beplanting weergegeven, in tegenstelling tot de Kromme laan.

Een foto (afb. 2.24) genomen vanaf de oprijlaan vanaf de Dunoweg toont pachter J. Maljaars met zijn knechten voor de dam met entreepijlers. Duidelijk zichtbaar is de beplanting, zoals opgenomen in het pachtcontract uit 1881, die de boerenschuur uit het zicht moest houden. De beplanting bestaat uit bladverliezende heesters aan weerszijden van de entree. Links is achter de 'haag' de linde zichtbaar. Het middenperk voor schuur is beplant met heesters en mogelijk enkele coniferen. Erachter staat een jongvolwassen boom. Of dit de nog bestaande kastanje is, is onduidelijk. De beide beuken zijn niet herkenbaar. Links achter de knechten is het 17e-eeuwse ornament zichtbaar.

Een luchtfoto uit 1935 (afb. 2.25) geeft een fraaie momentopname van Duno in dat jaar. Goed zichtbaar is dat het huiseiland grotendeels uit boomgaardjes bestaat. Alleen aan de noordzijde is bij de boerderijwoning een moestuin zichtbaar. In de beplantingsopzet is de oude perceelindeling herkenbaar, zoals weergegeven op de opmetingskaart van 1771 (afb. 2.14).

Voor wat betreft de bebouwing is de grote landbouwschuur en de boerenwoning herkenbaar. Tussen de mendeuren van de schuur is de beplanting traceerbaar die in 1881 in het pachtcontract is opgenomen. Aan de westzijde van de schuur lijken meer gebouwtjes te staan dan op de kaart van 1912. De gracht is aan de binnen- en buitenzijde door een enkele boomsingel voorzien. Alleen aan de oostzijde bevindt zich nog een laan evenwijdig aan de gracht. De Boerenlaan heeft inmiddels geen laanbeplanting meer maar is nog wel in gebruik als weg.

Een zwarte periode, bij uitstek voor de Walcherse buitenplaatsen, gold het oorlogsjaar 1944. In september 1944 was de bevrijding van Nederland nog in volle gang. Zeeuws-Vlaanderen was bevrijd, maar Walcheren vormde een moeilijk te nemen volgende stap. Om een landing op de Walcherse kust minder risicovol te laten zijn, besloten de geallieerden tot het inunderen van het eiland om de Duitse verdediging te ontwrichten. Tussen 3 en 11 oktober werden dijken bij Westkapelle, Vlissingen, Rammekens en Veere met succes gebombardeerd, zodat uiteindelijk Walcheren vrijwel geheel onder water stond. Na de bevrijding kon begonnen worden met het dichten van de dijken. Ondertussen had bijna een jaar lang het zeewater vrij spel. Steden, dorpen, wegen en waterlopen waren zwaar getroffen en vrijwel alle beplanting ging verloren, zo ook de beplanting van Duno. Het huiseiland zelf hield door zijn iets verhoogde ligging droge voeten. Hier bevinden zich tussen inrijhek en schuur nog een oude 19^e-eeuwse linde (afb. 2.27), mogelijk gezien zijn grootte zelfs ouder, twee beuken en een Paardekastanje.

Na de inundatie is het parkje met de ronde kom ten oosten van het huiseiland opnieuw ingeplant met (voornamelijk) essenhakhout (afb. 2.26), waarbij een nieuw eenvoudig slingerpad langs de kom is aangelegd dat in vorm en loop afwijkt van het 19e-eeuwse pad. Langs de kom zijn vier platanen (afb. 2.28) aangeplant waarvan er nu nog drie aanwezig zijn. Langs de gracht zijn destijds, deels, opnieuw windsingels aangeplant. Het pad aan de buitenzijde van de gracht was mogelijk als eerder verdwenen. Het omringende landschap werd heringericht volgens het Landschapsplan voor de herverkaveling van Walcheren. Hierbij werden langs de wegen boombeplanting en windsingels aangebracht. De kenmerkende heggen op de perceelscheidingen werden niet herplant, waardoor een open landschap ontstond.

Ten westen van de landbouwschuur zijn in de periode 1949-1972 een hengstenstal en opslagloods gebouwd. Deze ontwikkeling is goed zichtbaar op de opeenvolgende topografische kaarten uit 1949, 1962 en 1972 (afb. 2.29, 2.30 en 2.31). Ten behoeve van landbouwverkeer werd tweede helft 20e eeuw het historische inrijhek verwijderd en opgeslagen (afb. 2.32).

In 2003-2004 is landbouwgrond ten westen van de Boerenlaan omgevormd naar bos in het kader van de ruilverkaveling. Het laatste deel (noordelijke) deel van de Boerenlaan is bij de ruilverkaveling verdwenen omdat de beide landbouwkavels aan weerszijden van de laan tot één nieuw kavel zijn gemaakt. Het laandeel vanaf de Noordweg tot aan de landbouwkavel is in deze periode weer voorzien van laanbeplanting. (afb. 2.33).

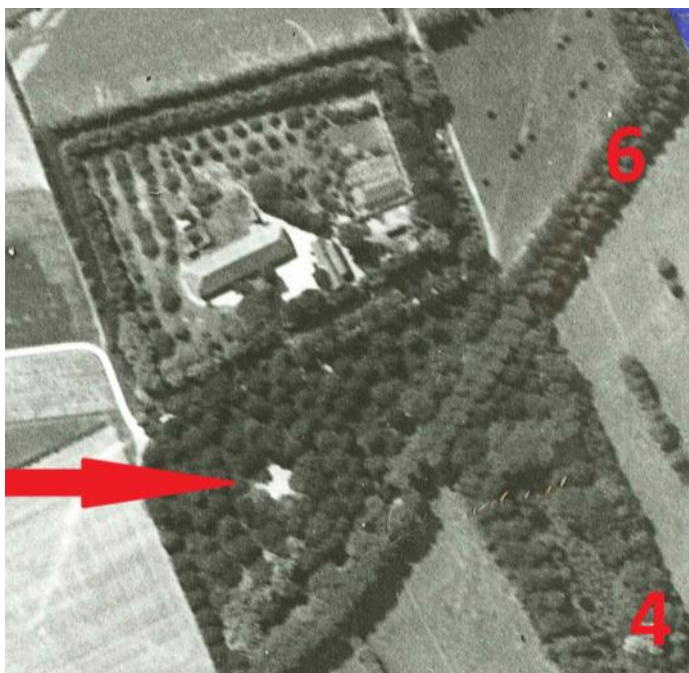

Afb. 2.25 Luchtfoto Duno uit 1935. Legenda;

1. Sprink	5. Hoge Dijkje
2. Kromme laan	6. Dunoweg
3. Boerenlaan	7. Oprijlaan Zeeduin
4. de Slinger	8. vml. buitenplaats Burgvliet

9. vml. buitenplaats Groot Middenhof
 10. de ronde vijver
 11. Noordweg

→ N

Detail van de luchtfoto uit 1935., met het huiseiland en voorpark.

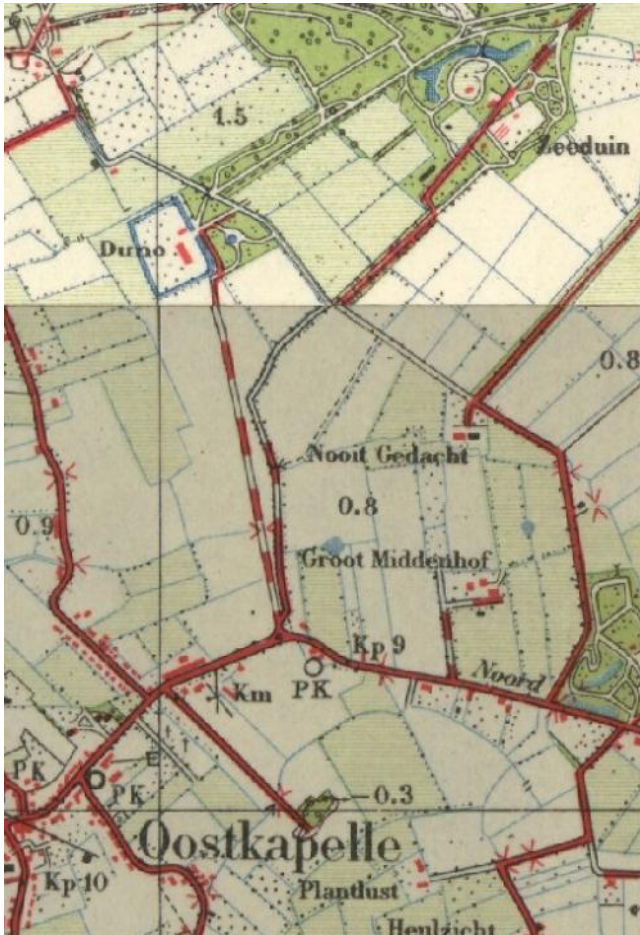
Afb. 2.26 Essenhakhoutstobben in het parkje ten oosten van het huiseiland.

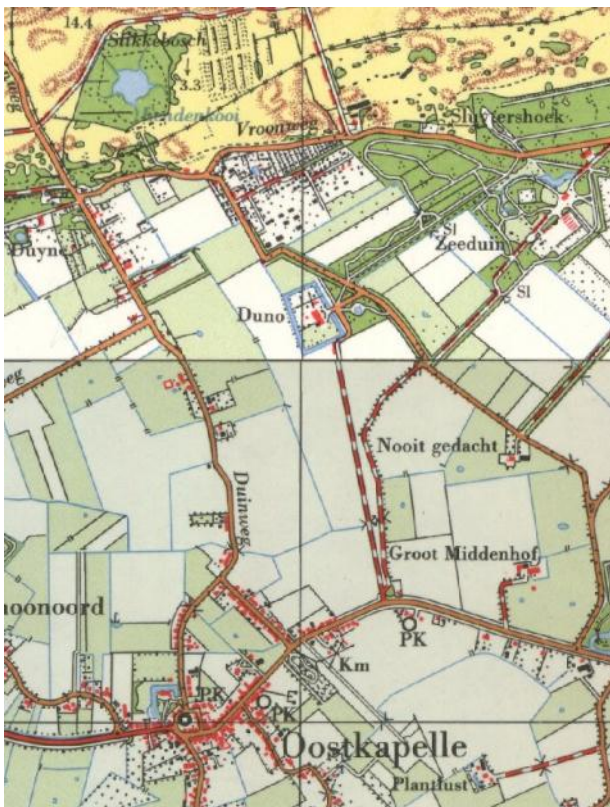
Afb. 2.27 De linde op het huiseiland.

Afb. 2.28 Een van de platanen langs de kom.

Afb. 2.29 Topografische kaart uit 1949. Bovenste deel kaartblad 42C, onderste deel blad 48A.

Afb. 2.30 Topografische kaart uit 1962. Bovenste deel kaartblad 42C, onderste deel blad 48A. Duidelijk zichtbaar de gevolgen van de inundatie voor de perceelsstructuur.

Afb. 2.31 Topografische kaart uit 1972. Bovenste deel kaartblad 42C, onderste deel blad 48A.

Afb. 2.32 Het historische hekwerk bij de entree tot het huiseiland in 1962. Bron: details van foto's uit Beeldbank RCE.

Afb. 2.33 Foto vanaf het huiseiland genomen over de voormalige zuidelijke deel van de Boerenlaan. Centraal de heraanplant van de laanbomen in het noordelijke deel van de Boerenlaan.

2.6 CONCLUSIE

Duno wordt voor het eerst vermeld in de 13^e en 14^e eeuw als "stenen huis" met een in het oogspringend poortgebouw. De gracht zal vermoedelijk ook uit deze periode stammen, maar wordt in 1581 voor het eerst vermeld. De laan naar de Dunoweg en de singel rond de gracht stammen vermoedelijk uit de 16^e eeuw. De opzet van het (voormalige) herenhuis, boerenwoning en landbouwschuur rondom een plein stamt ook uit deze periode.

In de 17^e eeuw is Duno verder uitgebreid. In de eerste helft van de 18^e eeuw kwam Duno tot grote bloei en werd veel landbouwgrond tot hakhoutplantages omgezet waarbij het hakhout tevens deel uitmaakte van de parkaanleg. Vermoedelijk stamt de Boerenlaan met zijn midden 18^e-eeuwse hek uit deze periode. Onder Joseph Grymalla de Moor werd Duno in het laatste kwart van de 18^e eeuw verder verfraaid waarbij een aanleg ontstond met meerdere pates d'oie, en zichtlanen naar het omliggende landschap. In 1812 werd Duno gekocht door de firma Tak. Door deze firma is in of kort na 1812 het herenhuis gesloopt en de aanleg grotendeels omgezet in bouw- en weiland. Sinds 1829 zijn Duno en Zeeduin in handen van dezelfde eigenaar. Hoewel Duno als boerderij werd verpacht, bleef een deel van de aanleg intact en maakt sindsdien onderdeel uit van het park van Zeeduin.

Van alle perioden zijn er belangrijke restanten te vinden op het terrein van Duno waarbij opvalt hoeveel er van de voormalige buitenplaats nog intact is, zoals de huisgracht. Bijzonder is het parkbosje met de ronde kom en zijn 18^e-eeuwse, deels verlandschappelijke 19^e-eeuwse padenpatroon en pates d'oie.

Buitenplaatsperiode:

Middeleeuwen- 16^e eeuw:

Hoge Dijkje (Middeleeuws)

Omgrachting (vóór 1581)

Laan naar de Dunoweg

17^e eeuw

Hekpijlers aan de gracht, 1627

Natuurstenen tuinornament in renaissancestijl (vermoedelijk eerste helft 17^e eeuw)

Laan langs de oostzijde van de gracht (?)

18^e eeuw

De Boerenlaan (deels)

Hek aan de Noordweg (midden 18^e eeuw)

Patte d'oie aan hek bij de gracht (1^e helft 18^e eeuw)

Parkbosje met padenstelsel en kom (1^e helft 18^e eeuw, 19^e eeuw verlandschappelijk)

Verlegde sprink (1754)

Boerenwoning

19^e eeuw

Beplanting huiseiland (linde mogelijk 18^e-eeuws)

Opname van Duno in de rondwandeling over buitenplaats Zeeduin

Boerderijperiode:

Landbouwschuur (1867)

boomgaarden

20^e eeuw

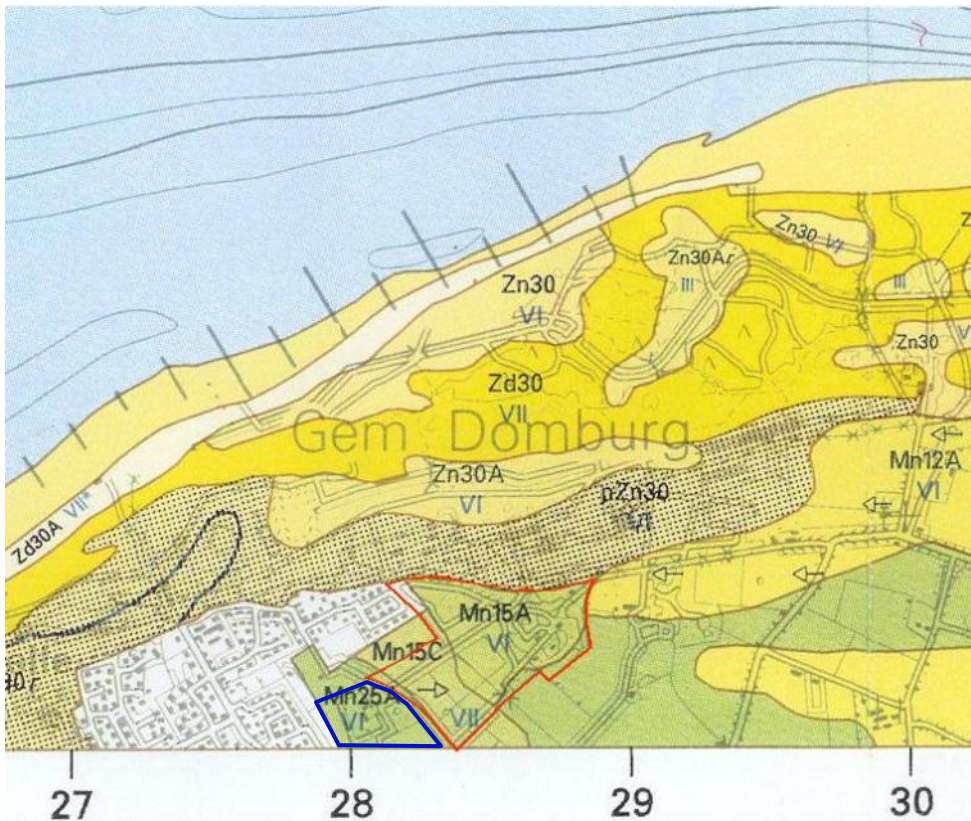
nissenhut

Paardenstallen

Percelering van de omringende gronden na de Tweede Wereldoorlog en de ruilverkaveling van Walcheren

NOTEN

- 1 *Van Duinhoofd tot Duno*, 14, 15, 23
- 2 *Van Duinhoofd tot Duno*, 25.
- 3 Huisarchief Zeeduin.
- 4 H.M. Kesteloo, *Oostkapelle in woord en beeld* [herzien en bijgewerkt door J. Geldof Lz.] (Middelburg 1936), 93.
- 5 Huisarchief Zeeduin.
- 6 F.A. Broeksma, 'Walcheren in woord en beeld' in *De Wete* juli 1985, 15-18.
- 7 H.M. Kesteloo, *Oostkapelle in woord en beeld* [herzien en bijgewerkt door J. Geldof Lz.] (Middelburg 1936), 93.
- 8 *Van Duinhoofd tot Duno*, 27.
- 9 Archief Rekenkamer van Zeeland D 69401. De naam van de verkoper wordt niet vermeld.
- 10 Huisarchief Zeeduin.
- 11 Huisarchief Zeeduin, 8.
- 12 *Middelburgsche Courant* van 11 november 1766.
- 13 *Middelburgsche Courant* van 14 november 1766.
- 14 *Middelburgsche Courant* van 20 oktober 1766.
- 15 Huisarchief Zeeduin, toestemming Polder Walcheren aan Cornelis van den Helm Boddaert om de sprinken en weg te mogen verleggen wegens "*vergrootinge van zijn buitenplaats*", d.d. 11-4-1754.
- 16 Huisarchief Zeeduin, Pachtcontract 1825.
- 17 *Van Duinhoofd tot Duno*, 33.
- 18 Z.A. archief KZGW, nr. 119.
- 19 Z.A., 99.1, inv.nr. 543.
- 20 *Van Duinhoofd tot Duno*, p.43.
- 21 H.M. Kesteloo, *Oostkapelle in woord en beeld* [herzien en bijgewerkt door J. Geldof Lz.] (Middelburg 1936), 95.
- 22 Huisarchief Zeeduin, brief W. Maljaars d.d. 15-10-1860.
- 23 Huisarchief Zeeduin, brief W. Maljaars d.d. 18-12-1860.
- 24 Huisarchief Zeeduin, Pachtdossier 1866.
- 25 Huisarchief Zeeduin, Pachtdossier 1867.
- 26 Huisarchief Zeeduin, Pachtcontract 1881.
- 27 Huisarchief Zeeduin, Pachtcontract 1881.
- 28 Huisarchief Zeeduin, Pachtdossier 1867.
- 29 <http://www.antonstomphorst.eu/ListIt/86/Overige-Parentelen/listit=Adriaan-den-Hollander-Aagtekerke.htm.html#p11151>

Afb. 2.1 Bodemkaart van Noord Walcheren, blad 42 w/ 42 o. De buitenplaats Duno is met blauwe lijn aangegeven. Zeeduin is met een rode lijn gemarkeerd.

Afb. 2.2 Hoogtekaart van het plangebied. Goed zichtbaar is dat Duno op de overgang van duingebied naar polder ligt. Bron: www.ahn.nl

3 BODEM EN WATERHUISHOUDING

3.1 LANDSCHAPPELIJKE ONTWIKKELING

Landschappelijk gezien bevindt Duno zich in een zeer dynamisch kustgebied. In de Bronstijd (ca. 2000-800 v. Chr.) lag hier een groot nat veengebied achter een hoge kustwal. Deze wal wordt in de late IJzertijd (250-12 v. Chr.) doorbroken door de zee en in de noordoostelijke hoek van Walcheren vormt zich een uitgestrekte lagune met getijdenwerking. Bij het verder eroderen van de kustwal nam de invloed van de zee steeds meer toe. Ter hoogte van Duno, waar de invloed van de zee het grootst was, vormde zich een complex stelsel van diepe kreken die tot ver in het achterland door-drongen. In de loop der eeuwen raakten deze kreken verland met zandige afzettingen. Door het in-klinken van het omliggende veen- en kleilandschap vormden de verzande kreken inversieruggen in het landschap. In het midden van de 12e eeuw beschermde een oude dijk ter hoogte van de huidige Dunoweg het achterliggende land van open zee. In de loop van de 13e en 14e eeuw werd het hele gebied bedijkt. Het is op één van de oudste kreekruigen dat Duno, vermoedelijk in de eerste helft van de 13e eeuw, werd gesticht.

3.2 BODEM

Het landgoed Zeeduin, met daarbinnen Duno, ligt op de overgang van het duingebied van De Manteling naar de polder. In de bodemkundige opzet vormt de Dunoweg (een oude dijk) een scheiding tussen Duno en Zeeduin; de bodem van het plangebied, ten zuidwesten van de Dunoweg, bestaat uit kalkrijke poldervaaggrond, zware zavel (code Mn 25A, afb. 3.1). Dit zijn zandige kleigronden op hogere delen van de kreekrug. De bodem van Zeeduin ten noordoosten van de Dunoweg bestaat voornamelijk uit kalkarme poldervaaggrond. Poldervaaggronden zijn diepslibhoudende gronden, zonder een donkergekleurde en/ of sterk humeuze bovengrond van minstens 25 centimeter dik.

3.3 WATERHUISHOUDING

Duno valt onder het Waterschap Zeeuwse Eilanden. Het grondwaterpeil op de buitenplaats fluctueert tussen 40-80 cm beneden maaiveld tot 120 cm beneden maaiveld (grondwatertrap VI). De gracht rond het huiseiland en de ronde vijver zijn twee afzonderlijke waterpartijen, die niet met elkaar in verbinding staan, noch met sloten langs de omringende percelen.

Het verschil in waterstand tussen zomer en winter is erg groot; 's zomers daalt het waterpeil in de ronde vijver in het parkbos en de grenssloten bij de Dunoweg zeer sterk.

De gracht is in 2010/ 2011 grotendeels gebaggerd en de oevers opnieuw geprofileerd. Ook de sloten langs de Dunoweg zijn opgeschoond.

Over de waterkwaliteit van gracht en ronde vijver zijn geen gegevens bekend.

Gemeente Veere heeft in 2006 een Waterplan opgesteld. Over de gracht en vijver van Duno wordt hierin niets vermeld. Uit het rapport blijkt dat de westelijke grenssloot tussen vakantiepark en weide bij Duno een slechte waterkwaliteit heeft. De sloot heeft geen verbinding met de watergangen op en rond Duno.

3.4 CONCLUSIE

Duno is een oude bewoningskern op een kreekrug. De zware zavelgrond is een zeer vruchtbare bodem voor landbouw. Dit verklaart mede de ontstaansgeschiedenis van Duno, als uithof van de Middelburgse abdij, op deze plaats.

Over de waterkwaliteit in het plangebied zijn geen gegevens bekend. Het is raadzaam de waterkwaliteit te laten onderzoeken, om een gefundeerde visie op onder meer de natuurwaarden te kunnen opstellen. Daarnaast is een afgewogen peilbeheer van belang, voor met name oudere beplantingen. Deze zijn gevoelig voor sterke schommelingen in het waterpeil.

Afb. 4.1 Bosbeeld langs het pad in het noordoostelijke parkbosje. De begroeiing bestaat uit overstaanders van zomereik en es, de ondergroei uit essenhakhout, meidoorn en esdoornopslag. In de kruidlaag groeit plaatselijk braam en Mannetjesvaren.

Afb. 4.2 De oude boomgaard aan de westzijde van het huiseiland. De boomgaard, met een variatie aan soorten vruchten, is een belangrijk onderdeel van een klassieke agrarische erfinrichting. Een dergelijke gevarieerde, kleinschalige inrichting heeft hoge potentiële natuurwaarden.

4 NATUUR

4.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk worden de verschillende landschappelijke elementen beschreven die op Duno voorkomen. Daarna wordt ingegaan op het voorkomen van specifieke flora en fauna. Hiervoor zijn echter geen inventarisaties bekend. Wel zijn er diverse individuele waarnemingen van soorten door de eigenaar en de pachtboer. Bij flora en fauna worden huidige verwachte natuurwaarden en beheermogelijkheden voor de toekomst genoemd.

4.2 LANDSCHAPPELIJKE ELEMENTEN

Binnen het plangebied zijn verschillende landschappelijke elementen te onderscheiden. Op hoofdlijnen zijn dat bos, lanen en solitaire bomen, water en oevers, erven, weiland en boomgaard. Door het bescheiden oppervlak van het plangebied zijn de elementen merendeels beperkt van omvang.

Bossen, lanen en solitaire bomen

De boombeplanting is door de herplant na de inundatie in 1944 grotendeels van gelijke leeftijd en zo'n 60 jaar jong. In de aanleg van Duno vormt het voorpark een aaneengesloten bosgebiedje, doorsneden door de toegangslaan. Het parkbos van het voorpark sluit via de beplanting van de Dunoweg, Hoge Dijkje en oprijlaan aan op het parkbos van Zeeduin. Het parkbos is daarmee een zuidelijke uitloper van het uitgestrekte bos- en parkgebied van de Manteling.

De boomlaag van het parkbos bestaat uit eik als overstaanders en (spontaan opgekomen) bomen als Gewone es, esdoorn, enkele beuken, haagbeuk, een paardekastanje en plataan bij de ronde vijver. De ondergroei is verruigd en bestaat uit essenhakhout, heesters als meidoorn en opslag van onder meer esdoorn en braam. In een natuurlijke ontwikkeling is het bos op deze voedsel- en kalkrijke bodem, te karakteriseren als Essen-Iepenbos. (afb. 4.1). De hakhoutcultuur is vanuit cultuur- en natuurhistorie zeldzaam en waardevol door de variatie in lichttoetreding na afzet van het hakhout en het dichtgroeien in de jaren erna. Het hakhout ten noorden van de toegangslaan is recenter afgezet, dan het hakhout in het zuidelijk parkbos.

Langs de toegangslaan staat aan weerszijden een rij Zomereik. Langs de oostzijde van de gracht staat aan de parkzijde een rij Canadese populier uit de tijd van de herplant. Op de grachtoever staat een aantal essen van jongere leeftijd.

Op het voorplein voor de boerenschuur staan 4 markante bomen; twee beuken en een paardekastanje bijeen voor de schuur en één zeer oude linde solitair tussen schuur en gracht. Deze vier bomen dateren van voor de inundatie en zijn daarmee waardevol en zeldzaam op Walcheren. Nabij de toegangsdam staan een jongvolwassen Treurwilg en beuk. Op het talud langs de gracht staat langs de noord-, west- en zuidwestzijde een windsingel van voornamelijk Canadese populieren, met een ondergroei van heesters en opslag. Aan de westzijde van de gracht staan enkele oudere Schietwilgen op de oever (afb.6.17).

Aan de zuidwestzijde van Duno is tussen de weide en het akkerbouwperceel recent een nieuwe houtwal aangelegd met inheemse heesters. Ten zuiden van Duno zijn eind 20e eeuw tussen de grote akker en de Noordweg percelen heringericht als bos en is de oude oprijlaan opnieuw beplant.

Water en oevers

Rond het huiseiland ligt de brede gracht. In 2010 en 2011 is de gracht grotendeels gebaggerd en de oevers opnieuw geprofileerd. De oevers zijn steil en bij de windsingels dicht begroeid met bomen en ondergroei. Aan de noordwestzijde is na de profilering van de oevers een kruidenrijke vegetatie ontstaan (afb. 4.3). Langs met name de zuidzijde staat een brede rietkraag.

In het zuidelijk parkbosje ligt de ronde waterkom, waarschijnlijk is dit een oude wel. De kom heeft een grasoever die flauw afloopt naar het water.

Beide waterelementen bevatten stilstaand water. Deze losliggende, stilstaande wateren zijn van belang als habitat en broedplaats voor amfibieën en reptielen.

Tussen het voorpark en de Dunoweg ligt een sloot. Deze is eveneens recent opgeschoond.

Afb. 4.3 Na de herprofilering van de oever is aan de noordwestzijde van het huiseiland een kruidenrijke vegetatie opgeschoten.

Erven

Het huiseiland is grotendeels ingericht als erf en tuin rond schuren, opstallen en huis. Deze kleinschalige, afwisselende agrarische inrichting heeft grote potentiële natuurwaarden; onder meer kleine zoogdieren, vogels en insecten vinden op dergelijke plekken een gewilde leefomgeving.

In het nabije verleden was de tuin achter het huis sterk verwilderd. Deze is recent opgeschoond, in afwachting van de herbestemming van de woning en bijpassende herinrichting van de tuin.

Weiden en boomgaard

Op het huiseiland liggen aan de zuid- en noordzijde kleine weiden voor paarden en jongvee. In de kleinschalige afwisseling op het eiland hebben zij een belangrijke natuurwaarde als open plekken tussen opgaande beplanting en gebouwen. Ten westen van de boerenwoning ligt een oudere, naoorlogse boomgaard (afb. 4.2). De hoogstambomen staan in een weide. Een dergelijke boomgaard heeft hoge potentiële natuurwaarden voor flora als (korst)mossen en fauna, zoals voor bedreigde soorten als de Steenuil. De vruchtbomen lijden aan ernstig achterstallig onderhoud. Bij deskundig beheer kunnen de vruchtbomen een hoge ouderdom bereiken, met bijbehorende natuurwaarden.

Ten westen en noorden van Duno liggen enkele grote weiden. Zij zijn intensief in gebruik als weide voor paarden. Tussen Duno en het nieuwe bos ligt een groot akkerbouwperceel. Deze landbouwgronden hebben door hun intensieve gebruik geen specifieke natuurwaarde.

4.3 FLORA

De natuurwaarden op het gebied van flora worden het meest verwacht in het voorpark. De hakhoutcultuur heeft door de wisseling in lichttoelating bijzondere natuurwaarden voor kruidachtige planten. Met name voorjaarsbloeiërs en bollen, op buitenplaatsen vaak Stinsplanten, gedijen bij de ruime lichttoetreding na afzetten van het hakhout. De natuurwaarde die samenhangt met (oud) parkbos, is op dit moment gering, door de matige staat van onderhoud en de relatief jonge leeftijd van de beplanting.

In de kruidlaag van het parkbos komt veelvuldig speenkruid voor. Op enkele plaatsen staat braam en Mannetjesvaren. Langs het pad langs de oostelijke gracht staan diverse groepen Narcis.

4.4 FAUNA

Vogels en zoogdieren, met name de soorten van (oude) parkbossen, zullen vanuit De Manteling en het parkbos van Zeeduin het parkbos en terrein van Duno gebruiken als foerageergebied.

Vissen

Welke mogelijke vissoorten in de gracht voorkomen is niet bekend. Na de baggerwerkzaamheden in 2010 werd in de baggerhoop paling aangetroffen.

Amfibieën en reptielen

Het is niet bekend of amfibieën en reptielen op Duno voorkomen. De ronde kom en de gracht hebben een belangrijke functie als broed- en verblijfplaats voor amfibieën, omdat zij niet verbonden met omringende watergangen, waar vissoorten als predator optreden.

Zoogdieren

In het duin- en bosgebied van de Manteling komt een grote populatie Damhert voor. Uit waarneming blijkt dat zich in het nieuwe bos nabij de Noordweg ook een kleine populatie Damherten heeft gevestigd. Om schade door verkeersongelukken en schade aan de beplantingen te voorkomen, wordt het Damhert bejaagd. Zowel vanuit het duingebied als vanuit het nieuwe bos wordt Duno door de Damherten gebruikt als foerageergebied. Zij veroorzaken veel vraatschade aan het essen-hakhout en jonge aanplant. In het plangebied komen ook ree en haas voor. Er geen gegevens over het voorkomen van vleermuizen bekend.

De kleinschalige afwisseling van de inrichting op het huiseiland vormt een aantrekkelijke habitat voor kleine zoogdieren als egel en marterachtigen.

Vogels

In het zuidelijke parkbos nestelt een Buizerdpaar. In het voorjaar wordt bij de gracht regelmatig de IJsvogel waargenomen. In de weiden komen diverse soorten steltlopers en weidevogels voor. Door de intensieve beweiding zullen deze soorten de weiden rond Duno vooral als foerageergebied gebruiken. De weiden van Zeeduin, ten oosten van de Dunoweg, worden extensiever beweid en bieden meer broedgelegenheid.

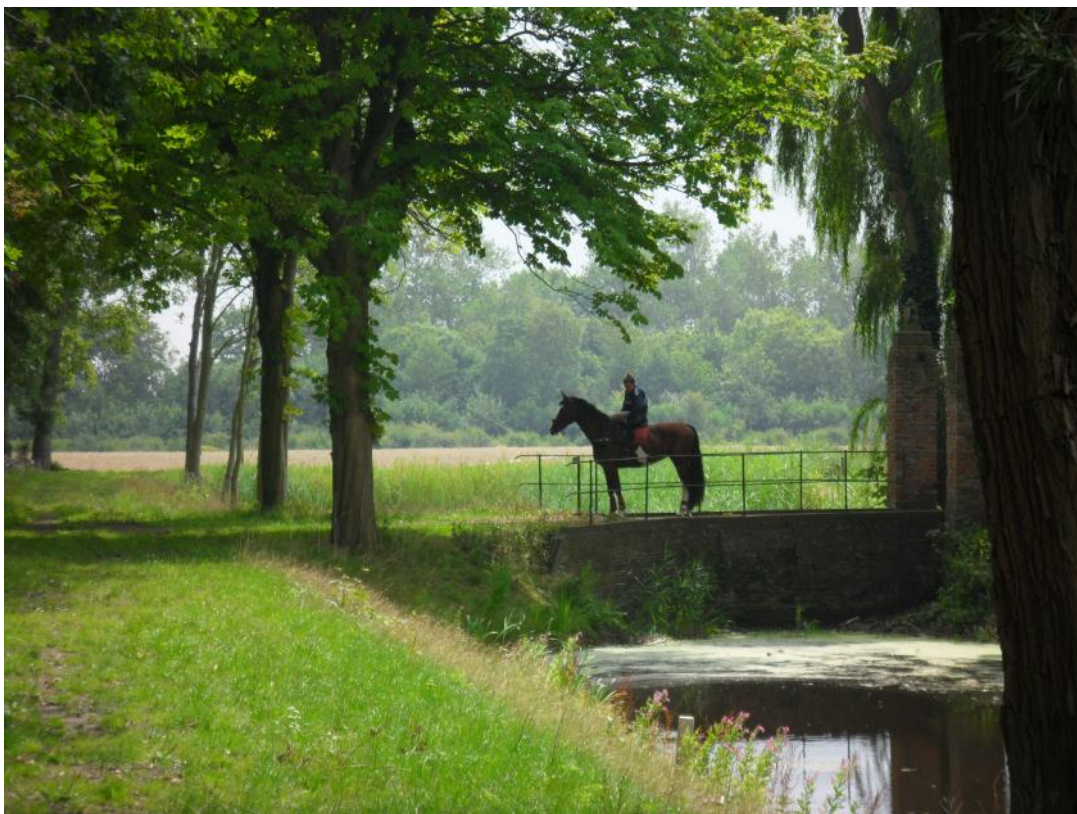
Een goed ontwikkelde ondergroei in met name het parkbos is van belang voor zangvogels van bosgebieden. De inrichting op het huiseiland vormt eveneens een aantrekkelijke habitat voor diverse vogelsoorten.

4.5 CONCLUSIE

Door de kleinschaligheid en afwisseling van biotopen in het plangebied, heeft Duno naar verwachting een hoge natuurwaarde voor met name vogels en kleine zoogdieren. Om de daadwerkelijke natuurwaarden in beeld te krijgen en concrete beheermaatregelen te kunnen nemen, is het raadzaam de flora en fauna van Duno te (laten) inventariseren.

Afb. 5.1 De entree vanaf de Dunoweg tot het noordelijke parkbosje. Vanaf de historische rondwandeling over Zee-duin, steekt men hier over naar Duno.

Afb. 5.2 Ruiter op de toegangsdam naar het huiseiland.

5 RECREATIE

5.1 RECREATIEVE BETEKENIS VAN DUNO VOOR WALCHEREN

Duno is onderdeel van de uitgestrekte buitenplaatsenzone langs natuurgebied De Manteling. Dit is het uitgestrekte duin- en bosgebied langs de noordkust van Walcheren, tussen Domburg en Vrouwenpolder. De Manteling is voor de provincie Zeeland een zeer belangrijke gebied voor recreanten. Zowel dagjesmensen als vakantiegangers bezoeken De Manteling veelvuldig per fiets of te voet. Langs de landzijde van De Manteling ligt een fiets- en wandelroute. Door het dungebied en over diverse buitenplaatsen ligt een uitgebreid netwerk van wandelpaden.

In het gebied grenzend aan De Manteling zijn veel verblijfsvoorzieningen voor recreanten aanwezig. Ten oosten van Oostkapelle bevinden zich in de nabije omgeving van Duno diverse hotels, (mini) campings en bugalowparken. De Dunoweg vormt één van de verbindingswegen vanaf de Noordweg naar De Manteling toe. Deze wordt met name in het zomerseizoen veel gebruikt door toeristen.

De 'structuurvisie Oostkapelle' (2002) zegt over de recreatief belang; *"Het fijnmazige net van wandel- en fietspaden van de kern naar buiten vormt een grote kwaliteit. Door de aanleg van het bos aan de oost- en westzijde van de kern [van Oostkapelle] wordt hieraan een nieuw element toegevoegd. Voor de uitlooptmogelijkheden van de beide campings aan de zuidzijde van de kern (Ons Buiten en In den Bongerd) ontbreken belangrijke schakels. (...) Aan de oostkant is een kortsluiting tussen de camping en de poort van het landgoed Zeeduin wenselijk."*

5.2 RECREATIEF GEBRUIK VAN DE BUITENPLAATS

In het kader van de Natuurschoonwet is Duno deels voor publiek toegankelijk.

Aan de Noordweg is het historische toegangshek van Duno/ Zeeduin een voor Walcheren beroemd icoon van de buitenplaatsensfeer die Noord-Walcheren tot op heden heeft. De achter dit hek gelegen herstellende oprijlaan, met het omringende nieuwe bos, wordt veel door wandelaars bezocht.

Sinds de recente herindeling van de percelen stopt het tracé van de oprijlaan bij de akker. De verbinding tussen de oprijlaan en Duno is hiermee verbroken. Hierdoor kunnen recreanten niet Duno vanaf de historische zijde benaderen. Aan het huidige einde van de oprijlaan is er uitzicht naar de buitenplaats.

Duno is als onderdeel van Landgoed Zeeduin wel met deze buitenplaats verbonden aan de oostzijde, via het Hoge Dijkje en de oprijlaan naar huis Zeeduin. Wandelaars vanuit Zeeduin kunnen vanaf het Hoge Dijkje de Dunoweg oversteken en Duno betreden via het pad door het oostelijke parkbosje.

De recreanten bezoeken Duno echter weinig. De structuur en sfeer van Duno zijn vanaf de Dunoweg wel te beleven. Ook is een deel van het voorpark opengesteld voor wandelaars. De oversteek over de grenssloot is echter van slechte kwaliteit en heeft geen uitnodigende uitstraling voor bezoekers. De entree vanaf de Dunoweg tot de zuidelijke parkbosje is, zeker bij volle zomerbegroeiing, eveneens niet uitnodigend. Beide entrees missen de eenvoudige, nette afwerking en onderhoudskwaliteit die recht doet aan Duno als historische buitenplaats-boerderij.

Rond de gracht is de historische wandeling niet meer mogelijk. Hierdoor is de bijzondere opzet van Duno, als omgrachte buitenplaats, slechts beleefbaar vanaf de oostzijde bij het voorpark.

Het huiseiland is om privacy-redenen niet opengesteld. De grote schuur op het huiseiland is in gebruik bij Manege Duno. De manege heeft ook functie als paardenpension. Eigenaars van paarden maken veelvuldig gebruik van de grote schuur en het omliggende erf.

5.3 CONCLUSIE

De recreatieve waarde van Duno als onderdeel van het buitenplaatsenlandschap is hoog. De recreatieve waarde van de parkaanleg kan door eenvoudige ingrepen en beheermaatregelen verbeterd worden, met zorgvuldig onderhouden entrees aan de Dunoweg en goed begaanbare wandelpaden. Herstel van de rondwandeling rond de gracht vormt een groter herstelproject, dat de historische structuur en sfeer van Duno zeer zal versterken.

**Kaart Actuele situatie
Apart bijgeleverd op A3
formaat**

6 VISIE EN STREEFBEELD

6.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk wordt de aanleg van Duno beschreven en geanalyseerd en het streefbeeld in woord en beeld uitgewerkt. Om de aanleg van Duno inzichtelijk te maken en op een adequate wijze te beschrijven, is de parkaanleg opgedeeld in enkele deelgebieden. Ook worden verschillende elementen in de directe omgeving van het plangebied bij de beschrijving betrokken.

Eerst worden in paragraaf 6.2 de actuele situatie in het totale plangebied en de relevante omgevingsaspecten beschreven. In paragraaf 6.3 wordt de aanleg geïnterpreteerd en gewaardeerd. In paragraaf 6.4 worden de visie en het streefbeeld voor het gehele plangebied op hoofdlijnen uiteengezet. Daarna volgt in een viertal paragrafen een meer gedetailleerde uitwerking per deelgebied.

6.2 ACTUELE SITUATIE VAN DE BUITENPLAATS

Het plangebied Duno is onderdeel van de historische buitenplaats Zeeduin. Zeeduin is grotendeels aangewezen als rijksmonument, ook Duno valt onder deze aanwijzing.

De actuele tuin- en parkaanleg (afb. 6.1) van Duno is als volgt opgebouwd. De boerderij, met de grote schuur en een kleinere niet historische loods (1), de boerenwoning met stalruimte en koetshuis (2) liggen op een iets trapeziumvormig terrein dat geheel omgracht is. Dit gebied, het huiseiland, is grotendeels ingericht als boerenerf (3) rond de schuur, voorplein (4), kleine weiden voor jongvee en paarden (5), boomgaard (6) en een ruim tuinperceel (7) ten noorden van de woning. De entree met toegangshekwerk (8) ligt aan de oostzijde. De korte toegangslaan (9) van de Dunoweg (11) naar het omgrachte gebied loopt door een klein parkbos (10). De opzet van het parkbos is in basis 18e-eeuws, met bescheiden aanpassingen in landschapsstijl. Ten zuiden, westen en noorden van de aanleg van Duno liggen een akker (13) en verschillende weilanden (14).

De boerenwoning staat momenteel leeg in afwachting van restauratie en herbestemming. De omringende landbouwgronden zijn verpacht en de grote schuur en de omringende weilanden zijn in gebruik bij een naburige manege.

Hoewel de gracht recent is gebaggerd, waarbij de oevers gedeeltelijk van de verwilderde beplanting zijn ontdaan, is de actuele toestand op het huiseiland en in het parkbos is te omschrijven als sleets en rommelig. Er is veel achterstallig onderhoud. De structuurbepalende beplanting in het gehele plangebied verkeert merendeels in matige tot slechte conditie. De tuin aan de achterzijde van de woning is geheel verwilderd geweest, maar is recent opgeschoond. De plaats van het voormalige hoofdhuis in de zuidoosthoek van het huiseiland is in de actuele situatie niet zichtbaar. De plek is in gebruik als erf en paardenweide.

Binnen het plangebied Duno zijn vier deelgebieden te onderscheiden: 'Huiseiland', 'Gracht en oevers', 'Parkbos' en 'Omringende weilanden en akkers'. Verderop in dit hoofdstuk zal de aanleg in deze vier deelgebieden meer in detail worden beschreven en geanalyseerd.

In de omgeving van het plangebied Duno liggen verschillende elementen die een relatie hebben met de historische aanleg van Duno. Ten oosten van de Dunoweg liggen parkbos en weiden van Zeeduin (12). Het wandelpad op Duno door noordelijk parkbos sluit over de Dunoweg aan op het wandelpad van Zeeduin over het Hoge Dijkje. Aan de zuidzijde van het plangebied, tussen de akker en de Noordweg, ligt een jong bospark (15), dat door Landgoed Zeeduin is aangelegd in het kader van de Ruilverkaveling Walcheren. Bij de aanleg van dit bos is een deel de 18e-eeuwse oprijlaan (16) naar Duno herplant. De noordzijde van het plangebied wordt begrensd door een deel van de Dunoweg en de bebouwing van Manege Duno (17). Aan de westzijde van de weiden ligt een uitgebreid gebied met vakantiewoningen 'Oosterpark' (18).

**Kaart Streefbeeld
Apart bijgeleverd op A3
formaat**

6.3 INTERPRETATIE EN WAARDERING

Interpretatie

Uit het historisch onderzoek (zie hoofdstuk 2) blijkt dat de actuele situatie op Duno wordt bepaald door twee ontwikkelingsperiodes: de buitenplaatsperiode en de boerderijperiode. Beide periodes zijn herkenbaar aanwezig en bepalen de actuele structuur en verschijningsvorm van de aanleg. Deze verschillende structuurelementen vormen tezamen het historische casco van de aanleg. Vanuit de eigenaren is nadrukkelijk de wens geuit om de agrarische functie mogelijk en zichtbaar te houden.

Het omgrachte huiseiland en het parkbos en de korte oprijlaan tussen het eiland en de Duinweg zijn al herkenbaar op 17^e eeuwse kaarten. Het omgrachte huiseiland is mogelijk 16^e-eeuws of zelfs ouder te dateren. Ook de kern van de huidige woning en de pijlers van het toegangshek dateren uit 17^e eeuw. De 18^e eeuw vormt het hoogtepunt in de ontwikkeling als buitenplaats. De 17^e eeuwse kern van de buitenplaats en de omringde gronden werden voorzien van een uitgestrekte aanleg van parkbossen in geometrische stijl. Een complex assenstelsel verbindt het terrein binnen de gracht met de parkbossen daarbuiten. Hoewel grote delen de 18^e-eeuwse aanleg later zijn omgevormd naar landbouwgrond en het hoofdhuis is afgebroken, is deze aanleg op hoofdlijnen in de actuele situatie herkenbaar en voor een klein deel zelfs in tact. Aan de hand van de opmetingskaart uit 1771 zijn diverse elementen in de actuele situatie te herkennen, zoals:

- de contour van het 18^e eeuwse voorplein; de huidige boerenwoning vormde in de 18^e eeuw de noordelijke grens van het plein en omvatte een symmetrische dienstwoning met aan de westzijde een stal voor rijpaarden en aan de oostzijde een koetshuis,
- de zichtlijn vanaf de voormalige huisplaats op de zuidoosthoek van het huiseiland naar de 18^e eeuwse poort aan de Noordweg (buiten plangebied) is een restant van de imposante lange oprijlaan (de voormalige huisplaats is in de actuele situatie niet als zodanig herkenbaar),
- de perceelsindeling van tuinen, huisweiden en boomgaarden op het huiseiland,
- de omkadering van de gracht met hoogopgaande bomen,
- het patte d'oie-motief en de ronde vijver in het parkbos, tussen het huiseiland en de Duinweg.

In de 19^e eeuw wordt Duno herbestemd als hofboerderij van de buitenplaats Zeeduin. Dat Duno geen 'gewone' boerderij is, is zichtbaar aan verschillende elementen:

- de oude kern van de aanleg werd gespaard en opgenomen in de rondwandeling over de buitenplaats Zeeduin, dit werd waarschijnlijk bewust gedaan vanwege het oudheidkundige en daarmee bezienswaardige karakter van Duno,
- de schuur van de boerderij werd vernieuwd en vergroot op de oude locatie, omdat de vormgeving en kleur afwijkt van traditionele Walcherse boerenschuren heeft het bouwwerk een duidelijk landgoed-karakter,
- het huiseiland werd in opzet nauwelijks gewijzigd en in gebruik genomen als boerenerf. Op het voorplein werden (inmiddels monumentale) bomen met een sierkarakter aangeplant, die de schuur enigszins uit het zicht moest houden en de aandacht focussen op de historische poort en de gracht.

Tot de Tweede Wereldoorlog werd Duno deels omringd door een kleinschalig landschap met veel houtwallen. Dit landschapsbeeld ging verloren bij de inundatie van Walcheren in 1944-1945. De huidige open opzet van de omringende landbouwgronden werd in de jaren '40-'50 gerealiseerd bij de herinrichting van Walcheren en het in de afgelopen decennia uitgevoerde project Ruilverkaveling van Walcheren. Nagenoeg alle beplanting van Duno dateert van na WO II. De nadruk in het beheer van Duno kwam in de 20^e eeuw geheel te liggen op de agrarische bedrijfsvoering. Dit heeft weliswaar geleid tot een verminderde aandacht voor het fijne beheer op Duno maar niet tot een aantasting van de historische structuur van de aanleg.

Waardering

In de huidige aanleg van Duno is een interessante en gelaagde geschiedenis herkenbaar aanwezig. Het geheel vormt een restant van de eens zo rijke buitenplaatsen landschap van Walcheren en getuigt van de lotgevallen die de buitenplaatslandschap in de loop der tijd heeft ondergaan. Het complex van huiseiland, gracht, parkbos en omringende landbouwgronden heeft daarom een hoge cul-

tuurhistorische waarde.

Echter, in de actuele situatie zijn veel elementen vervaagd en verschaald. Zo is de gracht om het huiseiland, ondanks de recente opschoning nauwelijks beleefbaar. De beplantingen in het parkbos en op het eiland zijn behoorlijk verwilderd. Ook is de band met Zeeduin vervaagd; Duno wordt nauwelijks meer beleefd als een bijzonder onderdeel van de rondwandeling. Bijkomend feit is dat vrijwel alle structuurbepalende beplanting in matige tot slechte conditie verkeert.

6.4 VISIE EN STREEFBEELD

Na de beëindiging van de bewoning van de boerenwoning ten dienste van het agrarische bedrijf is nieuwe bestemming voor het complex Duno gevonden. De grote schuur is inmiddels in gebruik bij de naburige manege en de boerenwoning zal na een grondige restauratie als twee wooneenheden worden verhuurd. In samenhang met deze nieuwe bestemming zal de huidige verschaalde historische aanleg van Duno een impuls krijgen. De eigenaar wil de historische eigen identiteit van Duno als buitenplaats-boerderij versterken en zichtbaar maken door het terrein zorgvuldig te beheren en de beplanting te verjongen. Vanuit de eigenaren is echter nadrukkelijk de wens geuit om de agrarische functie mogelijk en zichtbaar te houden.

Visie

Voor het nieuwe gebruik van de gebouwen en het huiseiland is geen grootschalige herinrichting noodzakelijk. De cultuurhistorische waarde van Duno is met relatief eenvoudige ingrepen te versterken en door zorgvuldige verjonging en beheer van de tuin- en parkaanleg te herstellen. Doel is het waarborgen van het voortbestaan van de verschillende historische structuurelementen en het beter herkenbaar maken van de gelaagde geschiedenis van Duno, zowel bij de instandhouding als bij de gedeeltelijke herbestemming. Belangrijk is ook de verjonging van de beplantingen op het huiseiland en in het parkbos en het intensiveren van het beheer en onderhoud.

Streefbeeld

De aanleg van Duno is als geheel herkenbaar als een voormalige historische buitenplaats, die als hofboerderij bij de naburige buitenplaats Zeeduin in gebruik is genomen. De zorgvuldig onderhouden en verjongde aanleg bestaat uit een combinatie van buitenplaats- en boerderijelementen.

Met een aanduiding van de voormalige huisplaats zal het erf weer herkenbaar zijn als voorplein van de voormalige buitenplaats Duno. Het voorplein herkrijgt hierdoor haar oorspronkelijke langgerekte 18^e eeuwse contour, met behoud van de aanwezige en opgeknapte 19e-eeuwse elementen in landschapsstijl. De historische zichtrelatie tussen de huisplaats en de poort aan de Noordweg en de deels herplante laan (die buiten het plangebied liggen), is met de aangeduide huisplaats versterkt.

Het voorplein geeft geen plaats aan moderne functionele aspecten, zoals bijvoorbeeld geparkeerde auto's of voorraden voor de manege. Dit alles is uit het zicht achter, naast of in de gebouwen ingepast. Aan de achterzijde van de gebouwen liggen het erf van de manege, de parkeerplekken, opgeknapte schuurtjes, de boomgaarden en de tuinen. De niet historische loods achter de grote schuur zal worden afgebroken. De bestaande tuin achter de woning is in twee delen verdeeld. Alles heeft een plek gevonden binnen de historische perceelstructuur op het huiseiland.

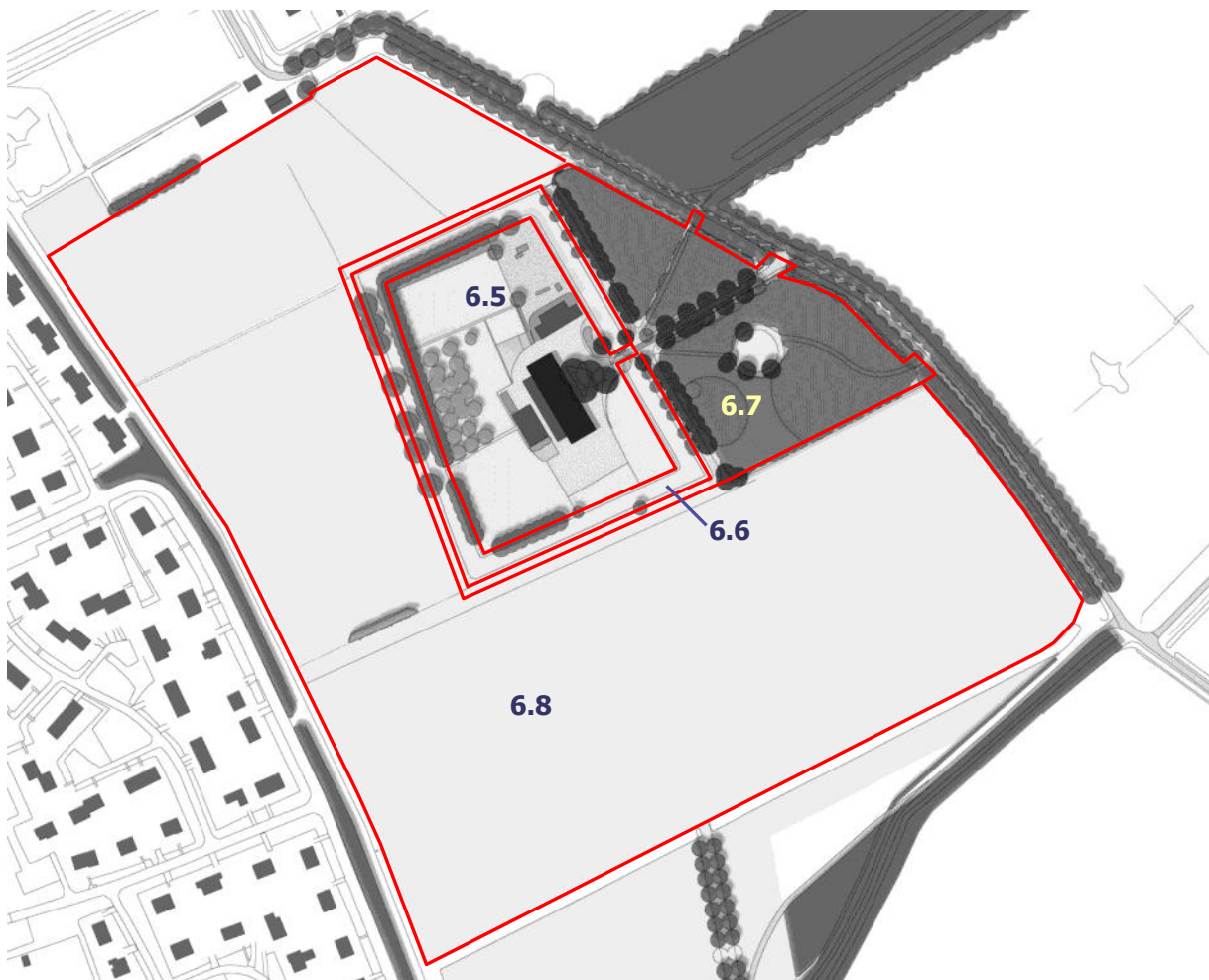
De gracht met haar verjongde beplanting zal beleefbaar worden gemaakt met de aanleg van een laarzenpad dat aansluit op de dwarslaan van het parkbos.

In het parkbos is het achterstallig onderhoud aan de paden en de beplantingen weggewerkt. De historische 18e-eeuwse padenstructuur is hersteld, de kom gebaggerd, de dwarslaan verjongd en de parkbeplanting van essenhakhout met overstaanders van Zomereik en op speciale plekken een bijzondere boom en/ of sierheesters.

De agrarische percelen om de aanleg behouden hun agrarisch karakter en blijven in gebruik bij Manege Duno.

TE ONDERSCHIEDEN DEELGEBIEDEN

- 6.5 Huiseiland
- 6.6 Gracht en oevers
- 6.7 Parkbos
 - 6.7.1 Lanen
 - 6.7.2 Noordelijke parkbos
 - 6.7.3 Zuidelijke parkbos en ronde vijver
- 6.8 Omringende landbouwgronden

Afb. 6.3 Het huiseiland met grote schuur en boerenwoning, gezien vanaf zuidoostzijde van de gracht. Op de voorgrond de gracht met rietkragen. Daarachter de plaats van het vroegere hoofdhuis en het voormalige grote voorplein richting de boerenwoning.

Afb. 6.4 Het huiseiland in actuele situatie.

6.5 UITWERKING DEELGEBIED HUISEILAND

Historische ontwikkeling

- Uit het archeologisch onderzoek komt naar voren dat het huidige erf hoogstwaarschijnlijk de oudste ontginningsplek van Duno is. Over de westelijke helft van het eiland liep een kreek, die de oudste westgrens van een lang, smal bewoond perceel gevormd zal hebben.
- Bij de aanleg van het huidige eiland is het oude kreekrestant vermoedelijk gedempt en een veel groter rechthoekig, omgracht eiland aangelegd.
- In de 13e eeuw stond er een representatief stenen huis. Mogelijk aan de zuidoostzijde van het eiland, waar vanaf begin 17e eeuw een herenhuis bekend is (afb. 2.1). De kaart van 1771 (afb. 2.14) toont de opzet van Duno, met recht tegenover het huis, aan de overzijde van een groot rechthoekig voorplein, een dienstwoning. Deze was even breed als het hoofdhuis. Aan de westzijde van het plein stond een bijgebouw/ schuur. Ten westen van het huis lag een omheinde tuin, met wandelpaden in kruisvorm en een centrale ronde vijver. De andere terreindelen waren van elkaar gescheiden door paden en hadden een utilitair karakter. Het noord-zuidliggende hoofdpad over het huiseiland, was uitgelijnd met het centrale pad van de ganzenvoet ten noorden van het eiland. Ook andere paden lijdten uit met de uitgebreide lanenstructuur buiten de omgrachting.
- Het buitenhuis werd tussen 1812 en 1820 gesloopt. De schuur werd in groter model herbouwd in 1864. Vanaf begin 19e eeuw werd "de hofstede Duno thans genaamd Zeeduin" als boerderij gebruikt. Het terrein werd als bijzonder deel betrokken bij de rondwandeling vanuit buitenplaats Zeeduin. Het voorplein kreeg een inrichting in een eenvoudige landschapsstijl.
- Bij de inundatie in 1944 bleven de 4 bomen voor de grote schuur gespaard.
- Tot eind 20e eeuw bevatte de entree het 18e-eeuwse hekwerk. De hekpijlers zijn begin 20e eeuw verder uit elkaar gezet om verkeerstechnische redenen. In 1962 is het ijzeren hek hier toe met 23 cm verbreed. Omdat de ophanging onbetrouwbaar werd is het hek eind 20e eeuw afgenomen en opgeslagen in de loods achter de schuur.

Actuele situatie

- Het huiseiland is toegankelijk via de dam aan de oostzijde. Aan de eilandzijde staan de twee gemetselde hekpijlers met een cartouche met de respectievelijke tekst 'anno 1629'. Beide pijlers hebben aan de binnenzijde bovenaan een heng. Deze zijn via een stang verbonden met de verankering aan de buitenzijde van de pijlers. De hekken zijn opgeslagen in de loods achter de grote schuur. Bovenop de pijlers staat een leeuw met wapenschild. Deze behoren niet tot het hek, wat zichtbaar is aan het te kleine formaat ten opzichte van de zware pijlers.
- De dam is verhard met klinkers. De klinkerverharding loopt door tot en met het pad langs de oever. Daar gaan de klinkers over in de keienverharding van de toegangslaan. De dam heeft aan beide zijden een hardstenen dekplaat. Hierop staat een eenvoudig smeedijzeren hekwerk.
- Op het plein voor de schuur staan drie oude bomen in een grasdriehoek; twee beuken tegen de schuur en ervoor een Paardekastanje. De bomen zijn vermoedelijk rond de 70 jaar oud. Het plein is verhard met fijn puin. Voor de schuur ligt een klinkerbestrating.
- Aan de noordzijde ligt tussen dam en boerenwoning een beplantingsvak. Hierin staat nabij de dam een beuk (ca 30 jaar oud) en aan groep met oudere sierheesters als jasmijn, sering, deutzia en een buxusstruik.
- Aan de zuidzijde van de dam ligt een smalle strook met naast de hekpijler een jongvolwassen treurwilg, daarnaast enkele sierheesters en een speeltoestel. Dit vak wordt 'afgesloten' door de oude, mogelijk 18e eeuwse, linde. Tussen het vakje en de zuidoostelijke weide ligt een greppel die in een boog meeloopt met het plein.
- Langs de noord-, west- en deels zuidzijde van het huiseiland staan rijen Canadese populier op de oever. Op diverse plaatsen wordt de oever door de boomwortels vastgehouden. Onder de populieren staat een veelal dichte begroeiing met voornamelijk krent en els.
- Ten noorden van de boerenwoning ligt een groot tuinperceel, de beplanting bestaat uit kruidenrijk grasland, in afwachting van de herinrichting van het terrein. Nabij het huis staat een oud schuurtje waar de melkbussen werden bewaard, aan de noordzijde staan twee vervallen schuren/ stalletjes. Tussen de tuin en de weide ten westen ervan, staat een oude, doorge-

Afb. 6.5 De entreedam tot het huiseiland met de oude hekpijlers. Daarachter het voorplein met de grote schuur. Voor de schuur staan twee oudere beuken en een Paardekastanje.

Afb. 6.6 Het voorplein met de boerenwoning aan de noordzijde.

Afb. 6.7 het tuinperceel ten noorden van de boerenwoning, met de bouwvallige schuur. Op de achtergrond de weiden ten noorden van Duno en de beplanting langs de Dunoweg

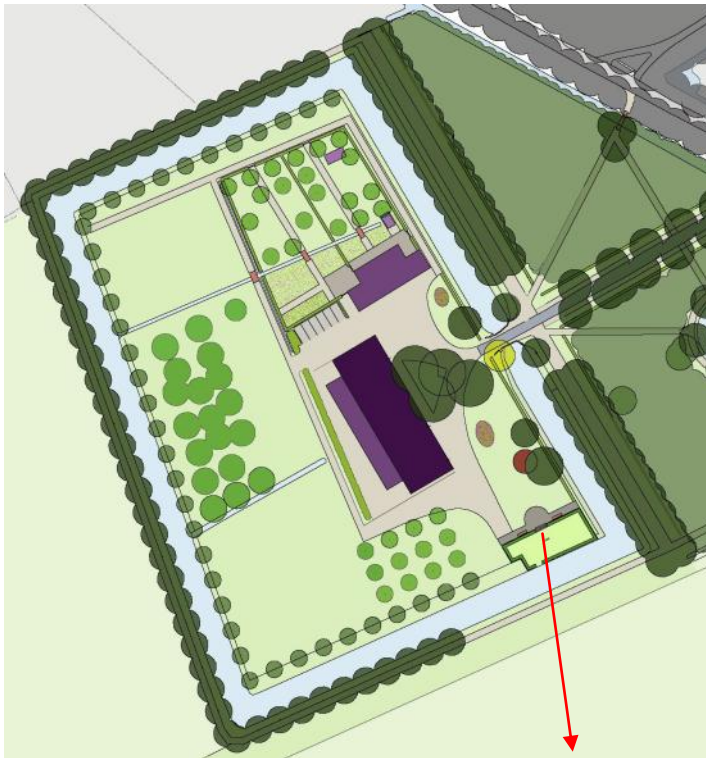
Afb. 6.8 De weiden en oude hoogstamboomgaard aan de westzijde van het huiseiland.

Afb. 6.9 Het erf tussen de schuur en de gracht aan de zuidzijde. Op de achtergrond de populieren langs de oever.

Afb. 6.10 Het erf achter de grote schuur. Links de aangebouwde koestal, rechts de opslagloods en hengstenstal.

Afb. 6.11 Streefbeeld voor het huiseiland.

schoten ligusterhaag.

Interpretatie en waardering

- Het huiseiland vormt de kern van Duno en is de oudste bewoningsplek van landgoed Zeeduin.
- De historische percelering is op grote delen van het huiseiland nog herkenbaar in greppelstructuur en plaatsing van de bouwwerken. Dit vormt de waardevolle cultuurhistorische drager van de structuur. In de loop van de 20e eeuw is door de uitbreidende bedrijfsvoering de percelering deels vervaagd en verrommeld.
- Rond de achter- en zijkanten van de bebouwing is de erfinrichting sterk verrommeld.
- De locatie waar het hoofdhuis stond is niet meer herkenbaar en in gebruik als paardenweide.
- De aanwezigheid van de vier oude bomen op het plein is cultuurhistorisch zeer waardevol voor Duno in het bijzonder en voor Walcheren in het algemeen. Slechts zeer weinig beplanting heeft de inundatie van 1944 en de daarop volgende ruilverkavelingen overleefd.
- De linde dateert mogelijk uit de 18e eeuw. Hattinga geeft op de kaart van 1753 (afb. 2.8) hier al een rij bomen op het voorplein weer (afb. 2.8). De linde is door zijn ouderdom een zeldzaamheid op Walcheren en in Zeeland.
- De beplantingsgroep tussen entree en boerenwoning is sterk uitgegroeid en van matige kwaliteit. De soorten passen goed bij een boeren erf.
- De cultuurhistorische waarde van het eiland als geheel is hoog.
- De historische bebouwing en toegangshek, de oude beplantingen en de herkenbare historische perceelstructuur hebben een hoge cultuurhistorische waarde.
- De actuele erfinrichting ten zuiden en westen om de schuur is van recente datum en heeft een indifferente cultuurhistorische waarde.

Visie

- De cultuurhistorisch waardevolle structuur van Duno wordt intensiever beheerd, versterkt en op onderdelen hersteld. De historische percelering van het huiseiland is de basis van de terreininrichting.

- De locatie van het vroegere hoofdhuis wordt herkenbaar en toegankelijk gemaakt. De inrichting van dit deel betreft een voorstel voor mogelijke inrichting. In de definitieve planvorming zal hier nader uitwerking aan gegeven moeten worden. De samenhang van Duno wordt hierdoor verduidelijkt; het voorplein tussen de gebouwen en de relatie met de oprijlaan. De buitenplaats wordt tevens weer een waardevol onderdeel van de rondwandeling vanaf Zeeduin.
- De boerenwoning wordt gerenoveerd en aangepast voor twee woningen. Daartoe worden twee tuinen ingericht, binnen de contour van de historische tuin. Op verzoek van de eigenaar wordt in het streefbeeld een schetsontwerp gemaakt.
- Omdat de agrarische bedrijfsvoering deels wordt verplaatst naar Manege Duno, wordt de moderne inrichting van het erf rond de grote schuur verwijderd. Het historische voorplein wordt herkenbaar gemaakt.

Streefbeeld

- De inrichting is gebaseerd op de herkenbare historische gelaagdheid; de perceelstructuur, zoals die in 1771 is opgemeten, met elementen in landschapsstijl uit de 19e eeuw.
- Het grote rechthoekige voorplein wordt gemarkeerd door een haag van meidoorn of haagbeuk langs de oever, aan weerszijden van het entreehek.
- De inrichting van de huisplaats betreft een voorstel voor mogelijke inrichting, nadere uitwerking in een deelplan is noodzakelijk; De huisplaats van het voormalige hoofdhuis is herkenbaar door een verhoogde ligging, met ervoor een herstelde klinkerstoeep. De contour van het huis is zichtbaar in groenblijvende hagen, bijvoorbeeld taxus of hult. Voor de huisplaats staan twee zitbanken. Het vroeg 17e-eeuwse ornament heeft een centrale plek op de huisplaats.. In de definitieve planvorming zal hier nader uitwerking aan gegeven moeten worden. De locatie van het voormalige hoofdhuis wordt zo een belangrijk onderdeel van de beleving van Duno en krijgt weer een bijzondere functie in de rondwandeling vanaf Zeeduin.
- Ten noorden van de boerenwoning liggen twee tuinen, omhaagd door liguster, die de historische percelering volgen en versterken.
- Het huiseiland en de gracht zijn te beleven via een wandelpad over het eiland en een herstelde rondwandeling langs de buitenzijde van de gracht.
- Langs de oever staat aan de noord-, west- en zuidwestzijde een rij knotwilgen. Tussen de bomen door is er zicht naar de gracht en het landschap. In combinatie met de te vernieuwen beplanting aan de buitenzijde van de gracht ontstaat een barrière tegen zeewind en een beschut klimaat op het huiseiland.

Maatregelen

- Verplaatsen van de agrarische bedrijfsvoering naar de locatie van Manege Duno. Verwijderen van schuren en stallen ten westen van de grote schuur. Verwijderen van de erfinrichting met betonplaten ten zuiden van de schuur en inrichten van een erf aan de westzijde.
- Voorstel voor het construeren van een herkenbare locatie van het verdwenen hoofdhuis, nadere uitwerking in een deelplan is noodzakelijk;
 - huisplaats ophogen met grond tot circa 40 cm boven maaiveld.
 - reconstructie van de klinkerstoeep met halfgrond voor de huisplaats.
 - aanplanten van hagen op de contour van het huis. Met een opening ter hoogte van de entree en een opening ter hoogte van de vermoedelijke grote zaal. Deze opening vormt een venster op de lange zicht as door de Boerenlaan naar de entree met hekpijlers aan de Noordweg.
- Herinrichten van het grote voorplein;
 - aanplanten van hagen van meidoorn of haagbeuk langs het voorplein.
 - herprofilen van de 19e eeuwse grasvlakken op het voorplein.
 - herplanten van de heestergroep bij de boerenwoning.
 - aanplanten van enkele bomen op het grasveld bij het voormalige hoofdhuis.
- Aanleggen van twee tuinen bij de boerenwoning, volgens een nader te ontwerpen inrichting.
- Doortrekken en herstellen van de historische greppelstructuur.
- Heraanleg van een wandelpad over de historische noord-zuidas op het eiland.
- Kappen van de populierenrijen langs de gracht. Afzetten van de onderbegroeiing en aanplanten van rijen knotwilgen.

Afb. 6.12 De oostelijke gracht, gezien vanuit het zuidoosten. Na de baggeroperatie is hier een brede rietkraag opgeschoten.

Afb. 6.13 De oostelijke gracht vanuit het noorden. Het herstelde strakke grachtprofiel is hier goed zichtbaar. Op de eilandoever is na herprofilering een kruidenrijke vegetatie ontstaan.

Afb. 6.14 De zuidelijke gracht vanuit het oosten. De oevers zijn tot aan de populierenrij zijn opnieuw geprofileerd.

6.6 UITWERKING DEELGEBIED GRACHT EN OEVERS

Historische ontwikkeling

- De omgrachting komt op de oudste kaarten van Duno voor. Zij behoort tot de oudste ontginningsonderdelen van het terrein. De Hattingakaart (afb. 2.10) geeft boomrijen en lanen rond de gracht weer. De opmeting van 1771 (afb. 2.13) toont nauwkeurig de structuur van paden en rondwandelingen.
- Bij het archeologisch onderzoek is over de westzijde van het eiland het restant van een kreekloop aangetroffen. In wellicht de dertiende eeuw is de rechthoekige gracht gegraven, waarbij het kreekrestant is gedempt en een groot huiseiland ontstond.
- Door de tijd heen is deze grachtvorm niet noemenswaard gewijzigd.
- In 2010 is de gracht, op het westelijk deel na, gebaggerd en zijn de oevers in profiel gebracht.

Actuele situatie

- De noord-, oost- en zuidzijde van de gracht zijn recent gebaggerd. De taluds hebben aan de buitenzijde een steil verloop (afb. 6.12, 6.13 en 6.16). Bij de boerenwoning is het talud (sterk) afgekald. De gracht heeft hierdoor deels een laagliggende oeverzone op de waterlijn van circa 1,5 m breed. Aan de zuidzijde is bij de oeverprofilering het oude oeverprofiel verdwenen waaraan de plaats van het vroegere hoofdhuis herkenbaar was (afb. 6.14).
- De waterkwaliteit is onbekend. De gracht is middels een buis verbonden met andere watergangen. In het water komt op diverse plekken kroos voor. In de noordoostelijke hoek groeien na het baggeren diverse soorten moerasplanten.
- Ten zuiden van de toegangsdam zijn de oevers van het oostelijk grachtdeel begroeid met riet (afb. 6.12). Dit is eveneens zo bij het zuidelijk grachtdeel.
- Aan de westzijde is de gracht relatief sterk beschaduwd door de rij oude populieren aan de binnenzijde en een aantal wilgen aan de buitenzijde van de gracht. In het water groeien pollen met gele lis (afb. 6.15).
- In het voorjaar wordt bij de gracht regelmatig de IJsvogel waargenomen. Het is niet bekend of er vissoorten in de gracht voorkomen. Na het recente baggerwerk is paling in het baggerdepot aangetroffen. Over het voorkomen van amfibieën in de gracht is geen informatie beschikbaar.

Interpretatie en waardering

- De omgrachting behoort tot de oudste, herkenbare structuurelementen van Duno. De gracht is tot op heden goed herkenbaar. Een dergelijke gracht vormde tot in de 19e eeuw een belangrijk onderdeel van de 'adellijke' uitstraling van een buitenplaats, als heerlijkheid. In de belevenis hiervan spelen rondwandelingen om de gracht een belangrijke rol. Ook rond de gracht van Duno lag een rondwandeling. Het rondgaande pad is verdwenen en een rondwandeling is door de afrasteringen tussen de weiden niet meer mogelijk. Het verdwijnen van deze wandelpaden/lanen op Duno, is een verarming van de cultuurhistorische structuur.
- De locatie van het verdwenen hoofdhuis is niet meer herkenbaar; er ligt nu een grote, vlakke paardenweide en bij de recente baggeroperatie is het oeverprofiel recht getrokken.
- De cultuurhistorische waarde van de gracht is hoog.
- Omdat de gracht geen open verbinding heeft met andere watergangen, heeft deze een hoge potentiële natuurwaarde als broed- en verblijfplaats voor amfibieën en reptielen.

Afb. 6.15 De westelijke gracht vanuit het noorden. Door de grote populieren (links) en oude wilgen (rechts) heeft dit grachtdeel een mooi, besloten uitstraling. Langs de waterkant staan groepen Gele lis.

Afb. 6.16 De noordelijke gracht vanuit het westen. De gracht heeft hier, evenals aan de zuidzijde, een dichtbegroeide eilandzijde en een open oever aan de weilandzijde. Aan de eilandzijde groeit veel Els op de oever.

Visie

- Om de cultuurhistorische structuur van Duno te versterken en de gracht weer beleefbaar te maken, wordt de omwandeling rond de gracht hersteld. Deze rondwandeling sluit aan op de overige belangrijke lanen.
- De potentiële natuurwaarde van de gracht en oevers wordt versterkt door het talud aan de zuidzijde van het eiland, tot aan de locatie van het hoofdhuis, iets te verflauwen. Hierdoor ontstaat een geschikte habitat aan de zonzijde voor amfibieën en reptielen.

Streefbeeld

- Historische omgrachting, met strakke grastaluds zonder hoge begroeiing, zodat de structuur goed beleefbaar is. De locatie van het verdwenen hoofdhuis aan de zuidelijke gracht is herkenbaar aan het steilere oeverprofiel, daar waar het huis deels in de gracht stond.
- De herkenbaarheid van de huisplaats wordt versterkt door de naastliggende oever een flauwer talud te geven. Hierdoor springt de huisplaats meer naar voren.
- Aan de buitenzijde van de gracht ligt een herstelde rondwandeling, uitgevoerd als graspad. Tussen het pad en de gracht staat aan de noord-, west- en zuidwestzijde, op de insteek van het talud, een rij populieren die combinatie met de knotwilgen aan de binnenzijde van de gracht een windkering tegen de zeewind vormen. Ter hoogte van de schuur en de locatie van het hoofdhuis is de oever vrij van opgaande beplanting.

Maatregelen

- Baggeren van de andere grachtdelen.
- In profiel brengen van taluds en oevers.
- In profiel brengen van het oever ter plaatse van het voormalige hoofdhuis. Dit oeverdeel beschoeien.
- Aanleg en afrastering van een graspad rondom de gracht.
- Aanplanten van een rij populieren op de insteek van het talud.
- Regelmatig afmaaien van het riet op de oever.

Afb. 6.17 Het toegangslaantje richting de Dunoweg. Aan de overzijde van de weg is er zicht naar het landschap. Aan weerszijden staan eiken. De bermen zijn kapotgereden door landbouwvoertuigen.

Afb. 6.18 Het toegangslaantje vanaf de entreedam, als middenteen van de ganzenvoet, met links en rechts de zijpaden het parkbos in.

Afb. 6.19 De entree met toegangslaantje tot de buitenplaats. Aan weerszijden staat het houten hek.

6.7 UITWERKING DEELGEBIED PARKBOS

Het deelgebied Parkbos bestaat uit de toegangslaan, de dwarslaan langs de gracht en de beide percelen parkbos aan weerszijden van de toegangslaan. Samen vormen zij een hoofdbestanddeel van de parkaanleg van Duno. Na de inundatie is het geheel opnieuw beplant, waarbij de in basis 18e-eeuwse structuur is gehandhaafd. De structuur van de paden en lanen is in de loop der tijd op onderdelen wel vervaagd. In de volgende paragrafen wordt het parkbos per onderdeel besproken.

6.7.1 TOEGANGSLAAN EN DWARSLAAN LANGS DE GRACHT

Historische ontwikkeling

- Op de oudste kaarten is via deze zijde de gebruiksentree tot Duno aangegeven.
- Aan de Dunoweg kreeg de entree een halfrond pleintje, zoals zichtbaar op de kaart 1771. Het pad was over de Dunoweg doorgetrokken tot aan de perceelsgrens (afb. 2.13).
- Vanaf midden 18e eeuw vormde het toegangslaantje de middenteen van de ganzenvoet vanaf het entreedam bij het eiland. In de jaren '20 van de 20e eeuw is de laan herplant met eiken.
- Bij de herplant na de inundatie kreeg de oprijlaan een beplanting met een rij eik aan weerszijden, de boomrij langs het dwarspad werd ingeplant met Canadese populier.
- In de tweede helft van de 20e eeuw werd het pad verbreed ten behoeve van landbouwverkeer. De breedte van de kasseienverharding bleef gehandhaafd en aan weerszijden werd de onderlaag verstevigd om berijding mogelijk te maken. Hierbij werd ook het houten toegangshek aan de weg op de nieuwe breedte geplaatst.

Actuele situatie

- Het toegangslaantje is verhard met kasseien en heeft nog zijn halfronde pleintje. De baan met kasseienverharding is te smal voor een aantal moderne landbouwvoertuigen. Hierdoor wordt de naastliggende grasstrook kapotgereden, ondanks de verstevigde onderlaag (afb. 6.19).
- Aan weerszijden van de laan staat een rij eik. Enkele van eiken zijn in de loop der tijd uitgevallen.
- Bij de entree bij de Dunoweg staat een houten toegangshek (afb. 6.21). Aan weerszijden van de voorruimte bij de weg staat een haag van haagbeuk. Deze haag wordt achter het hek voortgezet langs de noordzijde van de laan. De haagbeuk is langs de laan slecht ontwikkeld en kent grote gaten in de structuur. Aan de zuidzijde staat een brede rand Sneeuwbes, die aan de laanzijde wordt geschoren.
- Vanuit de laan is er zicht over de Dunoweg naar de weiden van Zeeduin. Aan de overzijde van de Dunoweg staat een witgeschilderd houten landhek als entree tot deze weiden.
- Bij het pad langs de gracht staat aan de parkzijde een rij Canadese populieren die na de inundatie zijn aangeplant als windscherm, langs de oever staan diverse jonge essen (afb. 6.22 en 6.23). De essen vormen geen doorlopende rij. Bij de toegangsbrug staat aan weerszijden een jonge Paardekastanje.

Interpretatie en waardering

- In de actuele situatie mist de toegangslaan de uitstraling die past bij de boerderij-buitenplaats; de kapotgereden grasbermen en slechtontwikkelde hagen doen sterk afbreuk aan het beeld van de laan. De laanbeplanting is incompleet, maar geeft door het aantal bomen wel een laanbeeld. Aan het begin en einde van het laantje staat een es, deze wijkt sterk af in het laanbeeld van eiken.
- De populieren langs het pad zijn circa zestig jaar oud en kaprijp, met dien verstande dat het stamhout nu nog van verkoopbare kwaliteit is. Op afzienbare termijn zullen de bomen moeten

Afb. 6.20 Het brede graspad met boomrij langs de oostelijke gracht, naar het zuiden. Op de oever staat een aantal essen, aan de parkboszijde staat een rij oude Canadese populieren.

Afb. 6.21 Het brede graspad langs de oostelijke gracht, naar het noorden. Op de oever staat op de voorgrond een Paardekastanje.

Afb. 6.22 Het dwarspad langs de gracht, vanaf het noordelijk eindpunt. Oorspronkelijk liep het pad door, rondom de gracht.

worden vervangen. De combinatie van de populieren en de jonge essen levert geen evenwichtig laanbeeld op, ook is bij de herplant geen historisch plantverband aangehouden. Het is voor de versterking van de laanstructuur goed om met de populieren ook de essen te verwijderen, waarna het pad aan beide zijden ingeplant kan worden met een rij bomen van dezelfde soort en leeftijd, in een bij de structuur passend verband.

- De cultuurhistorische waarde van de toegangslaan en het dwarspad als historische structuurelementen is hoog. De cultuurhistorische waarde van de beplanting en plantstructuur is indifferent.

Visie

- De lanen vormen de hoofdstructuur van het parkbos. Het parkbos krijgt een sterke, T-vormige laanstructuur. De lanen krijgen een strak profiel, in de traditie van de 18e-eeuwse inrichting. De beplanting langs de dwarslaan wordt verjongd.

Streefbeeld

- Het toegangslaantje en het pad langs de gracht vormen samen een herstelde T-vormige laanstructuur, die de 18e-eeuwse structuur versterkt en zichtbaar maakt.
- De laanbeplantingen van beide lanen blijven los van elkaar. Bij de T-kruising voor de toegangsdam ontstaat zo een open ruimte, van waaruit de toegangslaan, pad langs de gracht en de twee schuine paden door het parkbos ontspringen. Aan weerszijden van de toegangsbrug staat de bestaande Paardekastanje als markering van de entree tot het huiseiland.
- Het toegangslaantje is de hoofdentree tot Duno. Aan de Dunoweg staat het gerestaureerde houten toegangshek als markering van de entree. De laan heeft een strak en schoon profiel; een rijbaan van kasseien, met aan weerszijden een grasberm, waarin de laanbomen staan. Aan de buitenzijden van de laanbomen staat een haag van meidoorn of haagbeuk op de grens met het parkbos, zie ook bij deelgebieden noordelijk en zuidelijk parkbosje.
- Het pad langs de gracht heeft een even breed profiel als de toegangslaan en is onverhard, of halfverhard met schelpen. Aan weerszijden van het pad staat een rij Zomereik in een grasberm. Tussen de eikenrij en het achterliggende parkbos staat een haag van meidoorn of haagbeuk. Het talud naar de gracht is met gras begroeid en heeft geen verdere opgaande beplanting.

Maatregelen

- Verwijderen van de restanten haagbeuk langs de laan en verkleinen van de groep Sneeuwbes.
- Verwijderen van de essen in het laanverband.
- Na opschonen van het naastliggende parkbos en aanplant van de hagen in meidoorn of haagbeuk, inzaaien van de bermen met gras.
- Restaureren van het houten toegangshek.
- Kappen (en verkopen) van de rij populieren langs het dwarspad. Verwijderen van de stobben en van de essen op de oever.
- In profiel brengen van het pad.
- Aanplanten van een rij Zomereik aan weerszijden van het pad.
- Regulier maaibeheer van de bermen en taluds.

Afb. 6.23 Het essenhakhout in het noordelijke parkbosje.

Afb. 6.24 Het wandelpad door het noordelijke parkbosje. Het pad vormt de noordelijke teen van de ganzevoet. Aan het einde ligt de oversteek naar de Dunoweg.

6.7.2 NOORDELIJK PARKBOS

Historische ontwikkeling

- Op de oudste kaarten is dit perceel al aangegeven als (park)bos.
- In de 18e eeuw is door het perceel een dwarspad aangelegd als noordelijke teen van de ganzenvoet vanaf de toegangsbrug. Vanaf het hoekpunt bij de Dunoweg lag een pad recht naar het zuiden, dat in het zuidelijk parkbosje uitkwam op het hart van de vijver (afb. 2.13) en doorliep tot de zuidelijke parkgrens.
- Het noord-zuidpad komt op de inventarisatiekaart van 1876 nog voor (afb. 2.20) en is vermoedelijk eind 19e eeuw verdwenen.
- Het beheer als hakhout is door tijd heen blijven bestaan en na de inundatie voortgezet met nieuwe beplanting.

Actuele situatie

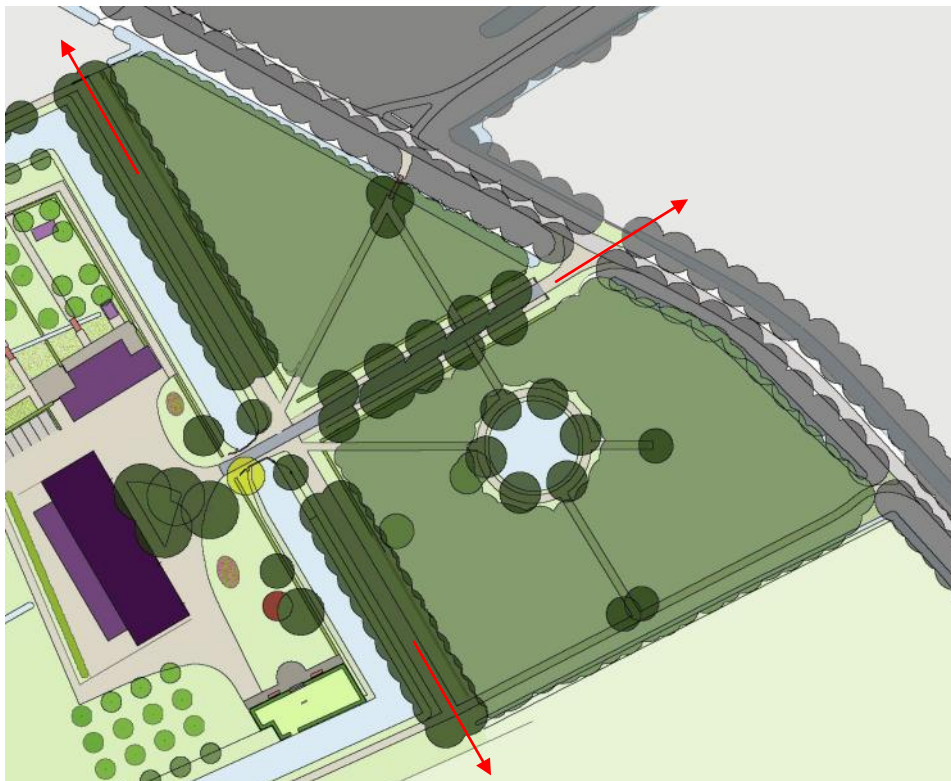
- Het bosje is grotendeels in gebruik als essenhakhoutbos (afb. 6.25). De bodem is voedselrijk en veelal begroeid met braam en brandnetel. Op een aantal plekken komt veel Hondsdraf voor en een enkele Mannetjesvaren.
- Door het bosje ligt een grotendeels recht wandelpad, dat de noordelijke teen van de ganzenvoet vormt (afb. 6.26). Het snijpunt van de noordelijke en zuidelijk arm en de toegangslaan ligt op de dam. Bij de Dunoweg ligt een eenvoudige oversteek over de grenssloot naar de weg (zie ook afb. 5.1). Aan de oostzijde van de weg sluit het pad aan op het wandelpad door het park van Zeeduin.
- Over het voorkomen van Stinsplanten zijn geen gegevens beschikbaar.

Interpretatie en waardering

- De tot op heden voortdurende hakhoutcultuur op de buitenplaats is zeldzaam en bijzonder voor Nederland. De historische structuur met het dwarspad is goed herkenbaar.
- Door het verdwijnen van het rechte noord-zuid pad naar het zuidelijk parkbos mist het parkbos als geheel een deel van de verbindende structuur, waardoor de bosjes twee afzonderlijke delen zijn geworden.
- De oversteek over de grenssloot mist een doordachte vormgeving en uitvoering, waardoor het pad er niet zeer toegankelijk uitziet. Het pad vormt echter de enige nog bestaande doorgaande verbinding met het tegenover gelegen Zeeduin.
- De potentiële natuurwaarde is hoog, omdat deze specifieke vorm van beheer specifieke natuurwaarden kent; door de wisseling in lichttoetreding, de oude essenstoven en de jonge begroeiing ontstaan een bijzonder milieu waarin flora en fauna gedijen.
- Hakhoutpercelen op buitenplaatsen vormen een ideale habitat voor Stinsplanten en inheemse voorjaarsbloeiërs.
- De cultuurhistorische waarde van het terrein is hoog.

Afb. 6.25 Actuele situatie van het parkbos.

Afb. 6.26 Streefbeeld voor de structuur van het parkbos.

Visie

- Het noordelijk parkbos wordt beheerd als hakhout met overstaanders. In de kruidlaag wordt de buitenplaatsspecifieke Stinsenbeplanting gestimuleerd.
- De historische parkstructuur met de herkenbare 18e-eeuwse opzet wordt versterkt door beheer en herstel van de padenstructuur. Deze wordt op passende wijze aangesloten op de rondwandeling vanaf Zeeduin.
- Het parkbos van Duno is als onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur verbonden met het parkbos van Zeeduin en De Manteling.

Streefbeeld

- Klein driehoekig parkbos, waarin nut (hakhout) en sier (ganzenvoet) samen de structuur vormen.
- De beide parkbosjes zijn met elkaar verbonden door het herstelde noord-zuid lopende pad, dat de structuur 'vervolmaakt' tot één voorpark, waar de oprijlaan doorheen ligt.
- Het parkbos wordt aan de zuid- en westzijde ingekaderd door een haag van meidoorn of haagbeuk langs de toegangslaen en de dwarslaan. Aan de noordoostzijde ligt de watervoerende grenssloot langs de Dunoweg.
- Het wandelpad vormt de wandelverbinding van Duno met Zeeduin. Over de grenssloot ligt een eenvoudige, nette brug.
- De beplanting bestaat in basis uit essenhakhout met Zomereik als overstaanders. In geval van vraat door damherten kan Gewone es vervangen worden door bijvoorbeeld Hazelaar. Langs de paden staan enkele bloeiende heesters, zoals Eglantier en Gelderse roos.
- In de kruidlaag wordt de ontwikkeling van een afwisselende, soortenrijke vegetatie nagestreefd, met Stinsplanten en inheemse kruiden.

Maatregelen

- Regulier hakhoutbeheer.
- Herprofilen van het wandelpad.
- Regulier beheer van de paden.
- Vormgeven en heraanleggen van een passende oversteek van de grenssloot
- Herstel van het noord-zuidlopende wandelpad, uitgelijnd op het hart van de ronde vijver.
- Aanplanten van hagen van meidoorn of haagbeuk langs de zuid- en westzijde.
- Aanplanten van circa 10 bloeiende heesters langs de paden.
- Stimulering van de kruidlaag door;
 - verwijdering van overmatige braambegroeiing
 - het zaaien van Stinsplanten of uitstrooien van eerste maaisel waarin zich zaad van Stinsplanten bevindt.

Afb. 6.27 Het wandelpad door het zuidelijke parkbosje. Vanaf het huiseiland is het pad de zuidelijke teen van de ganzenvoet. Door het extensieve onderhoud krijgt het parkbos een deels hol en deels verwilderd beeld.

Afb. 6.28 De kom of ronde vijver in het zuidelijke parkbosje in het vroege voorjaar. De waterstand in de winter hoog.

Afb. 6.29 De ronde vijver in de zomer, met aan de overzijde twee platanen op de oever. 's Zomers is de waterstand in de vijver laag.

6.7.3 ZUIDELIJK PARKBOS MET RONDE VIJVER

Historische ontwikkeling

- Op de oudste kaarten is ook dit perceel aangegeven als (park)bos.
- In de 18e eeuw is door het perceel een dwarspad aangelegd als zuidelijke teen van de ganzenvoet vanaf de toegangsbrug. De parkaanleg is verder uitgebreid met een centraal gelegen ronde vijver die mogelijk een restant is van een Middeleeuwse weel. Ontstaan bij een dijkdoorbraak. Aan weerszijden van de vijver lag een noord-zuid gericht pad. Aan de noordzijde sloot dit in het noordelijke bosje aan op het snijpunt dwarspad-Dunoweg. Aan de zuidzijde liep het pad door tot aan het rondgaande pad ten zuidwesten van Duno. Door twee korte, doodlopende paden aan de oostzijde kregen vijver en paden het karakter van een ster.
- In de eerste helft van de 19e eeuw werd het pad ten zuiden van de vijver omgevormd in landschapsstijl (afb. 2.19). Het zuidoostelijke doodlopende paadje werd in landschapsstijl verlengd tot aan de Dunoweg. Na 1864 is het grotere parkbos ten zuiden van het huidige bosje gekapt en het doorgaande pad opgeheven, wegens omvorming tot bouwland.
- Het beheer van de onderbeplanting als hakhout is door tijd heen blijven bestaan.
- Na de inundatie zijn rond de vijver vier platanen geplant en is het parkbos opnieuw ingeplant met essenhakhout.. Toen is ook een nieuw vereenvoudigd slingerpad aangelegd langs de ronde kom.

Actuele situatie

- Het bosje is eveneens grotendeels in gebruik als essenhakhoutbos. Tussen het hakhout staat veel opslag van onder meer esdoorn en meidoorn. In de kruidlaag komt veel brandnetel voor.
- Het bomenbestand is gevarieerd, maar van zeer matige kwaliteit. Rond de centraal gelegen vijver staan drie van de vier platanen (afb. 6.28 en 6.29). In het omringende parkbos staan eiken, essen, enkele beuken en Haagbeuken en een Paardejastanje. Aan de zuidwestzijde staat een groep Canadese populieren.
- Vanaf de vijverkom kijkt men door het rechte pad, de zuidelijke teen van de ganzenvoet, ook op de grote mendeuren van de boerenschuur.
- Ten oosten van de vijver ligt een na de inundatie aangelegd slingerpad dat uitkomt bij de Dunoweg (afb. 6.30). Hier is de zuidoostelijke entree tot de buitenplaats.

Interpretatie en waardering

- Hoewel er diverse padden zijn verdwenen, is de 18e eeuwse aanleg sterker aanwezig in de huidige structuur, dan de 19e eeuwse landschapsstijl; de grondvorm van het bosje, het pad als zuidelijke teen van de ganzenvoet en de ronde vijver.
- De beplanting is merendeels van matige kwaliteit. Vanuit cultuurhistorisch en recreatief oogpunt oogt het parkbosje verwilderd en nodigt weinig uit tot een rondwandeling (afb. 6.27).
- Veel bomen verkeren in matige conditie. Diverse parkbomen worden dicht omringd door opslag, waardoor zij in de setting van een parkbos minder goed tot hun recht komen.
- De heesterlaag is op een aantal plekken slecht ontwikkeld, waardoor een hol bosbeeld ontstaat. Dit vermindert de natuurwaarde als broed- en verblijfplaats voor onder meer bosvogels en kleine zoogdieren. Daarnaast vermindert dit de belevingswaarde, omdat vanuit het bosje dan zicht is op de Dunoweg en naar de naastgelegen akker. Met een afgewogen structuur van delen met hakhout, enkele dichte heestergroepen langs de buitenzijden en open ruimte rond de vijver worden de potentiële waarden verhoogd en versterkt.

Afb. 6.30 Het slingerende wandelpad tussen de vijver en de Dunoweg.

Afb. 6.31 De zuidelijke, dichte rand van het parkbos, gezien vanaf de Dunoweg.

Visie

- Het zuidelijk parkbos wordt beheerd als hakhout met overstaanders, met enkele sierelementen, zoals de ronde vijver, sierbomen en een zitgelegenheid of ornament.
- De historische structuur van het parkbos wordt versterkt door herstel van de herkenbare 18e-eeuwse padenstructuur.
- De ronde vijver is als op zichzelf staand waterelement binnen dit onder deel van de Ecologische Hoofdstructuur een belangrijke habitat voor amfibieën en reptielen.

Streefbeeld

- Het zuidelijke bosje heeft ten opzichte van het noordelijke bosje meer de opzet en uitstraling van een parkbos.
- Het parkbos wordt eveneens ingekaderd door een haag van meidoorn of haagbeuk; aan de noord- en westzijde, langs de toegangslaen en de dwarslaen. Aan de oost- en zuidzijde ligt een watervoerende grenssloot.
- Vanaf de entreedam ligt een recht wandelpad tot aan het pad rond de vijver. Voorbij de vijver ligt in het verlengde een hersteld kort, doorlopend pad, dat beëindigd kan worden met een bank of ornament.
- De beide parkbosjes zijn met elkaar verbonden door het herstellende noord-zuid lopende pad, dat de structuur 'vervolmaakt' tot één voorpark, waar de oprijlaan doorheen ligt. Dit pad loopt na de vijver door tot de zuidelijke parkgrens. Langs de zuidzijde ligt een nieuw wandelpad vanaf de hoek van de gracht tot aan de Dunoweg.
- De beplanting in het parkbos bestaat in basis uit essenhakhout met een aantal Zomereiken als overstaanders. Daarnaast staan er diverse parkbomen; rond de vijver staan vier platanen, in de plantvakken staat een enkele beuk, Haagbeuk en Paardekastanje.
- In geval van vraat door damherten kan het hakhout van Gewone es vervangen worden door bijvoorbeeld Hazelaar. Op bijzondere punten staan enkele bloeiende heesters, zoals Eglantier en Gelderse roos. Langs de sloot bij de Dunoweg staat een dichte heesterrand, met daarin groenblijvende soorten als Wilde liguster en hultst, die het zicht naar de weg wegneemt.
- Rond de vijver ligt een grasoever. In de kruidlaag van de plantvakken wordt de ontwikkeling van een afwisselende, soortenrijke vegetatie nagestreefd, met Stinsplanten en inheemse kruiden.

Maatregelen

- Regulier hakhout- en boombeheer.
- Vrijstellen van waardevolle bomen. Aanplanten van 1 aanvullende plataan rond de vijver
- Herprofilen van het wandelpad. Herstel van het wandelpad rond de vijver.
- Herstel van het noord-zuidlopende wandelpad, uitgelijnd op het hart van de ronde vijver.
- Dichtplanten van het slingerpad ten oosten van de vijver en aanleggen van een kort, recht wandelpad.
- Aanleggen van een recht wandelpad langs de zuidzijde van het parkbosje.
- Regulier beheer van de paden.
- Aanplanten van hagen van meidoorn of haagbeuk langs de noord- en westzijde.
- Aanplanten van bloeiende heesters langs de paden en een heesterstrook nabij de Dunoweg.
- Regulier grasbeheer van de vijveroever.
- Stimulering van de kruidlaag door;
 - verwijdering van opslag
 - het zaaien van Stinsplanten of uitstrooien van eerste maaisel waarin zich zaad van Stinsplanten bevindt.

Afb. 6.32 Zicht vanaf de Dunoweg, over de akker, op het parkbos en de zuidgevel van de grote schuur van Duno.

Afb. 6.33 Zicht vanaf de westelijke grachtoever, over de weiden, naar Manage Duno.

Afb. 6.34 Zicht vanaf de grachtoever op vakantiewoningen aan de westzijde.

6.8 UITWERKING DEELGEBIED OMRINGENDE LANDBOUWGRONDEN

Historische ontwikkeling

- De percelen aan de noord- en zuidzijde van Duno waren tot (ver) in de 19e eeuw betrokken bij de parkaanleg. Nadat Duno alleen een boerderijfunctie kreeg, werden deze percelen weer omgevormd tot landbouwgrond.
- Na de Tweede Wereldoorlog zijn de percelen heringericht volgens het Landschapsplan voor de herverkaveling van Walcheren, waarbij Duno open in de ruimte kwam te liggen.
- Vanwege uitbreiding van de agrarische activiteiten werd ten noorden van de weiden de Manege Duno opgezet (afb. 6.33).
- Eind 20e eeuw zijn de landbouwpercelen tussen Duno en de Noordweg heringericht. Hierbij werden aan de zuidzijde van de buitenplaats twee akkers tot één grote akker verkaveld. Tussen deze akker en de Noordweg werd bos ingeplant en is de historische Boerenlaan hersteld met laanbeplanting.

Actuele situatie

- Duno wordt aan drie zijden omgeven door landbouwgronden. Sinds de ruilverkaveling ligt langs de zuidzijde een brede strook grond tussen akker en gracht. Deze strook loopt door tot aan de westelijke grenssloot. De verbinding tussen de Boerenlaan en Duno is verdwenen. Wandelaars lopen echter regelmatig door de akker heen vanaf de laan naar Duno en omgekeerd. De gronden ten westen en noorden van het eiland zijn in gebruik als weiden.
- Langs de grondstrook is op de grens met de weide recent een korte houtwal aangeplant. De weiden zijn met palen en draad verdeeld in diverse kleinere weiden ten behoeve van vee en paarden van de pachtboer.
- Eigenaars van vakantiewoningen aan westzijde hebben grensperceel kunnen kopen van gemeente. De eigenaars hebben groenstrook gekapt voor vrij uitzicht over de weiden. Er zijn concrete plannen om bij Manege Duno de bestaande stal uit te breiden tot groot stalgebouw. Om het nieuwe gebouw uit het zicht te houden, heeft bureau Bosch en Slabbers een beplantingsrand voorgesteld van een dubbele rij bomen, langs de hele noordzijde van de weiden.

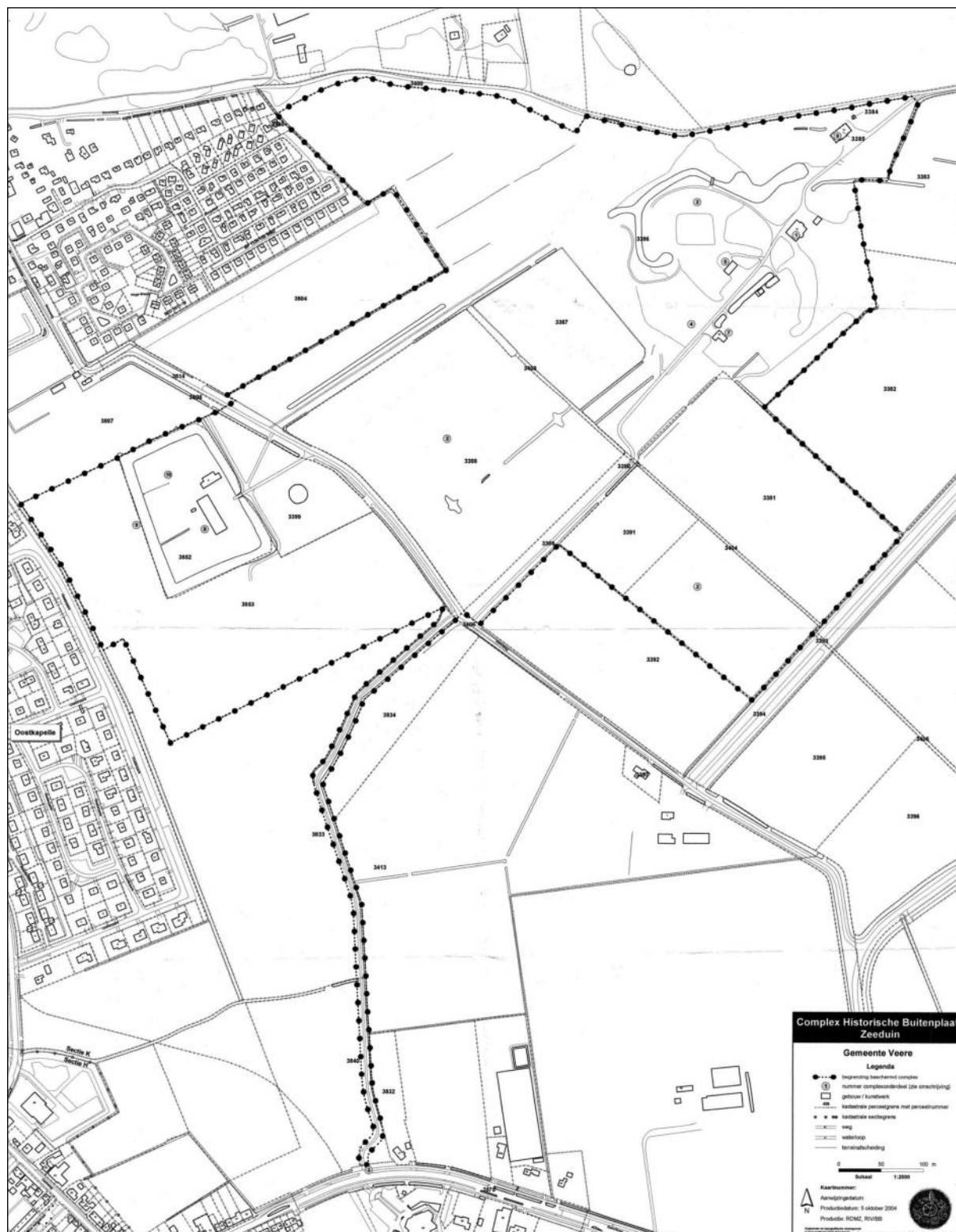
Interpretatie en waardering

- De weiden en akker vormen de aankleding van de buitenplaats en verhogen de recreatieve waarde. Door deze open ruimten is Duno goed zichtbaar vanaf de Boerenlaan en Dunoweg (afb. 6.32). Het agrarisch gebruik van de gronden is voor de beleving van de buitenplaats-boerderij een waardevolle 'aankleding' van het landschap.
- De akker en de weide ten westen van de gracht zijn opgenomen in de complex-bescherming als Rijksmonument, zie voor de begrenzing van het monument ook bijlage 1.
- Aan de westzijde vormt het huisjespark Reygersbergh, door het open zicht op de vakantiewoningen, een verstorende factor in de beleving van de buitenplaats en het landschap (afb. 6.34).

Visie

- De structuur van de landbouwgronden is gebaseerd op het Landschapsplan Walcheren. Daarom worden voor dit deelgebied geen maatregelen in dit beheerplan opgenomen.

BIJLAGEN

Kadastrale kaart met begrenzing van de complex beschermde buitenplaats.

REDENGEVENDE OMSCHRIJVING: BUITENPLAATS ZEEDUIN TE OOSTKAPELLE

COMPLEXGEGEVENS

Complexnummer :	409332	Aanwijzingsbesluit :	11-12-1991
Complexnaam :	Zeeduin	Inschrijving register:	11-12-1991
Status:	Beschermd	Kadaster deel/nr :	4113/46

BUITENPLAATS ZEEDUIN. De historische buitenplaats "ZEEDUIN" ligt aan de NO-zijde van Oostkapelle op het voormalige eiland Walcheren, direct tegen de westzijde van de buitenplaats Overduin. Aan de noordzijde grenst "Zeeduin" aan de in de 13e eeuw ontstane Vrouwenpolder en aan de zuidzijde aan het buiten Duno. De noordzijde van het terrein ligt iets hoger dan het zuidelijk deel. Het huis "Zeeduin" is hierdoor van oudsher aan de noordkant van de buitenplaats gesitueerd geweest. De historische buitenplaats bestaat uit een landschappelijke parkaanleg met daarin een toegangshek, een hoofdgebouw, een koetshuis, een dienstwoning, een hertenkamp met hertenverblijf, een moes- tuin, twee boomgaarden, een kwekerij, een kas, een oranjerie, een vijverpartij, een boerderij, een landbouwschuur en een hekwerk. Het hoofdgebouw werd in 1878 gebouwd, getuige een jaartalsteen in de westgevel ("MR. H.F. Lantsheer - 1878"). In het laatste kwart van de 19e eeuw verzeen nog enkele andere gebouwen als de oranjerie, het koetshuis waarschijnlijk ook het hertenverblijf met kamp. De dienstwoning ten zuiden van het hoofdgebouw dateert wellicht nog van voor 1864; deze dienstwoning onderging in de 20e eeuw diverse verbouwingen. De aanleg van het 19e-eeuwse landschapspark heeft naar wordt aangenomen in etappes plaatsgevonden; de eerste etappe dateert mogelijk uit het tweede kwart van de vorige eeuw. In de 20e eeuw onderging de aanleg diverse veranderingen, mede als gevolg van overstromingen tijdens de oorlogsjaren 1940-1945. De meeste bomen van voor deze oorlogsjaren zijn gekapt, terwijl de noordzijde van het landgoed de oorlog het best heeft doorstaan. Over een oudere tuinaanleg, uit de 18e eeuw, is niet veel bekend. De kaart van Hattinga uit 1750 geeft een indruk van een hoofdopzet en die toont overeenkomst met de kadastrale minuutkaart uit het begin van de 19e eeuw. De aanleg op de kaart van Hattinga zou uit het tweede kwart van de 18e eeuw kunnen dateren. De huidige terreinbegrenzing met de hoofdlanen lijkt weinig veranderd te zijn.

De historische buitenplaats "Zeeduin" heeft de volgende, samenstellende onderdelen:

1. HOOFDGEBOUW (Huis Zeeduin)
2. AANLEG VAN DE HISTORISCHE BUITENPLAATS
3. TOEGANGSHEK (aan de Noordweg)
4. HERTENVERBLIJF (nabij de oprijlaan)
5. ORANJERIE (langs de oprijlaan)
6. KOETSHUIS (Dunoweg 14)
7. DIENSTWONING (Dunoweg 10)
8. BOERDERIJ (Dunoweg 3), zie voor omschrijving bij complexonderdeel 8 met monumentnummer 520094;
9. LANDBOUWSCHUUR (Dunoweg bij 3), zie voor omschrijving bij complexonderdeel met monumentnummer 528733;
10. HEKWERK (Dunoweg bij 3), zie voor omschrijving bij complexonderdeel met monumentnummer 528734.

De historische buitenplaats "Zeeduin" is in cultuurhistorisch opzicht om navolgende redenen van belang: -de historische buitenplaats is pal achter de duinen gesitueerd, op de grens tussen zand- en kleibodem, op oude cultuurgrond; op het terrein zijn diverse onderdelen of restanten van oude zee- weringen overgebleven die herinneren aan de oudste bewoningsgeschiedenis van dit deel van Wal- cheren; "Het Oude Dijkje" is een restant van een oude zeekering, maar ook is nog een oud dijkres- tant zichtbaar in het terrein tussen de vijverpartij en het koetshuis; - de historische buitenplaats maakt deel uit van een strook van buitenplaatsen die vroeger is aangelegd op een grondgebied pal achter de duinen en houdt door haar behouden gebleven aanlegstructuur de herinnering in stand aan dit markante onderdeel van de bewoningsgeschiedenis van en op het voormalig eiland Walche-

ren; -de directe omgeving van "Zeeduin" wordt gevormd door grondpercelen waarop akkerbouw en veeteelt wordt bedreven. Door de coulissen-werking van de boomrijen die "Zeeduin" omgeven, is een harmonieuze overgang tussen beide gebiedstypen bewerkstelligd; deze overgang wordt nog verstevigd doordat enkele van deze grondpercelen door middel van de zichtassen met de aanleg zijn verbonden of er onderdeel van vormen; als zodanig beoordeeld vormt "Zeeduin" een bijzonder harmonieus element in een "groene" omgeving en neemt het desondanks een geheel autonome beleefingsfunctie in binnen de landschappelijke situering; - de aanleg van "Zeeduin" wordt ook hedentendage nog door de oorspronkelijke compositie beheerst en bestaat uit zichtassen en een romantische (slingerende) padenstructuur die, met name ten westen van het hoofdgebouw, een hoofdaccent bezit; de afwisseling tussen open grondpercelen en beplante gedeelten is harmonieus van samenstelling; het hoofdgebouw is compositorisch in de aanleg geïntegreerd door de centrale ligging en door de visuele verbindingssassen tussen gebouw en omgeving; de beplanting is relatief jong en dateert grotendeels uit 1946, maar is volgens het oorspronkelijke stramien als landschapspark aangebracht en onderhouden, waardoor de gehele aanleg in het bezit is van structurele gaafheid; daarbij dient te worden opgemerkt dat "Zeeduin" een van de weinige als zodanig herkenbare buitenplaatsen op Walcheren is, die nog op deze staat kan bogen; - de betekenis, die een historische buitenplaats heeft, is op "Zeeduin" gehandhaafd, want behalve de natuurlijke aanleg, vormen ook de gebouwde onderdelen een nagenoeg gaaf geheel en zijn deze goed herkenbaar als voorbeeld van een laat 19e-eeuwse buitenplaats-aanleg; het betrekkelijk kleine en comfortabele hoofdgebouw beschikt over de gehele oorspronkelijke indeling; deze wordt gekenmerkt door een centrale vestibule, waarmee alle omliggende vertrekken in directe verbinding staan zodat het gebouw over een goede onderlinge communicatie en ruimtedispositie beschikt; gedurende een periode van ruim 100 jaar is de bestemming van "Zeeduin" niet gewijzigd, waardoor het als "historische factor" in landschappelijk en cultuurhistorisch opzicht een bijzonder waardevol element vormt.

De in de Redengevende Omschrijving beschreven onderdelen van Duno zijn;

8 520094 BOERENWONING

De BOERENWONING is waarschijnlijk ontstaan uit een éénlaags pand met een breedte van vijf assen onder twee dwarse kappen met zadeldaken uit de achttiende eeuw. Uit deze bouwfase stamt één veelruits schuifvenster. In de negentiende en vroege twintigste eeuw is dit pand aan de voorzijde respectievelijk naar rechts en links uitgebreid. De zesruits schuifvensters en de bepleistering in blok-motief zijn negentiende-eeuws. Het geheel is opgetrokken in baksteen en voorzien van zadeldaken, hoofdzakelijk gedekt met tuiles du Nord.

9 528733 LANDBOUWSCHUUR

De LANDBOUWSCHUUR is een zeer grote schuur uitgevoerd in baksteen en in (opvallend genoeg) licht groen geschilderd houtwerk. De schuur is voorzien van een zadeldak met wolfseinden, gedekt met rode en gesmoorde oud-Hollandse pannen. Op de daken stervormige pironen. Het gebouw is voorzien van ronde vensters en gesneden windveren die het, tezamen met andere details, een voor een buitenplaats geëigende decoratieve uitstraling geven. De schuur, waarvan de contour reeds op de kaart van 1837 voorkomt, stamt in zijn huidige vorm waarschijnlijk uit omstreeks 1875. Inwendig is er sprake van een dekbalkgebint. De schuur is acht vakken breed en bevat een brede en een smalle beuk met haaks daarop twee dwarsdelen, bereikbaar via dubbele deuren.

10 528734 HEKWERK

Het HEKWERK bij de toegang tot Duno bestaat uit twee bakstenen hekpijlers bekroond door negentiende-eeuwse natuurstenen leeuwen die wapens dragen. Cartouches met het opschrift ANNO 1629. Smeedijzeren vleugelhekken. Omschrijving HEKWERK Het HEKWERK bij de toegang tot Duno bestaat uit twee bakstenen hekpijlers bekroond door negentiende-eeuwse natuurstenen leeuwen die wapens dragen. Cartouches met het opschrift ANNO 1629. Smeedijzeren vleugelhekken.